

DATGANIAD O'R CYFRIFON 2024/2025



	Tudalen
Adroddiad Naratif	2
Datganiad o'r Cyfrifoldebau o ran y Datganiad Cyfrifon	9
Adroddiad yr Archwilydd i Gyngor Sir Ceredigion	10
Datganiadau Ariannol	
Dadansoddiad Gwariant a Chyllido	13
Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant	15
Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn	17
Mantolen	18
Datganiad Llif Arian	19
Nodiadau i'r Datganiad Cyfrifon	20
Datganiad Llywodraethu Blynnyddol	86

ADRODDIAD NARATIF

Ynglŷn â Chyngor Sir Ceredigion

Mae Sir Ceredigion yn ardal sy'n ymestyn dros fwy nag 690 milltir sgwâr o olygfeydd ysblennydd, arfordir dramatig a chymunedau llawn bwrlwm. Yn ddaearyddol mae'r sir yn un o'r rhai mwyaf yng Nghymru gyda phoblogaeth o 73,050 yn ôl Amcangyfrifon Canol Blwyddyn Y Swyddfa Ystadegau Gwladol 2023 (sef cynnydd o 1,582 o'i gymharu â ffigur Cyfrifiad 2021 o 71,468). Aberystwyth, Aberteifi, Llanbedr Pont Steffan, Llandysul, Aberaeron a Thregaron yw'r prif drefi.

Mae Ceredigion yn darparu ar gyfer nifer o ddiwydiannau, e.e. amaethyddiaeth, twristiaeth, cwmnïau cynhyrchu bwyd, adwerthu, ymchwil gwyddonol a llawer o fusnesau cynhenid eraill. Mae addysg yn chwarae rôl fawr yng Ngheredigion gyda dwy Brifysgol, Coleg Addysg Bellach, 34 ysgol cynradd, 4 ysgol uwchradd a 3 ysgol gydol oes.

Mae Cyngor Sir Ceredigion yn awdurdod unedol, a ffurfiwyd ar 1 Ebrill 1996 ac mae'n gyfrifol am ystod eang o wasanaethau a gweithgareddau. Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu system "Gabinet" o weinyddu. Bydd y Cabinet cyflawni swyddogaethau Gweithrediaeth ar ran yr Awdurdod.

Llywodraethu

Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol (ar dudalennau 86 i 113) yn amlinellu ymagwedd y Cyngor tuag at sicrhau ei fod yn cynnal system effeithiol o ran llywodraethu corfforaethol a rheolaeth fewnol. Cynhyrchir y datganiad yn dilyn adolygiad o drefniadau llywodraethu'r Cyngor ac mae'n cynnwys cynllun gweithredu i fynd i'r afael ag unrhyw faterion llywodraethu arwyddocaol a nodwyd.

Materion a risgiau sy'n effeithio ar y Cyngor

Isod nodir risgiau corfforaethol y Cyngor, sgôr y risgiau a'u statws CMG [coch (13-25), melyn (6-12), gwyrdd (0-5)] ar ddechrau a diwedd y flwyddyn:

Risgiau Corfforaethol	Dechrau'r flwyddyn	Diwedd y flwyddyn
Cynllun Ariannol Tymor Canolog	25/Coch	25/Coch
Rheoli Gwybodaeth	16/Coch	16/Coch
Newid Hinsawdd	25/Coch	25/Coch
Clefyd Coed Ynn	20/Coch	16/Coch
Ffosffadau	16/Coch	-
Recriwtio a Chadw	15/Coch	15/Coch
Diwedd Oes Systemau	20/Coch	16/Coch
Seibergadernid	20/Coch	20/Coch
Mesuriadau Diogelwch Tân ac Amddifyn yn Eiddo'r Cyngor	25/Coch	16/Coch

- **Clefyd Coed Ynn** – Mae'r sgôr risg wedi gostwng o 20 i 16 i adlewyrchu'r gwaith a wnaethpwyd gan gontractwyr, drwy'r Fframwaith Gwaith Coed newydd. Mae cynllun o waith blaenoriaeth yn seiliedig ar arolwg o glefyd coed ynn a data cyfrif traffig yn parhau.

- **Ffosfadau** – wedi gostwng mewn sgôr o ganlyniad i gamau lliniaru llwyddiannus. Cytunwyd y dylid ei ostwng i lefel gwasanaeth.
- **Diwedd Oes Systemau** – Mae'r sgôr risg wedi gostwng o 20 i 16 oherwydd caffael sawl system newydd, parhau i gyflwyno Windows 11 i ddefnyddwyr a diweddarau gweinyddion a chronfeydd data.
- **Mesuriadau Diogelwch Tân ac Amddiffyn Eiddo'r Cyngor** – Mae'r sgôr risg wedi gostwng o 20 i 16 i adlewyrchu'r gwaith sydd eisoes wedi'i wneud ar Eiddo Gofal Cymdeithasol ac Ysgolion.
- Nid oes dim newidiadau i'r holl sgoriau risg eraill ond mae camau lliniaru wedi'u hadolygu.

Strategaeth Ariannol a Dyranriad Adnoddau

Mae'r Trysorlys a'r rhagolygwyr allanol yn disgwyl cyfnod anodd ar gyfer twf economaidd, ac mae hyn yn rhoi cefndir heriol i gyllideb y Cyngor. Mae hwn felly yn gyfnod anodd o safbwynt y gyllideb a darparu gwasanaethau. Mae gwasanaethau sy'n seiliedig ar alw, fel Llesiant Gydol Oes, Addysg a'r Gwasanaeth Digartref yn benodol yn gweld mwy o bwysau o ganlyniad i argyfwng parhaus y costau byw.

Cafodd strategaeth ariannol tymor canolig y Cyngor ei chymeradwyo gan y Cabinet ym mis Medi 2024 a gellir ei gweld yma:

<http://www.ceredigion.gov.uk/eich-cyngor/strategaethau-cynllunio-a-pholisiau/cyllid/strategaeth-ariannol-tymor-canolig/>

Perfformiad Ariannol - Refeniw

Y sefyllfa derfynol i'w hadrodd ynghylch alldro refeniw 24/25 yw cynnydd bychan mewn tanwariant o £310k ar sail Cyllideb o £193.6m ar gyfer 24/25. Mae hwn yn gyfwerth ag amrywiad o 0.16% a bydd y tanwariant yn cael ei symud i'r Balansau Cyffredinol.

Y sefyllfa derfynol yw bod Balansau Cyffredinol y Cyngor ar ddiwedd y flwyddyn yn £7.0m, sy'n gyfwerth â 2.4% o Gyllideb 25/26. Mae hwn yn fesur pwysig gan taw nod y Cyngor yw cadw o fewn eu hystod darged o rhwng 3% a 5%, ond bob blwyddyn mae'r % oed yn cael ei wanhau'n naturiol wrth i gyllideb flynyddol y Cyngor gynyddu.

Gellir crynhoi'r sefyllfa derfynol fel a ganlyn:

	24/25 Cyllideb ddiweddaraf £'000	24/25 Union Wariant £'000	Tan/ (Gor) wariant £'000
Cyfanswm y Gyllideb Reoladwy	193,572	194,730	(1,158)
<u>Cyllid</u>			
Treth y Cyngor	(58,286)	(59,754)	1,468
Ardreth Annomestig Genedlaethol (NNDR) a'r Grant Cynnal Refeniw (RSG)	(135,286)	(135,286)	-
Cyfanswm Cyllid	(193,572)	(195,040)	1,468
Sefyllfa Alldro Gyffredinol	-	(310)	310

Dangosir y sefyllfa derfynol gyffredinol hefyd yn y Dadansoddiad Gwariant a Chyllido ar dudalen 14.

Ar y cyfan, mae cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd penodol (heb gynnwys Balansau Cyffredinol) wedi gostwng ar ddiwedd blwyddyn o £44m i £41m (20% o Gyllideb 25/26). Roedd i'w ddisgwyl bod Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi ar eu uchaf ar 31/03/22 (£53.9m) ac yna'n dechrau lleihau, ond y byddai hyn yn digwydd o dan reolaeth ac wedi'i reoli (e.e. gan fod cyllid cyfatebol yn cael ei dynnu i lawr ar gynlluniau cyfalaf mawr).

Yn gyffredinol, mae sefyllfaoedd terfynol y Gwasanaethau Unigol yn cyd-fynd yn fras ag amcanestyniadau chwarter 3, ac eithrio'r model Gydol Oed a Lles, lle mae'r 3 Porth gyda'i gilydd wedi cyflawni safle tanwariant bach (£169k) sy'n welliant sylweddol ar y sefyllfa a ragwelir yng nghyfnod Ch3 ac yn erbyn cyllideb gyfunol TAW o ychydig o dan £59m. Mae hwn yn gyflawniad anhygoel o ystyried yr ystod o bwysau, heriau a chymhlethdodau y mae'r Gwasanaethau hynny'n eu hwynebu bob dydd. Dyma'r tro cyntaf ers sefydlu'r model Gydol Oedran a Lles i danwariant gael ei gyflawni.

Yn ogystal, mae'r sefyllfa alldro cadarnhaol gyffredinol wedi galluogi rhai trosglwyddiadau i gronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi i helpu i liniaru risgiau allweddol ac i barhau i ddarparu cyllid i gynorthwyo i gyflawni'r 4 Amcan Lles Corfforaethol. Dyma'r unig reswm y mae'r Gyllideb Reoladwy yn dangos bod ganddo wariant uwchlaw'r gyllideb.

CASGLIAD

Mae sefyllfa'r gyllideb ar gyfer 24/25 yn dangos o hyd bod sefyllfa ariannol gyffredinol y Cyngor yn parhau'n gadarnhaol ac yn wydn a bod sefyllfa ariannol y Cyngor yn cael ei reoli'n ofalus ac yn rhagweithiol er gwaethaf yr amrywiol heriau diddiwedd.

Gyda £41m o Gronfeydd wrth Gefn wedi'u Clustnodi a £7m mewn Balansau Cyffredinol ar 31/03/25, mae Mantolen y Cyngor yn wydn yn ariannol. Fodd bynnag, o'i gymharu â chyllideb £209m y Cyngor ar gyfer 25/26, mae'r cyfuniad o Gronfeydd wrth Gefn wedi'u Clustnodi a'r Balansau Cyffredinol yn cynnig gwerth tua 80 diwrnod o yswiriant ariannol yn unig ac mae ymrwymadau yn erbyn sawl Cronfa Wrth Gefn wedi'i glustnodi (e.e. cyllid cyfatebol ar gyfer cynlluniau cyfalaf mawr, cyflawni'r Strategaeth Ddigidol a chyllid yn cefnogi cyflawni'r 4 Amcan Lles Corfforaethol).

Mae dull cydweithredol Tîm Ceredigion, o'r Grŵp Arweinyddiaeth a'r Swyddogion Arweiniol Corfforaethol hyd at bob deiliad Gwasanaethau a Chyllideb, yn parhau i godi i gwrdd â'r heriau ariannol yn uniongyrchol ac mae diwylliant ariannol cryf a chadarnhaol ar waith sy'n canolbwyntio'n helaeth ar gyflawni'r 4 Amcan Lles Corfforaethol. Mae Rheolwyr Gwasanaethau a'r timau Cyfrifeg hefyd yn dod yn fedrus iawn i wneud y mwyaf o gyfleoedd cyllido allanol ac ymateb iddynt, yn aml ar ddiwedd y flwyddyn ac yn aml ar fyr rybudd - ond bob amser er budd Ceredigion.

Mae'r rhagolygon ariannol yn parhau i fod yn heriol o ran cyflawni yn erbyn y gyllideb 25/26 a gymeradwywyd a'r rhagolygon ariannol tymor canolig ehangach.

BARN SWYDDOG ADRAN 151

Bydd aelodau'n ymwybodol ei bod yn ofynnol yn gyfreithiol i'r swyddog Adran 151 ddarparu ei farn fel rhan o'r broses Gosod y Gyllideb, o dan Adran 25 Deddf

Llywodraeth Leol 2003 ar gadernid yr amcangyfrifon a wneuthur at bwrpas cyfrifiadau'r Gyllideb, a hefyd digonolrwydd y cronfeydd ariannol wrth gefn arfaethedig.

Erbyn hyn mae gofyniad newydd o dan y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol bod y Cyngor yn esbonio'r ystyriaeth y mae wedi'i roi i unrhyw risg y gallai fod angen cyhoeddi hysbysiad Adran 114 (o dan Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988) yn y dyfodol agos neu'r tymor canolig. Mae adran 114 yn ymwneud â thrafodion ultra vires posibl neu wirioneddol yn y tymor byr – boed hynny'n eitem unigol neu'r risg y bydd y Cyngor yn wynebu methdaliad ac yn methu â chyflawni ei rwymedigaethau ariannol. Mae'r risg hon yn benodol iawn ac yn wahanol i ystyriaethau cynllunio ariannol ehangach tymor canolig i hir.

Fel ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn, fel swyddog Adran 151 gallaf gadarnhau, yn seiliedig ar y wybodaeth sydd ar gael i mi ar hyn o bryd, fy mod o'r farn bod risg isel y bydd angen cyhoeddi hysbysiad Adran 114 yn y tymor byr i'r tymor canolig, ar yr amod bod y Cyngor bob amser yn parhau i basio cyllideb gytbwys erbyn yr 11eg o Fawrth bob blwyddyn.

Perfformiad Ariannol - Cyfalaf

	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
Cyllideb Gymeradwy	61,907	50,389
Cyllideb Wariadwy	61,021	49,052
Gwariant Gwirioneddol	<u>64,093</u>	<u>34,403</u>
	<u>(3,072)</u>	<u>14,649</u>

Mae'r gwariant yn uwch na'r gyllideb yn bennaf oherwydd bod gwariant Cronfa Ffyniant Gyffredin y DU (gan nodi mai Ceredigion yw'r awdurdod arweiniol ar gyfer Cronfa Ffyniant Gyffredin y DU yng Nghanolbarth Cymru) wedi'i drosglwyddo o reffeniw i gyfalaf yn ystod Chwarter 4, heb hyn byddai tanwariant bach wedi bod.

Cyllideb Gymeradwy – yw cyfanswm cyllideb y Rhaglen Gyfalaf a gymeradwywyd gan y Cabinet/y Cyngor sy'n cynnwys llinell ar gyfer grantiau cyffredinol nad yw'n Gyllideb Wariadwy. Dyma fecanwaith ar gyfer ychwanegu cynlluniau grant cymeradwy ychwanegol yn ystod y flwyddyn.

Cyllideb Wariadwy – yw cyfanswm y cynlluniau cymeradwy o fewn y Rhaglen Gyfalaf nad yw'n cynnwys y llinell ar gyfer grantiau cyffredinol.

Cyllid Gwariant Cyfalaf:	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
Cyllid Cyfalaf Cyffredinol	5,935	1,995
Benthyca â Chymorth	3,803	5,555
Datblygu Addysg yng Nghronfeydd Wrth Gefn Ceredigion	2,877	1,507
Derbyniwyd Grant Llywodraeth Cymru yn 23/24 tuag at Amddiffyn Arfordir Aberaeron	0	1,944
Benthyca Darbodus a gefnogwyd ar gyfer Amddiffyn Arfordir Aberaeron	18,993	2,288
Creu Cronfa Wrth Gefn ar gyfer Cymunedau Gwyrdd Cynaliadwy â Chysylltiadau Da o ran Amddiffyn Arfordir Aberaeron	2,564	747
Derbyniadau Cyfalaf	805	145
Refeniw/Cyfraniadau Wrth Gefn	2,780	871
Grantiau	26,336	19,351
	64,093	34,403

DATGANIADAU CYFRIFYDDU

Paratowyd y Datganiad Cyfrifon i ddarparu gywbodaeth ar sefyllfa ariannol y Cyngor i etholwyr, trethdalwyr lleol, aelodau'r cyngor ac unrhyw bartïon eraill. Mae'r ddogfen yn rhoi crynodeb o sefyllfa ariannol gyffredinol ar 31 Mawrth 2025 ac yn cynnwys nifer o ddatganiadau cyfrifyddu, sy'n dangos ystod a graddfa gwasanaethau a gweithgareddau'r Cyngor, a hynny mewn termau ariannol. Mae gwahanol adrannau'r Cyngor wedi cydweithredu drwy gadw cofnodion ariannol digonol, rheoli eu cyllidebau a darparu dogfennau priodol. Paratowyd y ddogfen hon i ateb gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 (ac fel y nodwyd ymhellach yn Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014) ac mae'n adlewyrchu'n llawn gofynion Cod Ymarfer Cyfrifyddu ar gyfer Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2024/25 ar gyfer datganiadau cyfrifyddu.

Newidiadau ar gyfer 2024/25

Yn 2024/25, cymhwysodd y Cyngor Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol 16 ar gyfer Lesoedd, fel sy'n ofynnol yn ôl y Cod Ymarfer ar gyfer Cyfrifeg Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig. Prif effaith y gofynion newydd yw bod trefniadau a oedd gynt yn cael eu cofnodi fel lesoedd gweithredol (h.y. heb gydnabod yr eiddo ar les fel ased a'r rhent yn y dyfodol fel rhwymedigaeth) bellach yn cael eu cynnwys yn y Fantolen fel ased hawl i ddefnyddio ac fel rhwymedigaeth les o 1 Ebrill 2024. Mae lesioedd ar gyfer eitemau o werth isel a lesioedd sy'n dod i ben ar neu cyn 31 Mawrth 2025 wedi'u heithrio o'r trefniadau newydd.

Gweithredwyd Safon 16 o'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol yn ôl-weithredol, ond gyda'r effaith gronol wedi'i chydabod ar 1 Ebrill 2024. Mae hyn yn golygu bod asedau hawl i ddefnyddio a rhwymedigaethau les wedi'u cyfrifo fel petai'r safonau wedi bod ar waith erioed, ond eu bod wedi'u cydnabod yn 2024/25 heb addasu'r flwyddyn flaenorol.

DATGANIADAU ARIANNOL CRAIDD

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys nifer o Ddatganiadau Cyfrifyddu ac mae'r nodiadau a ganlyn yn esbonio'u pwrpas.

Dadansoddiad o Wariant ac Ariannu

Mae'r Dadansoddiad o Wariant ac Ariannu'n dangos sut mae'r gwariant blynyddol yn cael ei ddefnyddio a'i ariannu gan Gynghorau gydag adnoddau (grantiau'r llywodraeth, treth y cyngor a threthi busnes), o'i gymharu â'r adnoddau hynny a ddefnyddir neu a enillir gan Gynghorau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Mae hefyd yn dangos sut mae'r gwariant hwn yn cael ei ddyrannu i wahanol Wasanaethau'r Cyngor, er mwyn iddyn nhw allu gwneud penderfyniadau. Mae'r incwm a'r gwariant sy'n gysylltiedig ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol yn cael eu cyflwyno'n llawnach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant

Mae'r datganiad yn dangos cost cyfrifyddu yn ystod y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm sydd i'w ariannu o drethi. Mae cynghorau yn codi treth y cyngor er mwyn talu am wariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i gost cyfrifyddu. Dangosir y sefyllfa drethi yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r datganiad hwn yn dangos symudiadau yn ystod y flwyddyn parthed y gwahanol gronfeydd wrth gefn sydd gan y Cyngor, ac a ddadansoddir fel 'cronfeydd defnyddiadwy' (h.y. y rhai hynny y gellir eu defnyddio i gyllido gwariant neu ostwng treth y cyngor) a 'chronfeydd wrth gefn aneddfnyddiadwy'. Mae'r Gorged neu'r Diffyg ar y llinell Darparu Gwasanaethau yn dangos gwir gost economaidd darparu gwasanaethau'r Cyngor, dangosir mwy o fanylion yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r rhain yn wahanol i'r symiau statudol y mae'n ofynnol eu nodi ym Malans y Gronfa Gyffredinol at ddibenion y dreth gyngor. Mae'r Cynnydd/Lleihad cyn Trosglwyddiadau i'r llinell Cronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd yn dangos Balans y Gronfa Gyffredinol statudol cyn unrhyw drosglwyddiadau dewisol i'r cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd neu ohonynt a wnaethpwyd gan y Cyngor.

Y Fantolen

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth ar ddyddiad y Fantolen, yr asedau a'r ymrwymadau a gydnabyddir gan y Cyngor. Caiff asedau net y Cyngor (asedau llai ymrwymadau) eu cyfateb gan yr arian wrth gefn a gedwir gan y Cyngor. Adroddir ar gronfeydd wrth gefn mewn dau gategori. Y categori cyntaf o gronfeydd wrth gefn yw cronfeydd defnyddiadwy h.y. y cronfeydd hynny y gall y Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gynnal lefel ddarbodus o arian wrth gefn ac unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd (er enghraifft y Gronfa Wrth Gefn Derbynebaw Cyfalaf Defnyddiadwy a ellir ond eu defnyddio i gyllido gwariant cyfalaf neu i ad-dalu dyled). Yr ail gategori o gronfeydd wrth gefn yw cronfeydd wrth gefn aneddfnyddiadwy, h.y. y rhai nad yw'r Cyngor yn medru eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori hwn o gronfeydd wrth gefn yn cynnwys cronfeydd sydd yn dal enillion a cholledion na wireddwyd (er enghraifft y Gronfa Wrth Gefn Ailbrisio), lle byddai symiau ond ar gael er mwyn darparu gwasanaethau os gwerthir yr asedau; a bod cronfeydd wrth gefn sydd â gwahaniaeth amseru fel y dangosir yn y llinell Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn 'Addasiadau rhwng sail cyfrifyddu a sail cyllido o dan reoliadau'.

Datganiad Llif Arian

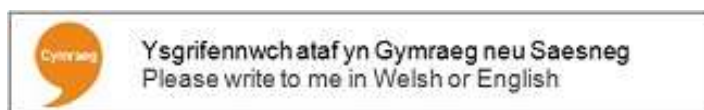
Mae'r Datganiad Llif Ariannol yn dangos y newidiadau mewn arian parod ac eitemau cyfwerth ag arian parod yn ystod y cyfnod adrodd. Mae'r datganiad yn dangos sut mae'r Cyngor yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian ac eitemau cyfwerth ag arian parod drwy ddosbarthu llif arian fel gweithgareddau gweithredu, buddsoddi a chyllido gweithgareddau. Mae maint y llif arian net sydd yn deillio o weithgareddau gweithredol yn ddangosydd allweddol o faint o weithgareddau'r Cyngor sydd yn cael eu cyllido drwy drethi ac incwm grant neu gan y rhai sydd yn derbyn gwasanaethau a ddarparir gan y Cyngor. Mae gweithgareddau buddsoddi yn cynrychioli'r graddau y mae llif arian allan wedi eu gwneud o adnoddau a fwriedir i gyfrannu i gyflwyno gwasanaethau gan y Cyngor yn y dyfodol. Mae llif ariannol sydd yn deillio o weithgareddau ariannol yn ddefnyddiol wrth ddarogan hawliadau ar lif ariannol yn y dyfodol drwy ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyciadau) i'r Cyngor.

RHAGOR O WYBODAETH

Mae gan bawb sydd â diddordeb hawl statudol i weld y Cyfrifon, yn ystod arolygiad cyhoeddus, cyn cwblhau'r archwiliad blynyddol. Os oes arnoch angen rhagor o wybodaeth neu esboniad ynglŷn â'r Cyfrifon, cysylltwch â:

Cyllid a Chaffael

E-bost: df.technicians@ceredigion.gov.uk



CYFRIFOLDEBAU'R CYNGOR

Mae'n ofynnol bod y Cyngor:

- yn gwneud trefniadau i weinyddu ei faterion ariannol yn briodol ac yn sicrhau bod un o'i swyddogion yn gyfrifol am weinyddu'r materion hynny. Yn y Cyngor hwn, y swyddog hwnnw yw'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol Gweithredol: Cyllid a Chaffael (Prif Swyddog Cyllid a Swyddog Adran 151).
- yn rheoli ei faterion er mwyn sicrhau defnydd darbodus, effeithlon ac effeithiol o'i adnoddau a diogelu ei asedau.
- cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon.

Cadeirydd y Cyngor

27 Tachwedd 2025

CYFRIFOLDEBAU'R SWYDDOG ARWEINIOL CORFFORAETHOL GWEITHREDOL: CYLLID A CHAFFAEL (PRIF SWYDDOG CYLLID A SWYDDOG ADRAN 151)

Mae'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol Gweithredol: Cyllid a Chaffael (Prif Swyddog Cyllid a Swyddog Adran 151) yn gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon y Cyngor yn unol â'r arferion priodol fel y'u nodir yn CIPFA/LASAAC *Cod Arferion ar Gyfrifyddu mewn Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* ('y Cod').

Wrth baratoi'r Datganiad Cyfrifon hwn, mae'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol Gweithredol: Cyllid a Chaffael (Prif Swyddog Cyllid a Swyddog Adran 151):

- wedi dewis polisïau cyfrifyddu addas a'u defnyddio mewn modd cyson;
- wedi gwneud penderfyniadau ac amcangyfrifon a oedd yn rhesymol ac yn ddarbodus;
- wedi cydymffurfio â'r Cod Ymarfer.

Mae'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol Gweithredol: Cyllid a Chaffael (Prif Swyddog Cyllid a Swyddog Adran 151) hefyd:

- wedi cadw cofnodion cyfrifyddu priodol a chyfredol;
- wedi cymryd camau rhesymol i atal a chanfod twyll ac unrhyw afreoleidd-dra arall.

Rwyf yn ardystio bod Datganiad y Cyfrifon yn cyflwyno darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol y Cyngor ar y dyddiad cyfrifyddu a'i incwm a'i wariant dros y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2025.

Swyddog Arweiniol Corfforaethol Gweithredol: Cyllid a Chaffael
(Prif Swyddog Cyllid a Swyddog Adran 151)

27 Tachwedd 2025

ADRODDIAD YR ARCHWILYDD ANNIBYNNOL O ARCHWILYDD CYFFREDINOL CYMRU I AELODAU CYNGOR SIR CEREDIGION

Barn ar y datganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Cyngor Sir Ceredigion ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31ain Mawrth 2025 dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Sir Ceredigion yn cynnwys y Dadansoddiad o Wariant a Chyllid, y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Llifoedd Arian Parod, a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys y polisiau cyfrifyddu perthnasedd arwyddocaol.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd yn y DU fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan y Cod Arferion ar Gyfrifyddu mewn Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2024-25.

Yn fy marn i, ym mhob ffordd berthnasol, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ceredigion ar 31 Mawrth 2025 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar y dyddiad hwnnw; ac
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd yn y DU fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan y Cod Arferion ar Gyfrifyddu mewn Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2024-25.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (ISAs (Y DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio datganiadau ariannol a rheoleidd-dra cyrff y sector cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Caiff fy nghyfrifoldebau dan y safonau hynny eu disgrifio ymhellach yn yr adran o'm hadroddiad sy'n nodi cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol.

Mae fy staff a minnau'n annibynnol o Gyngor Sir Ceredigion yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod defnyddio'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol i baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i gyflawni, nid wyf wedi adnabod unrhyw ansicrwydd perthnasol mewn perthynas â digwyddiadau neu amodau a all, yn unigol neu ar y cyd, fwrw amheuaeth sylweddol ar allu Cyngor Sir Ceredigion i barhau i fabwysiadu'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeng mis o leiaf o'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddi'r datganiadau ariannol.

Caiff fy nghyfrifoldebau i a chyfrifoldebau'r swyddog cyllid cyfrifol mewn perthynas â busnes gweithredol eu disgrifio yn yr adrannau perthnasol o'r adroddiad hwn.

Gwybodaeth arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth yn yr adroddiad blynyddol, heblaw am y datganiadau ariannol a'm hadroddiad i fel archwilydd ar y rhain. Y Swyddog Cyllid

Cyfrifol sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn am y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall a, heblaw i'r graddau a nodir yn benodol fel arall yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd ar yr wybodaeth arall honno.

Fy nghyfrifoldeb i yw darllen y wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn berthnasol anghyson â'r datganiadau ariannol neu wybodaeth a gafwyd wrth gyflawni'r archwiliad, neu'n ymddangos fel arall fel pe bai wedi cael ei chamddatgan yn berthnasol. Os wyf yn canfod anghysonderau perthnasol o'r fath neu wybodaeth berthnasol o'r fath sy'n ymddangos fel pe bai wedi cael ei chamddatgan, mae'n ofynnol i mi benderfynu a yw hyn yn achosi camddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i wneud, os wyf yn dod i'r casgliad bod yr wybodaeth arall hon wedi'i chamddatgan yn berthnasol, mae'n ofynnol i mi nodi'r ffaith honno.

Nid oes unrhyw beth gennyf i'w nodi yn hyn o beth.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn unol â'r Cod Arferion ar Gyfrifyddu mewn Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2024-25; a
- mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn unol â'r canllawiau.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth am Gyngor Sir Ceredigion a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- nid wyf wedi cael yr holl wybodaeth ac esboniadau y mae eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad;
- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu digonol, neu ni chafwyd ffurflenni sy'n ddigonol ar gyfer fy archwiliad o ganghennau nad ymwelodd fy nhîm â hwy; neu
- nid yw'r datganiadau ariannol yn gyson â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu.

Cyfrifoldebau'r swyddog cyllid cyfrifol am y datganiadau ariannol

Y swyddog cyllid cyfrifol sy'n gyfrifol am:

- baratoi'r datganiad cyfrifon, ar gyfer Cyngor Sir Ceredigion, sy'n rhoi darlun gwir a theg ac sy'n cydymffurfio ag arferion priodol;
- cadw cofnodion cyfrifyddu priodol;
- pa bynnag reolaethau mewnol sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog cyllid cyfrifol i allu paratoi datganiadau cyfrifon heb unrhyw gamddatganiadau perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall;
- asesu gallu Cyngor Sir Ceredigion i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n gymwys, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni bai bod y swyddog cyllid cyfrifol yn rhagweld na fydd y gwasanaethau a ddarperir gan Gyngor Sir Ceredigion yn parhau i gael eu darparu yn y dyfodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol

Fy nghyfrifoldeb yw archwilio'r datganiadau ariannol yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch p'un a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhai heb unrhyw gamddatganiad perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU wastad yn canfod camddatganiad perthnasol pan fo'n bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu wall ac fe'u hystyri'r yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid yn rhesymol ddisgwyl iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae afreolaidd-dra, gan gynnwys twyll, yn golygu achosion o ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau. Rwy'n dylunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau, a nodir uchod, i ganfod camddatganiadau perthnasol mewn perthynas ag afreolaidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- Holi'r rheolwyr, Pennaeth Archwilio Mewnol a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennaeth ategol mewn perthynas â pholisïau a gweithdrefnau Cyngor Sir Ceredigion sy'n ymwneud ag:
 - adnabod, gwerthuso a chydymffurfio â deddfau a rheoliadau a pha un a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio;
 - canfod ac ymateb i'r risgiau o dwyll a pha un a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, tybiedig neu honedig; a hefyd
 - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau.
- ystyried fel tîm archwilio sut a ble y gallai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion posibl o dwyll. Fel rhan o'r drafodaeth hon, nodais botensial ar gyfer twyll wrth bostio cyfnodolion anarferol.
- cael dealltwriaeth o fframwaith awdurdod Cyngor Sir Ceredigion yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoliadol eraill y mae Cyngor Sir Ceredigion yn gweithredu ynddynt, gan ganolbwyntio ar y cyfreithiau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Cyngor Sir Ceredigion.
- Cael dealltwriaeth o berthnasoldeb parti cysylltiedig.

Yn ychwanegol at yr uchod, roedd fy ngweithdrefnau i ymateb i risgiau a ganfuwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu'r datgeliadau yn y datganiadau ariannol a phrofi yn erbyn dogfennaeth ategol i asesu cydymffurfiaeth â deddfau a rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;
- holi'r rheolwyr, y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ac ymgynghorwyr cyfreithiol ynghylch ymglyfreithiad a hawliadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu;
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy wrthwneud rheolaethau gan reolwyr, profi priodoldeb cofnodion dyddlyfr ac addasiadau eraill; asesu a yw'r dyfarniadau a wnaed wrth lunio amcangyfrifon cyfrifyddu'n rhoi arwydd o wyrddedd bosibl; a gwerthuso'r rhesymeg fusnes dros unrhyw drafodion arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i gwrs arferol busnes.

Fe wnes i hefyd gyfleu deddfau a rheoliadau dynodedig perthnasol a risgiau posibl o dwyll i holl aelodau'r tîm archwilio ac aros yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau trwy gydol yr archwiliad.

Effeithir ar y graddau y mae fy ngweithdrefnau'n gallu canfod afreolaidd-dra, gan gynnwys twyll, gan yr anhawster cynhenid o ran canfod afreolaidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Cyngor Sir Ceredigion, a natur, amseriad a hyd a lled y gweithdrefnau archwilio a gyflawnwyd.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol yn www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o'm hadroddiad archwilio.

Cyfrifoldebau eraill yr archwilydd

Rwy'n cyfathrebu gyda'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu ynghylch, ymhlith materion eraill, cwmpas ac amseriad arfaethedig yr archwiliad a chanfyddiadau archwilio arwyddocaol, gan gynnwys unrhyw ddiffygion arwyddocaol mewn rheolaeth fewnol yr wyf yn eu hadnabod yn ystod fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau'r archwiliad

Yr wyf yn tystio fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Sir Ceredigion yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru
1 Rhagfyr 2025

1 Cwr y Ddinas
Stryd Tyndall
Caerdydd
CF10 4BZ

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru wedi ardystio ac adrodd ar y cyfrifon hyn yn y ffurf y cawsant eu drafftio'n wreiddiol. Cyfieithiad o'r fersiwn Saesneg gwreiddiol yw'r fersiwn hwn. Cyngor Sir Ceredigion sydd yn gyfrifol am gywirdeb y cyfieithiad, nid yr Archwilydd Cyffredinol.

DADANSODDIAD GWARIANT A CHYLLIDO

2024/25	Aldro £'000	Trosglwyddiadau (i)/o'r Cronfeydd a Glustnodwyd (Nodyn 1.8) £'000	Gwariant Net a godir ar y Gronfa Gyffredinol £'000	Addasiadau rhwng Sail Cyfrifyddu a Sail Cyllido (Nodyn 1.1 & 1.7) £'000	Gwariant Net yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant £'000
Cyswllt Cwsmeriaid, TGCh a Digidol	6,673	(296)	6,377	299	6,676
Gwasanaethau Democrataidd	5,159	(140)	5,019	161	5,180
Economi ac Adfywid	3,735	(433)	3,302	2,163	5,465
Cyllid a Chaffael	19,605	585	20,190	(5,152)	15,038
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	19,974	3,260	23,234	43	23,277
Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu	1,695	36	1,731	29	1,760
Pobl a Threfniadaeth	2,435	0	2,435	68	2,503
Polisi, Pherfformiad a Amddiffyn y Cyhoedd	2,348	(50)	2,298	99	2,397
<u>Rhaglen Gydol Oes y Pyrth</u>					
Porth Cymorth Cynnar	3,736	(155)	3,581	2,633	6,214
Porth Cynnal	37,716	506	38,222	615	38,837
Porth Gofal	17,130	502	17,632	7,958	25,590
	58,582	853	59,435	11,206	70,641
Ysgolion a Dysgu Gydol Oes	57,693	2,470	60,163	15,273	75,436
Grŵp Arweiniol	8,653	321	8,974	(755)	8,219
Ardollau, Premium Treth y Cyngor a Chronfeydd	8,178	(3,651)	4,527	(4,405)	122
COST NET GWASANAETHAU	194,730	2,955	197,685	19,029	216,714
Incwm a Gwariant Arall	(195,040)	0	(195,040)	(11,664)	(206,704)
(Gorged) neu Ddiffyg	(310)	2,955	2,645	7,365	10,010
Balans Agoriadol Gronfa Gyffredinol	(6,704)	(43,984)	(50,688)		
(Gorged) neu Ddiffyg	(310)	2,955	2,645		
Balans Terfynol Gronfa Gyffredinol	(7,014)	(41,029)	(48,043)		

2023/24	Alldro £'000	Trosglwyddiadau (i)/o'r Cronfeydd a Glustnodwyd (Nodyn 1.8) £'000	Gwariant Net a godir ar y Gronfa Gyffredinol £'000	Addasiadau rhwng Sail Cyfrifyddu a Sail Cyllido (Nodyn 1.1 & 1.7) £'000	Gwariant Net yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant £'000
Cyswllt Cwsmeriaid, TGCh a Digidol	6,186	(388)	5,798	390	6,188
Gwasanaethau Democrataidd	4,698	(12)	4,686	140	4,826
Economi ac Adfywid	3,966	(22)	3,944	1,974	5,918
Cyllid a Chaffael	16,626	(165)	16,461	(2,581)	13,880
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	19,212	649	19,861	2,074	21,935
Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu	1,694	(39)	1,655	18	1,673
Pobl a Threfniadaeth	2,390	17	2,407	72	2,479
Polisi, Pherfformiad a Amddiffyn y Cyhoedd	2,241	0	2,241	94	2,335
<u>Rhaglen Gydol Oes y Pyrrh</u>					
Porth Cymorth Cynnar	3,751	0	3,751	3,527	7,278
Porth Cynnal	36,000	1,075	37,075	(334)	36,741
Porth Gofal	14,923	544	15,467	635	16,102
	54,674	1,619	56,293	3,828	60,121
Ysgolion a Diwylliant	55,985	3,098	59,083	7,336	66,419
Grŵp Arweiniol	7,380	(336)	7,044	129	7,173
Ardollau, Premium Treth y Cyngor a Chronfeydd	5,104	399	5,503	(4,868)	635
COST NET GWASANAETHAU	180,156	4,820	184,976	8,606	193,582
Incwm a Gwariant Arall	(180,146)	0	(180,146)	(26,012)	(206,158)
(Gorged) neu Ddiffyg	10	4,820	4,830	(17,406)	(12,576)
Balans Agoriadol Gronfa Gyffrinedol	(6,714)	(48,804)	(55,518)		
(Gorged) neu Ddiffyg	10	4,820	4,830		
Balans Terfynol Gronfa Gyffrinedol	(6,704)	(43,984)	(50,688)		

DATGANIAD CYNHWYSFAWR O INCWM A GWARIANT

		2024/25		
		Gwar	Incwm	Gwar
		Gros	Gros	Net
		£'000	£'000	£'000
	Nodyn			
Cyswllt Cwsmeriaid, TGCh a Digidol		8,169	(1,493)	6,676
Gwasanaethau Democrataidd		5,807	(627)	5,180
Economi ac Adfywid		18,831	(13,366)	5,465
Cyllid a Chaffael		28,347	(13,309)	15,038
Prifffyrdd a Gwasanaethau		31,609	(8,332)	23,277
Amgylcheddol				
Gwasanaethau Cyfreithiol a		1,826	(66)	1,760
Llywodraethu				
Pobl a Threfniadaeth		3,903	(1,400)	2,503
Polisi, Pherfformiad a Amddiffyn y		3,527	(1,130)	2,397
Cyhoedd				
<u>Rhaglen Gydol Oes y Pyrth</u>				
Porth Cymorth Cynnar		17,005	(10,791)	6,214
Porth Cynnal		53,963	(15,126)	38,837
Porth Gofal		34,204	(8,614)	25,590
		105,172	(34,531)	70,641
Ysgolion a Dysgu Gydol Oes		99,767	(24,331)	75,436
Grŵp Arweiniol		10,768	(2,549)	8,219
Ardollau, Premium Treth y Cyngor		122	0	122
a Chronfeydd				
COST GWASANAETHAU		317,848	(101,134)	216,714
Gwariant gweithredol arall	1.9	17,523	(87)	17,436
Incwm a gwariant cyllido a buddsoddi	1.10	3,978	(2,709)	1,269
Incwm trethi a grantiau amhenodol	1.11	0	(225,409)	(225,409)
(GORGED) NEU DDIFFYG		339,349	(329,339)	10,010
DARPARU GWASANAETHAU				
(Gorged) neu ddiffyg ar ailbrisio	1.27			(13,553)
Asedau Sefydlog				
Ail-fesur yr atebolrwydd (ased) o ran y	1.37			846
buddiannau net a ddiffiniwyd				
INCWM A GWARIANT				(12,707)
CYNHWYSFAWR ARALL				
CYFANSWM INCWM A				(2,697)
GWARIANT CYNHWYSFAWR				

		2023/24		
		Gwar	Incwm	Gwar
		Gros	Gros	Net
		£'000	£'000	£'000
Nodyn				
Cyswllt Cwsmeriaid, TGCh a Digidol		6,915	(727)	6,188
Gwasanaethau Democrataidd		4,902	(76)	4,826
Economi ac Adfywid		12,818	(6,900)	5,918
Cyllid a Chaffael		28,076	(14,196)	13,880
Priffyrdd a Gwasanaethau		30,656	(8,721)	21,935
Amgylcheddol				
Gwasanaethau Cyfreithiol a		1,766	(93)	1,673
Llywodraethu				
Pobl a Threfniadaeth		3,630	(1,151)	2,479
Polisi, Pherfformiad a Amddiffyn y		3,363	(1,028)	2,335
Cyhoedd				
<u>Rhaglen Gydol Oes y Pyrth</u>				
Porth Cymorth Cynnar		18,507	(11,229)	7,278
Porth Cynnal		52,572	(15,831)	36,741
Porth Gofal		23,870	(7,768)	16,102
		94,949	(34,828)	60,121
Ysgolion a Diwylliant		89,996	(23,577)	66,419
Grŵp Arweiniol		7,928	(755)	7,173
Ardollau, Premium Treth y Cyngor		635	0	635
a Chronfeydd				
COST GWASANAETHAU		285,634	(92,052)	193,582
Gwariant gweithredol arall	1.9	16,659	0	16,659
Incwm a gwariant cyllido a buddsoddi	1.10	2,736	(3,231)	(495)
Incwm trethi a grantiau amhenodol	1.11	0	(222,322)	(222,322)
(GORGED) NEU DDIFFYG		305,029	(317,605)	(12,576)
DARPARU GWASANAETHAU				
(Gorged) neu ddiffyg ar ailbrisio	1.27			(27,460)
Asedau Sefydlog				
Ail-fesur yr atebolrwydd (ased) o ran y	1.37			44,977
buddiannau net a ddiffiniwyd				
INCWM A GWARIANT				17,517
CYNHWYSFAWR ARALL				
CYFANSWM INCWM A				4,941
GWARIANT CYNHWYSFAWR				

DATGANIAD SYMUDIAD MEWN CRONFEYDD WRTH GEFN

	Nodyn	Balans Cronfa Gyffredinol	Cronfeydd a Glustnodwyd	CYFANSWM	Cronfeydd Derbynebion Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso	Cyfanswm Cronfeydd Defnyddiadwy	Cronfeydd Anefnuddiadwy	Cyfanswm Cronfeydd y Cyngor
		£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
2024/25									
Balans ar 31/03/24		(6,704)	(43,984)	(50,688)	(6,620)	(4,094)	(61,402)	(376,578)	(437,980)
(Gorged) neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau		10,010	0	10,010	0	0	10,010	0	10,010
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		0	0	0	0	0	0	(12,707)	(12,707)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		10,010	0	10,010	0	0	10,010	(12,707)	(2,697)
Addasiadau rhwng sail cyfrifyddu a sail cyllido o dan y rheoliadau	1.7	(7,365)	0	(7,365)	545	3,009	(3,811)	3,811	0
(Cynnydd)/Gostyngiad cyn Trosglwyddiadau i Gronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd		2,645	0	2,645	545	3,009	6,199	(8,896)	(2,697)
Trosglwyddiadau i/(o) Gronfeydd wrth Gefn	1.8	(2,955)	2,955	0	0	0	0	0	0
(Cynnydd)/Gostyngiad Balans ar 31/03/25		(310)	2,955	2,645	545	3,009	6,199	(8,896)	(2,697)
		(7,014)	(41,029)	(48,043)	(6,075)	(1,085)	(55,203)	(385,474)	(440,677)
2023/24									
Balans ar 31/03/23		(6,714)	(48,804)	(55,518)	(6,241)	(3,501)	(65,260)	(377,661)	(442,921)
(Gorged) neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau		(12,576)	0	(12,576)	0	0	(12,576)	0	(12,576)
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall		0	0	0	0	0	0	17,517	17,517
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		(12,576)	0	(12,576)	0	0	(12,576)	17,517	4,941
Addasiadau rhwng sail cyfrifyddu a sail cyllido o dan y rheoliadau	1.7	17,406	0	17,406	(379)	(593)	16,434	(16,434)	0
(Cynnydd)/Gostyngiad cyn Trosglwyddiadau i Gronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd		4,830	0	4,830	(379)	(593)	3,858	1,083	4,941
Trosglwyddiadau i/(o) Gronfeydd wrth Gefn	1.8	(4,820)	4,820	0	0	0	0	0	0
(Cynnydd)/Gostyngiad Balans ar 31/03/24		10	4,820	4,830	(379)	(593)	3,858	1,083	4,941
		(6,704)	(43,984)	(50,688)	(6,620)	(4,094)	(61,402)	(376,578)	(437,980)

MANTOLEN

	Nodyn	£'000	31/03/25 £'000	31/03/24 £'000
<u>ASEDAU</u>				
Eiddo, Offer a Chyfarpar	1.13	353,516		348,591
Seilwaith	1.13	177,965		148,264
Eiddo ar gyfer Buddsoddi	1.14	21,782		19,279
Asedau Treftadaeth	1.15	2,661		3,797
Asedau Anniriaethol		144		16
Dyledwyr Tymor Hir	1.17	4,430		4,503
ASEDAU TYMOR HIR			560,498	524,450
Buddsoddiadau Tymor Byr	1.18	15,146		16,162
Asedau ar gyfer eu Gwerthu		290		120
Stocrestrau		678		779
Dyledwyr Tymor Byr	1.21	59,174		37,501
Arian Parod a Chyfatebol	1.22	8,899		19,397
ASEDAU PRESENNOL			84,187	73,959
CYFANSWM ASEDAU			644,685	598,409
<u>RHWYMEDIGAETHAU</u>				
Benthyg Tymor Byr	1.24	(1,848)		(6,340)
Credydwyr Tymor Byr	1.23	(60,877)		(43,534)
Darpariaethau Tymor Byr		(110)		(104)
Cyfrif Cyfraniadau Stocrestr		(211)		(245)
RHWYMEDIGAETHAU PRESENNOL			(63,046)	(50,223)
Credydwyr Tymor Hir		(1,330)		(1,164)
Benthyg Tymor Hir	1.24	(127,089)		(102,610)
Rhwymedigaethau Tymor Hir Eraill	1.25	(10,138)		(5,182)
Derbynebion Grantiau Cyfalaf				
Ymlaen Llaw		(2,405)		(1,250)
RHWYMEDIGAETHAU TYMOR HIR			(140,962)	(110,206)
CYFANSWM RHWYMEDIGAETHAU			(204,008)	(160,429)
ASEDAU NET			440,677	437,980
Cronfeydd wrth Gefn Defnyddiadwy	1.26	(55,203)		(61,402)
Cronfeydd wrth Gefn Anefnyddiadwy	1.27	(385,474)		(376,578)
CYFANSWM CRONFEYDD WRTH GEFN			(440,677)	(437,980)

DATGANIAD LLIF ARIAN

	Nodyn	2024/25 £'000	2023/24 £'000
GWEITHGAREDDAU GWEITHREDU			
Gorged/(Diffyg) net Darparu Gwasanaethau		(10,010)	12,576
Trafodion anariannol			
Dibrisiant a Lleihad		31,146	16,616
Grantiau Cyfalaf		(17,609)	(30,556)
Addasiadau Cronfa Bensiwn		2,023	43
		5,550	(1,321)
Addasiadau i eitemau a nodir ar wahân o ran Llif Arian			
(Enill)/Colled o werthu Asedau Sefydlog		0	551
Eitemau cronnus			
(Cynnydd)/gostyngiad mewn Stocrestrau		67	(23)
(Cynnydd)/gostyngiad mewn Dyledwyr		(20,965)	(1,257)
Cynnydd/(gostyngiad) mewn Credydwyr		12,852	9,345
Mewnlif/(All-lif) Arian Net o Weithgareddau		(2,496)	7,295
Gweithredu	1.28		
GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI			
All-lif Arian			
Prynu asedau sefydlog	(50,911)		(26,590)
Prynu buddsoddiadau byrdymor	(42,601)		(66,000)
Taliadau arian cyfalaf arall	(986)		(649)
		(94,498)	(93,239)
Mewnlif Arian			
Gwerthu asedau sefydlog	81		439
Grantiau cyfalaf a dderbyniwyd	16,604		18,588
Enillion buddsoddiadau byrdymor	43,617		61,464
Derbyniadau Arian Cyfalaf Arall	2,006		928
		62,308	81,419
Llif Arian Net o Weithgareddau Buddsoddi		(32,190)	(11,820)
GWEITHGAREDDAU ARIANNU			
All-lif Arian			
Ad-dalu benthyciadau byrdymor a hirdymor	(4,807)		(1,232)
Taliadau ar gyfer gostwng rhwymedigaethau dyledus yn ymwneud a phrydlesau ariannol ac ar fantolenni contractau Mentrau Cyllid Preifat	2,087		(90)
		(2,720)	(1,322)
Mewnlif Arian			
Benthyciadau newydd a godwyd		26,908	0
Llif Arian Net o Weithgareddau Ariannu		24,188	(1,322)
CYNNYDD/(GOSTYNGIAD) MEWN ARIAN AC EITEMAU SYDD YN CYFATEB I ARIAN		(10,498)	(5,847)
Arian ac Eitemau sydd yn Cyfateb i Arian ar ddechrau'r flwyddyn		19,397	25,244
Arian ac Eitemau sydd yn Cyfateb i Arian ar ddiwedd y flwyddyn	1.22	8,899	19,397

NODIADAU I'R DATGANIAD CYFRIFON

1.1 NODYN I'R DADANSODDIAD O WARIANT AC ARIANNU

	Addasiadau at Ddibenion Cyfalaf (Nodyn A) £'000	Newid Net o ran Addasu Pensiynau (Nodyn B) £'000	Gwahaniaethau Eraill (Nodyn C) £'000	Cyfanswm Addasiadau £'000
2024/25				
Cyswllt Cwsmeriaid, TGCh a Digidol	149	132	18	299
Gwasanaethau Democrataidd	17	120	24	161
Economi ac Adfywid	794	193	1,176	2,163
Cyllid a Chaffael	272	223	(5,647)	(5,152)
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	(557)	252	348	43
Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu	0	28	1	29
Pobl a Threfniadaeth	0	57	11	68
Polisi, Pherfformiad a Amddiffyn y Cyhoedd	8	76	15	99
<u>Rhaglen Gydol Oes Pyrrh</u>				
Porth Cymorth Cynnar	2,513	170	(50)	2,633
Porth Cynnal	898	123	(406)	615
Porth Gofal	7,634	328	(4)	7,958
	11,045	621	(460)	11,206
Ysgolion a Dysgu Gydol Oes	14,091	560	622	15,273
Grwp Arweiniol	(995)	13	227	(755)
Ardollau, Premiwm Treth y Cyngor a Chronfeydd	(341)	0	(4,064)	(4,405)
COST GWASANAETHAU	24,483	2,275	(7,729)	19,029
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	(19,348)	(252)	7,936	(11,664)
Y gwahaniaeth rhwng y gwarged neu'r diffyg yn y Gronfa Gyffredinol gyda'r Cronfeydd a Glustnodwyd â'r gwarged neu'r diffyg yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwyswyr ar Ddarparu Gwasanaethau	5,135	2,023	207	7,365

NODYN A – Addasiadau at Ddibenion Cyfalaf

Mae'r golofn hon yn addasu ar gyfer dibrisiant, amhariad, enillion a cholledion yn sgil ailwerthuso, enillion a cholledion gwaredu asedau, grantiau cyfalaf a gwariant cyfalaf a ariannir gyda refeniw.

NODYN B - Newid Net o ran Addasu Pensiynau

Mae'r golofn hon yn dangos yr addasiadau sy'n ofynnol i gydymffurfio â Buddiannau Gweithwyr IAS19, sef yn benodol, disodli cyfraniadau pensiwn gweithwyr a wneir gan y Cyngor fel y caniateir yn statudol gyda'r costau gwasanaeth blaenorol a'r costau gwasanaeth presennol, fel y'u cyfrifir gan yr actiwari, gyda'r llog net ar yr atebolrwydd buddiannau a ddiffiniwyd yn cael ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

NODYN C - Gwahaniaethau Eraill

Mae'r golofn hon yn cynnwys gwahaniaethau eraill rhwng symiau sydd wedi'u debydu/credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr â'r symiau sydd wedi'u talu/derbyn sydd i'w cydnabod yn statudol. Mae'r rhain yn cynnwys addasiadau i ail-alinio gwariant ac incwm yn unol â'r cod, ac addasiadau mewn perthynas â'r cronïad o Absenoldebau Cronedig.

	Addasiadau at Ddibenion Cyfalaf (Nodyn A) £'000	Newid Net o ran Addasu Pensiynau (Nodyn B) £'000	Gwahaniaethau Eraill (Nodyn C) £'000	Cyfanswm Addasiadau £'000
2023/24				
Cyswllt Cwsmeriaid	247	157	(14)	390
Gwasanaethau Democrataidd	8	134	(2)	140
Economi ac Adfywid	1,005	206	763	1,974
Cyllid a Chaffael	252	241	(3,074)	(2,581)
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	1,798	299	(23)	2,074
Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu	0	32	(14)	18
Pobl a Threfniadaeth	0	70	2	72
Polisi, Pherfformiad a Amddiffyn y Cyhoedd	8	91	(5)	94
<u>Rhaglen Gydol Oes Pyrrh</u>				
Porth Cymorth Cynnar	3,357	203	(33)	3,527
Porth Cynnal	5	160	(499)	(334)
Porth Gofal	293	338	4	635
	<u>3,655</u>	<u>701</u>	<u>(528)</u>	<u>3,828</u>
Ysgolion a Dysgu Gydol Oes	7,351	711	(726)	7,336
Grwp Arweiniol	117	15	(3)	129
Ardollau, Premiwm Treth y Cyngor a Chronfeydd	0	0	(4,868)	(4,868)
COST GWASANAETHAU	14,441	2,657	(8,492)	8,606
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	(30,190)	(2,614)	6,792	(26,012)
Y gwahaniaeth rhwng y gwarged neu'r diffyg yn y Gronfa Gyffredinol gyda'r Cronfeydd a Glustnodwyd â'r gwarged neu'r diffyg yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwyswyr ar Ddarparu Gwasanaethau	(15,749)	43	(1,700)	(17,406)

1.2 POLISIÂU CYFRIFYDDU

i. Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion y Cyngor ar gyfer blwyddyn ariannol 2024/25 a'i sefyllfa ar ddiwedd blwyddyn 31 Mawrth 2025. Mae'n ofynnol i'r Cyngor baratoi Datganiad Cyfrifon blynyddol yn ôl y Cyfrifon a Rheoliadau Archwilio (Cymru) 2014, a'r Rheoliadau hynny sydd yn gofyn i'r cyfrifon gael eu paratoi yn unol ag arferion cyfrifyddu priodol. Mae'r arferion hyn yn bennaf yn cynnwys *Cod Ymarfer Cyfrifyddu Awdurdodau Lleol y Deyrnas Unedig 2024/25*, a gefnogir gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

Mae'r cytundeb cyfrifyddu a fabwysiadwyd yn y Datganiad Cyfrifon yn bennaf gost hanesyddol, a gymhwyswyd drwy ailbrizio categorïau penodol o asedau anghyfredol ac offerynnau ariannol.

ii. Croniadau o Incwm a Gwariant

Caiff gweithgaredd ei chyfrifyddu yn y flwyddyn y mae'n digwydd, nid pan fo taliadau ariannol yn cael eu gwneud neu eu derbyn. Yn arbennig:

- Cydnabyddir refeniw o werthu nwyddau pan fydd y Cyngor yn trosglwyddo'r risgiau a buddiannau sylweddol perchnogaeth i'r prynwr ac mae'n debygol fod buddiannau economaidd neu bosibilrwydd y gwasanaeth sydd yn gysylltiedig â'r trafodion yn llifo i'r Cyngor.
- Cydnabyddir refeniw o ddarparu gwasanaethau pan gall y Cyngor fesur canran cwblhau'r trafodion yn ddibynadwy a'i bod yn debygol fod buddiannau neu wasanaeth posibl sydd yn gysylltiedig a'r weithred yn llifo i'r Cyngor.
- Cofnodir cyflenwadau fel gwariant lle defnyddir hwy – lle mae bwlch rhwng y dyddiad y derbynnir cyflenwadau a'u defnyddio, cânt eu cario fel stocrestr ar y Fantolen.
- Cofnodir treuliau yng nghyswllt gwasanaethau a dderbyniwyd (gan gynnwys gwasanaethau a ddarparwyd gan weithwyr) fel gwariant pan dderbynnir gwasanaethau yn hytrach na thaliadau.
- Mae llog a dderbynnir ar fuddsoddiadau ac sydd yn daladwy ar fenthyciadau yn cael ei gyfrifyddu fel incwm a gwariant ar sail graddfa llog effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol yn hytrach na llifiadau arian sefydlog neu a benderfynwyd gan contract.
- Lle cydnabuwyd refeniw a gwariant ond na dderbyniwyd ac na thalwyd arian parod, bydd dyledwr neu gredydwr am y swm perthnasol yn cael ei gofnodi yn y Fantolen. Lle nad yw dyledion yn cael eu setlo, mae balans y dyledwyr yn cael eu cynnwys a chodir tâl ar refeniw ar gyfer yr incwm na fydd efallai yn cael ei gasglu.

Yr unig eithriad i hyn yw rhai taliadau cyson lle codir nifer y taliadau bob blwyddyn yn erbyn y cyfrifon refeniw. Mae'r polisi hwn yn cael ei gymhwyso yn gyson bob blwyddyn ac nid yw'n cael effaith sylweddol ar Gyfrifon y flwyddyn.

iii. Arian ac eitemau Cyfwerth ag Arian

Cynrychiolir arian gan arian mewn llaw ac adneuon gan sefydliadau ariannol sydd yn ad-daladwy heb gosb ar rybudd o nid mwy na 24 awr. Eitemau cyfwerth ag arian yw buddsoddiadau sydd yn aeddfedu o fewn tri mis neu lai o ddyddiad eu cael ac y medrir eu newid yn hawdd i symiau y gwyddys amdanynt o arian gyda risg ansylweddol o newid mewn gwerth. Dangosir arian ac eitemau cyfwerth ag arian yn net o orddrafftiau banc.

iv. Eitemau Eithriedig

Pan fo eitemau o incwm a gwariant yn sylweddol, caiff eu natur a'u swm ei ddatgelu ar wahân, naill ai ar wyneb y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant neu yn y nodiadau i'r cyfrifon, yn ddibynnol ar ba mor arwyddocaol yw'r eitemau i ddeall perfformiad ariannol y Cyngor.

v. Addasiadau'r Cyfnod Blaenorol, Newidiadau mewn Polisiâu Cyfrifyddu ac Amcangyfrifon a Chamgymeriadau

Gall addasiadau'r cyfnod blaenorol ddeillio o ganlyniad i newid mewn polisiâu cyfrifyddu neu gywiro camgymeriad sylweddol. Cyfrifir newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifyddu yn y dyfodol, h.y. yn y blynyddoedd cyfredol ac yn y dyfodol a effeithir gan y newid ac nid yw'n golygu addasiad cyfnod blaenorol.

Caiff newidiadau i bolisïau cyfrifyddu eu gwneud ond pan fo hynny'n ofynnol gan arferion cyfrifyddu priodol neu fod y newid yn darparu gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol ynglŷn ag effaith y trafodion, digwyddiadau ac amodau eraill parthed sefyllfa ariannol y Cyngor neu berfformiad ariannol. Lle gwneir newid, caiff ei gymhwyso yn adolygol (oni nodir fel arall) drwy gymhwyso balansau agoriadol a symiau cymharol cyn y cyfnod blaenorol fel petai'r polisi newydd wedi ei gymhwyso.

Caiff camgymeriadau sylweddol a ddarganfyddir mewn ffigurau cyfnod blaenorol eu hunioni yn adolygol drwy newid balansau agoriadol a symiau cymharol am y cyfnod blaenorol.

vi. Taliadau i Refeniw am Asedau Anghyfredol

Caiff gwasanaethau a gwasanaethau cefnogi eu debydu â'r symiau er mwyn cofnodi cost dal asedau yn ystod y flwyddyn:

- dibrisio a briodolir i'r asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth perthnasol
- ailbrisio a cholledion diffygion ar asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth perthnasol lle nad oes enillion cronedig yn y Gronfa Ailbrisio y gellir dileu colledion yn ei erbyn

Nid yw'n ofynnol i'r Cyngor godi treth y cyngor er mwyn talu am ddibrisio, ailbrisio a cholledion neu amorteiddiadau. Fodd bynnag, mae angen gwneud darpariaeth flynyddol o'r refeniw er mwyn cyfrannu tuag at leihau benthyddiad cyfan i gyfateb i swm a amcangyfrifir ar sail ddarbodus a benderfynir gan y Cyngor yn unol â chanllawiau statudol. Caiff dibrisio, ailbrisio a cholledion neu amorteiddiadau felly eu disodli gan leiafswm y ddarpariaeth refeniw yn y Balans Cronfa Gyffredinol, drwy gymhwyso trafodion gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf (a gynhwysir yn y Cronfeydd Anefnyddiadwy) yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

vii. Buddiannau Gweithwyr

Buddiannau sydd yn Daladwy yn ystod Cyflogaeth

Buddiannau gweithwyr tymor byr yw'r buddiannau hynny sydd i gael eu setlo o fewn 12 mis i ddiwedd y flwyddyn. Maent yn cynnwys y cyfryw fuddiannau megis cyflogau misol, cyflogau wythnosol, gwyliau gyda thâl a chyfnodau o salwch gyda thâl ar gyfer gweithwyr a gyflogir ar hyn o bryd ac a gydnabyddir fel treuliau i wasanaethau yn y flwyddyn y mae gweithwyr yn cynnal gwasanaeth i'r Cyngor. Gwneir cronriad ar gyfer cost teilyngdod gwyliau a gwyliau hyblyg nad yw gweithwyr wedi eu cymryd cyn diwedd y flwyddyn ac y gall gweithwyr eu cario ymlaen i'r flwyddyn ariannol nesaf. Gwneir y cronriad hwn ar raddfeydd cyflogau wythnosol a misol sydd yn gymwys yn y flwyddyn cyfrifyddu. Mae'r cronriad hwn yn cael ei godi yn erbyn y Gorged neu Ddiffyg ar y Darparu Gwasanaethau, ond yna caiff ei roi drwy'r Symudiad yn y Datganiad Cronfeydd wrth Gefn fel bo buddiannau gwyliau yn cael eu codi ar refeniw yn y flwyddyn ariannol pan fydd yr absenoldeb gwyliau yn enilledig.

Buddiannau Terfynu Swydd

Buddiannau terfynu swydd yw'r symiau sydd yn daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan y Cyngor i derfynu cyflogaeth gweithiwr cyn y dyddiad ymddeol arferol neu benderfyniad swyddog i dderbyn diswyddiad gwirfoddol. Codir y cyfryw symiau ar sail cronriadau i'r Gorged neu Ddiffyg ar y Darparu Gwasanaethau pan fo'r Cyngor wedi ymrwymo yn eglur i derfynu cyflogaeth swyddog, neu grŵp o swyddogion, neu wneud cynnig i annog diswyddiadau gwirfoddol.

Buddiannau Ôl Gyflogaeth

Mae gweithwyr y Cyngor yn aelodau o ddau gynllun pensiwn ar wahân:

- Y Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan Bensiynau Athrawon Capita ar ran Adran Addysg ar gyfer Llywodraeth San Steffan.

- Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gyngor Sir Caerfyrddin (ac y cyfeirir ato fel Cronfa Bensiwn Dyfed).

Mae'r ddau gynllun yn darparu buddiannau pendant i aelodau (swm crynswth ar ymddeol a phensiwn), ac maent wedi eu hennill wrth weithio i'r Cyngor. Fodd bynnag, golyga trefniadau cynllun yr athrawon nad oes modd i'r Cyngor gael gwybod am atebolrwydd y buddion hyn. Felly, rhoddir cyfrif am y cynllun fel pe bai'n gynllun cyfraniadau diffiniedig - ni chydabyddir atebolrwydd dros daliadau at y dyfodol yn y Fantolen. Codir ar linell Addysg a Phlant yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant gyda chyfraniadau'r cyflogwr yn daladwy i Gynllun Pensiynau Athrawon yn ystod y flwyddyn.

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Mae'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn cael ei gyfrif amdano fel cynllun buddion diffiniedig:

- Asedau/rhwymedigaethau a chostau gwasanaeth Cronfa Bensiwn Dyfed y gellir eu priodoli i'r Cyngor wedi'u cynnwys yn y fantolen ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau. Y nod o dan y dull hwn yw codi treuliau ar gyfer buddion pob cyfranogwr o dan y gronfa fel y byddent yn cronni, gan ystyried cynnydd mewn digolledu a fformiwla dyrannu buddion y gronfa yn y dyfodol. Felly mae'r cyfanswm pensiwn y mae pob cyfranogwr yn disgwyl ei hawlio adeg ymddeol wedi'i rannu'n unedau, pob un wedi'i chysylltu â blwyddyn o wasanaeth wedi'i chredydu yn y gorffennol neu'r dyfodol.
- Yr ymrwymiad budd yw cyfanswm gwerth presennol buddion unigolion y gellir eu priodoli at ddibenion prisio ar y dyddiad mesur, a'r gost gwasanaeth yw cyfanswm gwerth presennol buddion yr unigolion y gellir eu priodoli i wasanaeth yn ystod y flwyddyn.
- Caiff rhwymedigaethau eu disgowntio hyd at eu gwerth yn ôl prisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgowntio o 5.8%.
- Mae asedau Cronfa Bensiwn Dyfed y gellir eu priodoli i'r Cyngor wedi'u cynnwys yn y fantolen yn ôl eu gwerth teg:
 - gwarantau a ddyfynnir - pris bidio cyfredol
 - gwarantau heb eu dyfynnu - amcangyfrif proffesiynol
 - gwarantau cyfun - pris bidio cyfredol
 - eiddo - gwerth y farchnad
- Caiff y newid yng nghost pensiynau net ei ddadansoddi yn ôl y cydrannau canlynol:
- Cost y gwasanaeth gan gynnwys:
 - cost gyfredol y gwasanaeth - y cynnydd yn y rhwymedigaethau o ganlyniad i'r blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd y flwyddyn hon - wedi'i dyrannu yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant i wasanaethau y bu'r gweithwyr yn gweithio iddynt
 - cost flaenorol y gwasanaeth - y cynnydd yn y rhwymedigaethau sy'n codi o benderfyniadau'r flwyddyn gyfredol y mae eu heffaith yn cyfeirio at flynyddoedd o wasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd blaenorol - wedi'i debydu i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant fel rhan o'r Gwasanaeth Cyllid
- Ailfesuriadau gan gynnwys:
 - yr enillion disgwyliedig ar asedau - ac eithrio symiau wedi'u cynnwys yn y llog net ar y rhwymedigaeth budd diffiniedig net (ased) - wedi'u debydu i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall
 - enillion a cholledion actiwaraidd - newidiadau yn y rhwymedigaeth pensiynau net sy'n codi oherwydd nid yw pethau wedi digwydd yn unol â'r rhagdybiaethau a wnaed yn y prisiad actiwaraidd diwethaf neu oherwydd bod

yr actiwariaid wedi diweddarau eu rhagdybiaethau - wedi'u debydu i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall

- cyfraniadau a dalwyd i Gronfa Bensiwn Dyfed - arian a dalwyd fel cyfraniadau'r cyflogwr at y gronfa bensiwn i setlo rhwymedigaethau; ni chyfrifir y rhain fel treuliau.

Yng nghyswllt buddiannau ymddeoliad, mae darpariaethau statudol yn ei gwneud hi'n ofynnol i godi ar Falans y Gronfa Gyffredinol y symiau sydd yn daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn neu yn uniongyrchol i bensiynwyr yn ystod y flwyddyn, nid y maint yr amcangyfrifir yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol. Yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn, mae hyn yn golygu bod dyraniadau i'r Gronfa Bensiwn ac ohoni er mwyn symud y debydau a'r credydau tybiannol ar gyfer buddiannau ymddeoliad a rhoi yn eu lle ddebydau ar gyfer yr arian a delir i'r gronfa bensiwn a phensiynwyr ac unrhyw gyfryw symiau taladwy ond nas talwyd ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans sydd yn deillio ar y Gronfa Bensiynau wrth Gefn felly yn mesur effaith y Gronfa Gyffredinol o'r gofyniad i gyfrif am fuddiannau ymddeoliad ar sail llif arian yn hytrach na buddiannau a enillir gan weithwyr.

Buddion Dewisol

Mae gan y Cyngor bwerau cyfyngedig i roi buddion ymddeoliad dewisol os yw staff yn ymddeol yn gynnar. Caiff pob rhwymedigaeth y tybir ei bod yn codi o ganlyniad i ddyfarniad a roddir i unrhyw aelod staff (gan gynnwys athrawon) ei gronni yn ystod y flwyddyn y penderfynwyd rhoi'r dyfarniad a rhoddir cyfrif amdano gan ddefnyddio'r un polisiau ag a ddefnyddir o ran y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

viii. Digwyddiadau Ar Ôl Dyddiad y Fantolen

Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, ffafriol ac anffafriol, sydd yn digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad pan fydd y Datganiad Cyfrifon yn cael ei awdurdodi i'w gyhoeddi. Gellir nodi dau fath o ddigwyddiad:

- y rhai hynny sydd yn rhoi tystiolaeth o amodau a oedd yn bresennol ar ddiwedd y cyfnod adrodd – addasir y Datganiad Cyfrifon er mwyn adlewyrchu'r cyfryw ddigwyddiadau.
- y rhai hynny sydd yn ddangosol o amodau a oedd yn deillio ar ôl y cyfnod adrodd - nid yw'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu'r cyfryw ddigwyddiadau, ond lle byddai gan gategori o ddigwyddiadau effaith sylweddol, datgelir yn y nodiadau natur y digwyddiadau a'u heffaith ariannol amcangyfrifiedig.

Nid yw digwyddiadau sydd yn digwydd ar ôl dyddiad yr awdurdodi ar gyfer cyhoeddi yn cael ei adlewyrchu yn y Datganiad Cyfrifon.

ix. Mesur Gwerth Teg

Mae'r Cyngor yn mesur rhai o'i asedau anariannol megis asedau dros ben ac eiddo buddsoddi yn unol â'u gwerth teg ar bob dyddiad adrodd. Gwerth teg yw'r pris a fyddai'n cael ei sicrhau wrth werthu ased mewn trafodiad cyson rhwng cyfranogwyr y farchnad ar y dyddiad mesur. Mae'r mesur gwerth teg yn cymryd bod y trafodiad i werthu'r ased yn cael ei gynnal naill ai:

- yn y brif farchnad ar gyfer yr ased
- yn absenoldeb prif farchnad, yn y farchnad fwyaf fanteisiol i'r ased (defnydd uchaf a gorau)

Mae'r Cyngor yn defnyddio technegau prisio sy'n briodol ar gyfer yr amgylchiadau ac y mae data digonol ar gael ar eu cyfer, gan fanteisio i'r eithaf ar y defnydd o fewnbynnau sylwadwy perthnasol, a lleihau'r defnydd o fewnbynnau ansylwadwy gymaint ag y bo modd.

Caiff mewnbynnau i'r technegau prisio mewn perthynas ag asedau neu rwymedigaethau y mesurir neu y datgelir gwerth teg yn y cyfrifon, eu categorïddio o fewn yr hierarchaeth gwerth teg, fel a ganlyn:

- Lefel 1 – prisiau a ddyfynnwyd (heb eu haddasu) mewn marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau neu rwymedigaethau yr un fath y mae modd i'r Cyngor fanteisio arnynt ar y dyddiad mesur
- Lefel 2 – mewnbynnau ac eithrio prisiau a ddyfynnwyd sy'n cael eu cynnwys yn Lefel 1, y maent yn sylwadwy ar gyfer yr ased neu'r rhwymedigaeth, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol
- Lefel 3 – mewnbynnau ansylwadwy ar gyfer yr ased neu'r rhwymedigaeth

x. Offerynnau Ariannol

Rhwymedigaethau Ariannol

Caiff rhwymedigaethau ariannol eu cydnabod yn y Fantolen pan fo'r Cyngor yn barti i ddarpariaethau cytundebol offeryn ariannol a mesurir hwy i gychwyn yn ôl eu gwerth teg a'u cario yn ôl eu cost amorteiddiedig. Bydd y ffioedd blynyddol ar y llinell Gwariant ac Incwm Cyllido a Buddsoddi ar gyfer llog sydd yn daladwy yn seiliedig ar faint fydd gwerth y rhwymedigaeth, wedi ei luosogi â chyfradd y llog ar y pryd ar gyfer yr offeryn dan sylw. Y raddfa llog effeithiol yw'r raddfa sydd yn disgowntio taliadau arian parod amcangyfrifedig yn y dyfodol dros oes yr offeryn i'r swm y cafodd ei gydnabod yn wreiddiol.

Ar gyfer y mwyafrif o fenthyciadau sydd gan y Cyngor, golyga hyn mai'r prifswm sy'n ddyledus ac sydd yn daladwy (a'r llog cronnus) a'r llog a godir ar y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant yw'r swm sydd yn daladwy am y flwyddyn yn unol â'r cytundeb benthg.

Caiff unrhyw enillion neu ddyledion sy'n deillio o dalu benthyciadau yn ôl yn gynnar eu credydu neu'u debydu i'r Gwariant ac Incwm Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Cynhwysfawr Gwariant ac Incwm yn y flwyddyn y caiff y benthyciad ei dalu neu'i ailbrynu. Fodd bynnag, mewn achosion lle ailbrynir benthyciadau fel rhan o ailstrwythuro'r portffolio benthyciadau, sy'n golygu diwygio neu gyfnewid yr offerynnau cyfredol, caiff y premiwm neu'r disgownt naill ai ei dynnu allan o gost amorteiddiedig y benthyciad newydd neu ddiwygiedig neu ei ychwanegu ati. Caiff y gostyngiad i'r Datganiad Cynhwysfawr Gwariant ac Incwm ei estyn dros oes y benthyciad drwy addasu'r gyfradd llog sydd ar waith.

Mewn achosion lle y codir premiymau neu ostyngiadau yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant, mae rheoliadau'n caniatáu i'r effaith ar Falans y Gronfa Gyffredinol gael ei ledu dros y blynyddoedd sydd i ddod. Pan geir premiymau neu ostyngiadau sy'n cwrdd yn ffurfiol ag ymarfer ailstrwythuro dyled, fe'u cyfrifir fel addasiad i'r swm sydd i'w gario o'r benthyciad neu fenthyciadau amnewid. Os nad ydyn nhw'n cwrdd â'r telerau hyn, cânt eu gwasgaru dros y cyfnod hiraf sy'n weddill ar y benthyciad amnewid, neu gyfnod y benthyciad amnewid (premiymau) neu'r cyfnod sydd dros ben ar y benthyciad a amnewidiwyd hyd at uchafswm o ddeng mlynedd (gostyngiadau). Rheolir y camau i gysoni'r symiau a godwyd ar y Datganiad Cynhwysfawr Gwariant ac Incwm â'r ffioedd net sy'n ofynnol yn erbyn Balans y Gronfa Gyffredinol drwy drosglwyddo arian i'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol neu ohono yn y Datganiad o Symudiadau ar Gronfeydd Wrth Gefn.

Mae'r modd y caiff gwerth teg ei gyfrif yn seiliedig ar y gyfradd fenthycia gymeradwy newydd ar gyfer yr union offeryn ariannol oddi wrth fenthycwyr tebyg. Delwyd yn yr un modd ag asedau ac unrhyw rwymedigaethau.

Asedau Ariannol

Dosberthir asedau ariannol yn seiliedig ar ddull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer dal yr asedau ariannol a'u nodweddion llif arian. Mae tri phrif ddosbarth o asedau ariannol sy'n cael eu mesur:

- Cost wedi'i hamorteiddio
- Gwerth teg drwy elw neu golled; a
- Gwerth teg drwy incwm cynhwysfawr arall

Model busnes y Cyngor yw cynnal buddsoddiadau i gasglu llifau arian parod cytundebol. Felly dosberthir asedau ariannol fel cost wedi'i hamorteiddio, ac eithrio'r rhai nad yw eu taliadau cytundebol yn talu prif swm a llog yn unig (h.y. lle nad yw'r llifau arian parod ar ffurf offeryn dyled sylfaenol).

Asedau Ariannol wedi'u mesur ar gost wedi'i hamorteiddio

Caiff asedau ariannol wedi'u mesur ar gost wedi'i hamorteiddio eu cydnabod ar y Fantolen pan fo'r Cyngor yn barti i ddarpariaethau cytundebol offeryn ariannol a mesurir hwy yn ôl gwerth teg. Mesurir hwy wedyn yn ôl eu cost amorteiddiedig. Seilir credydau blynyddol i'r llinell Cyllido a Buddsoddi Incwm a Gwariant yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant am y llog sydd yn dderbyniadwy ar faint fydd gwerth yr ased, wedi ei luosogi â chyfradd y llog ar y pryd ar gyfer yr offeryn dan sylw. O ran mwyafrif yr offerynnau ariannol a ddelir gan y Cyngor, golyga hyn taw'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prifswm sy'n weddill ac sydd i'w dderbyn (a llog cronedig), a'r llog a delir i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant yw'r swm a dderbynnir ar gyfer y flwyddyn yn y cytundeb benthyca.

Mae'r Cyngor yn cydnabod colledion credyd disgwylidig ar ei asedau ariannol a ddelir ar gost wedi'i hamorteiddio. Mewn achosion lle nodir asedau fel rhai diffygiol yng ngoleuni sefyllfa sy'n codi o ddigwyddiad yn y gorffennol lle na chaiff taliadau eu gwneud o dan y contract, caiff yr ased ei ddibrisio a chodir taliad yn erbyn y llinell Cyllido a Buddsoddi Incwm a Gwariant yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant.

Caiff unrhyw enillion a cholledion yn sgil gwaredu'r ased eu credydu neu eu debydu i'r llinell Cyllido a Buddsoddi Incwm a Gwariant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

xi. Grantiau a Chyfraniadau'r Llywodraeth

Os telir drwy gyfrif, drwy randaliadau, neu ar ffurf ôl-daliadau, cydnabyddir grantiau'r llywodraeth a chyfraniadau trydydd parti (gan gynnwys rhoddion) fel dyladwy i'r Cyngor pan fo sicrwydd rhesymol bod:

- y Cyngor yn cydymffurfio a'r amodau sydd ynghlwm i'r taliadau, a'r
- grantiau neu'r cyfraniadau yn cael eu derbyn.

Ni chaiff symiau a gydnabyddir fel rhai sydd yn daladwy i'r Cyngor eu credydu i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant hyd y bodlonir amodau sydd ynghlwm wrth y grant neu'r cyfraniad. Amodau yw'r gofynion sydd yn nodi y bydd buddiannau economaidd yn y dyfodol neu wasanaeth posibl a ymgorfforir yn yr ased a geir drwy ddefnyddio grant neu gyfraniad, i fod er lles y derbynnydd fel y nodir, neu fuddiannau economaidd yn y dyfodol neu wasanaeth bosibl i'w ddychwelyd i'r sawl sydd yn ei drosglwyddo.

Caiff arian a roddir ymlaen llaw ar ffurf grantiau a chyfraniadau a nas bodlonwyd yr amodau, eu cario yn y Fantolen fel credydwy. Pan fodlonir amodau, credydir y grant neu'r cyfraniad i'r llinell gwasanaeth perthnasol (grantiau a chyfraniadau refeniw a

briodolir) neu Drethiant ac Incwm Grant heb fod yn benodol (grantiau refeniw heb eu clustnodi a phob grant cyfalaf) yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant.

Lle credydir grantiau cyfalaf i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant, maent yn cael eu rifyrsio o'r Balans Cronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Lle bo grant heb ei ddefnyddio eto i gyllido gwariant cyfalaf, caiff ei roi yn y gronfa Grantiau Cyfalaf heb eu cymhwyso. Lle cafodd ei gymhwyso rhoddir yn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf. Caiff symiau yn y gronfa Grantiau Cyfalaf heb eu cymhwyso eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf unwaith y cymhwyswyd hwy i gyllido gwariant cyfalaf.

xii. Asedau Treftadaeth

Mae'r Cyngor yn dal Asedau Treftadaeth yn bennaf i warchod eitemau oedd yn gyffredin yn yr ardal neu'n unigryw iddi, neu sy'n perthyn i ddigwyddiad hanesyddol arwyddocaol, neu berson sydd â chysylltiadau lleol. Fe'u cedwir mewn lleoliadau amrywiol ar draws y sir, ond mae'r rhan fwyaf i'w gweld ym mhrif Amgueddfa'r Coliseum yn Aberystwyth. Fe'u cedwir fel arfer yn unol â pholisïau cyfrifyddu Eiddo, Peiriannau ac Offer y Cyngor, ond caiff rhai rheolau eu llacio mewn perthynas ag asedau penodol am y rhesymau a ddisgrifir isod.

Gwaith Celf

Mae gan y Cyngor tua 190 o ddarnau o waith gelf cyfoes a hanesyddol, sydd wedi'u gwasgaru ar draws amgueddfeydd, swyddfeydd y cyngor a chanolfannau hamdden yng Ngheredigion. Nid yw'r rhan fwyaf ohonynt o unrhyw werth sylweddol, ac maent ymhell islaw'r gwerth de minimis o £10,000 fyddai'n eu gwneud yn gymwys i'w cynnwys ar gofrestr asedau'r Cyngor. Fodd bynnag, dynodwyd pedwar yn benodol fel rhai uwchlaw'r gwerth hwn gan Brisiwr Allanol â'r cymwysterau priodol ac maent wedi'u cynnwys yn y Fantolen ers 2011. Cawsant eu hailbrisio at ddibenion yswiriant ar werth y farchnad yn 2023 ac nid yw cyflwr yr eitemau wedi newid ers y prisiad hwn. Tybir bod gan y rhain oes amhenodol ac felly ystyrir na fyddai dibrisiant yn briodol.

Regalia Dinesig

Mae gan y Cyngor bedair cadwyn swyddogol ar gyfer swyddi'r Cadeirydd, yr Is-gadeirydd a'u cymheiriaid. Dim ond Cadwyn y Cadeirydd a ystyrir fel un sy'n werth mwy na'r lefel de minimis, yn seiliedig ar werth marchnad y metelau a ddefnyddiwyd i'w chreu. Felly mae wedi'i phrisio ac wedi'i chynnwys yn y Fantolen am y swm hwnnw. Ni fydd unrhyw dibrisiant am fod ganddi oes amhenodol, ond bydd yn cael ei hail-brisio o bryd i'w gilydd, yn seiliedig ar bris marchnad y metelau gwerthfawr.

Safleoedd ac Adeiladau Hanesyddol

Mae'r Cyngor yn berchen ar nifer o safleoedd ac adeiladau hanesyddol ar draws Ceredigion ac yn gyfrifol am eu cadw a'u harddangos, gan gynnwys dau gastell. Am nad oes unrhyw ffordd ddibynadwy o brisio eitemau o'r fath, oherwydd diffyg marchnad gyfoes, maent yn cael eu cynnwys yn y fantolen fel cost hanesyddol.

Arddangosion Amrywiol

Mae prif amgueddfa'r Cyngor yn Y Coliseum, Aberystwyth yn arddangos nifer fawr o eitemau. Fodd bynnag, oherwydd bod yr amcangyfrif o werth pob eitem unigol yn isel, ac oherwydd prinder marchnad gyfoes ar gyfer nifer o'r eitemau, mae'r Cyngor o'r farn y byddai costau prisio'r rhain yn uwch o lawer na gwerth proses o'r fath i ddefnyddwyr y cyfrifon, ac felly ni chynhaliwyd ymarfer o'r fath.

Yn ogystal, ceir 13 o eitemau mawr a/neu werthfawr yn yr amgueddfa, sydd wedi'u prisio at ddibenion yswiriant. Er bod y gwerthoedd unigol yn is na'r lefel de minimis o £10,000, mae cyfanswm eu gwerth yn sylweddol, felly maent wedi'u hychwanegu at y gofrestr a'r fantolen fel un eitem. Byddant yn cael eu trin yn yr un modd â'r gwaith celf

ac ni fyddant yn cael eu dibrisio. Bydd unrhyw bryniant newydd sylweddol gan y Cyngor yn cael ei ychwanegu yn ôl cost, nes cynhelir y prisiad nesaf.

Asedau Treftadaeth Cyffredinol

Os bydd unrhyw dystiolaeth o amhariad, yna bydd y symiau i'w cario ar y fantolen yn cael eu hadolygu, er y disgwylir y bydd achosion o'r fath yn brin. Bydd unrhyw amhariad o'r fath yn cael ei drin mewn modd tebyg i amhariad asedau Eiddo, Peiriannau ac Offer. Os bydd unrhyw eitemau'n cael eu gwaredu, bydd angen cyfrif amdanynt yn yr un modd ag Eiddo, Peiriannau ac Offer, ond bydd yr enillion am eitemau a waredwyd yn cael eu nodi ar wahân yn y nodiadau. Ni chafwyd gwared ar unrhyw eitemau yn y cyfnod dan ystyriaeth ar gyfer y set hon o gyfrifon, ac ni ddisgwylir y bydd hynny'n beth cyffredin am fod y casgliad yn un gweddol sefydlog ei natur.

xiii. Asedau Anniriaethol

Mae'r rhain yn asedau a nodir ar wahân nad oes ganddynt elfen gorfforol ond eu bod yn parhau i ddarparu budd economaidd i'r Cyngor. Yn gyffredinol caiff y gwariant ar yr asedau yma eu nodi yn erbyn y gwasanaeth perthnasol o ran incwm cynhwysfawr a'r Datganiad Gwariant o fewn y flwyddyn y gwariwyd yr arian. Fodd bynnag os bydd y buddion yn fwy na blwyddyn, er enghraifft trwydded meddalwedd am gyfnod mwy na hynny mae'n bosib y caiff ei gyfalafu ar gost a'i amorteiddio dros gyfnod sy'n gyson â'r defnydd o wneir ohono o ran budd economaidd.

xiv. Stocrestrau

Caiff stocrestrau eu cynnwys yn y Fantolen yn ôl yr isaf o'r gost a'r gwerth sylweddoladwy net.

xv. Eiddo Buddsoddi

Eiddo buddsoddi yw'r eiddo hynny a ddefnyddir yn unig i gael rhenti a/neu adbrisio cyfalaf. Nid yw'r diffiniad yn gywir os defnyddir yr eiddo mewn unrhyw ffordd i hwyluso cyflwyno gwasanaethau neu gynhyrchu nwyddau neu os cedwir ef ar gyfer ei werthu.

Caiff eiddo cyfalaf eu mesur yn gyntaf ar gost ac wedi hynny ar werth teg, yn seiliedig ar y swm y byddai ased yn cael ei gyfnewid rhwng partïon gwybodus. Ni ddibrisir eiddo ond ail-brisir hwy yn flynyddol yn unol ag amodau'r farchnad ar ddiwedd y flwyddyn. Caiff enillion a cholledion adbrisio eu rhoi yn llinell Cyllido a Buddsoddi Incwm a Gwariant yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant. Mae'r un peth yn wir am enillion a cholledion wrth werthu.

Caiff rhenti a dderbynnir yng nghyswllt eiddo buddsoddi eu credydu i'r llinell Incwm Cyllido a Buddsoddi a bydd enilliad i'r Balans Cronfa Gyffredinol. Fodd bynnag, ni chaniateir enillion a cholledion adbrisio a gwaredu drwy drefniadau statudol i gael effaith ar y Balans Cronfa Gyffredinol. Caiff yr enillion a'r colledion felly eu rifyrsio allan o'r Balans Cronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn a'i bostio i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf a (ar gyfer unrhyw werthiant mwy na £10,000) y Gronfa Derbynebion Cyfalaf.

xvi. Gweithrediadau a Reolir ar y Cyd ac Asedau a Reolir ar y Cyd

Gweithrediadau a reolir ar y cyd yw gweithgareddau y mae'r Cyngor yn ymgymryd â nhw mewn cydweithrediad â mentwyr eraill sy'n cynnwys defnyddio asedau ac adnoddau'r mentwyr yn hytrach na sefydlu endid ar wahân. Mae'r Cyngor yn cydnabod ar ei Fantolen yr asedau y mae'n eu rheoli a'r rhwymedigaethau sy'n codi ac mae'n debydu ac yn credydu'r Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant gyda'r gwariant sy'n codi a chyfran yr incwm y mae'n ei ennill o weithgareddau'r gweithrediad.

Mae asedau a reolir ar y cyd yn eitemau o beiriannau, eiddo neu offer sy'n cael eu rheoli ar y cyd gan y Cyngor a mentwyr eraill, gyda'r asedau'n cael eu defnyddio i

sicrhau buddion i'r mentrwyr. Nid yw'r fenter ar y cyd yn cynnwys sefydlu endid ar wahân. Mae'r Cyngor dim ond yn rhoi cyfrif am ei gyfran ei hun o'r asedau a reolir ar y cyd, y rhwymedigaethau a'r treuliau sy'n codi ar ei ran ei hun neu ar y cyd ag eraill mewn perthynas â'i fudd yn y fenter ar y cyd, a'r incwm y mae'n ei ennill yn y fenter.

xvii. Prydlesau

Y Cyngor fel Deiliad Prydles

Yn dilyn mabwysiadu gorfodol Safon Adrodd Ariannol Ryngwladol 16 o 1 Ebrill 2024, mae'r awdurdod yn dosbarthu contractau fel lesioedd yn seiliedig ar eu sylwedd. Caiff contractau a rhannau o gontractau, gan gynnwys y rhai a ddisgrifir fel contractau ar gyfer gwasanaethau, eu dadansoddi i bennu a ydynt yn cyfleu'r hawl i reoli'r ddefnydd o ased penodol – hynny yw, hawliau i gael bron pob budd economaidd neu botensial y gwasanaeth o'r ased hwnnw, ac i gyfarwyddo ei ddefnydd. Mae'r Cod yn ehangu cwmpas Safon Adrodd Ariannol Ryngwladol 16 – Lesioedd i gynnwys trefniadau heb unrhyw dâl, rhai hedyn pupur neu rai sydd â thâl enwol.

Mesur cychwynnol

Mae lesioedd yn cael eu cydnabod fel asedau hawl i ddefnyddio gyda rhwymedigaeth gyfatebol o'r dyddiad y mae'r ased wedi'i rentu ar gael i'w ddefnyddio (neu ddyddiad y trosglwyddiad i Safon 16 o'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol, os yw hynny'n hwyrach). Mae'r Cyngor wedi dewis peidio â chofnodi lesioedd ar gyfer asedau o werth isel (sy'n costio llai na £10,000), lesioedd tymor byr h.y. lesioedd presennol sy'n dod i ben ar neu cyn 31 Mawrth 2025, a lesioedd newydd sy'n para llai na 12 mis. Mae'r awdurdod yn cydnabod rhwymedigaethau les yn gychwynnol yn seiliedig ar werth presennol y taliadau les, gan eu disgowntio drwy gymhwyso cyfradd fenthycy gynyddrannol yr awdurdod, gan na ellir pennu'r gyfradd llog ymhlyg yn y les fel arfer. Ar gyfer yr asedau hynny a ddosbarthwyd yn flaenorol fel prydlesi gweithredol ond a gaiff eu trin bellach fel asedau hawl-i-ddefnyddio o dan IFRS16 o 1 Ebrill 2024, roedd cyfartaledd pwysol y cyfraddau benthycy cynyddrannol a ddefnyddiwyd i ddisgowntio'r rhwymedigaethau cysylltiedig ar y dyddiad hwnnw yn 5.71%.

Fel arfer, oes yr ased yw cyfnod y les (neu'r cyfnod les sy'n weddill ar 1 Ebrill 2024 ar gyfer lesioedd sy'n bodoli eisoes ar y dyddiad hwnnw). Ar gyfer lesioedd sy'n dal i gael eu hail-negodi ar adeg yr asesiad, rhagdybir estyniad o ddeg mlynedd oni bai bod gwybodaeth well ar gael. Ar gyfer lesioedd hedyn pupur, caiff yr ased ei fesur ar sail gwerth teg, er y caiff unrhyw bremiwm a dalwyd ei ystyried yn brocsi resymol dros hynny.

Mesur dilynol

Yn dilyn hynny, caiff yr ased hawl i ddefnyddio ei ailfesur gan ddefnyddio'r model gwerth teg pan fo newid mewn rhent neu amgylchiadau perthnasol eraill. Mae'r awdurdod o'r farn bod y model cost yn brocsi resymol, ac eithrio ar gyfer lesioedd hedyn pupur a lesioedd am ddim eraill, lle y gall fod angen ailbrisiu gan ddefnyddio prisiau'r farchnad neu renti ar gyfer tir ac eiddo cyfatebol os ystyrir ei fod yn briodol.

Caiff yr ased hawl i ddefnyddio ei ddibrisio gan ddefnyddio dull dibrisiad llinol dros y cyfnod byrraf o'r tymor les sy'n weddill ac oes ddefnyddiol yr ased sylfaenol ar y dyddiad y cafodd ei fabwysiadu.

Gwariant les

Mae'r gwariant yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant yn cynnwys llog, dibrisiad llinol, unrhyw amhariadau ar asedau a newidiadau mewn taliadau les amrywiol nad ydynt wedi'u cynnwys wrth fesur y rhwymedigaeth yn ystod y cyfnod y digwyddodd y digwyddiad sbarduno. Caiff taliadau les eu debydu yn erbyn yr rhwymedigaeth. Caiff

rhenti ar gyfer lesoedd yn gysylltiedig ag eitemau o werth isel neu am gyfnod sy'n llai na 12 mis eu cydnabod fel gwariant.

Nid yw dibrisiadau nac amhariadau yn daliadau sy'n cael eu codi yn erbyn y dreth gyngor, gan fod costau asedau anghyfredol wedi'u cwmpasu'n llawn gan drefniadau cyllido cyfalaf ar wahân. Caiff symiau eu trosglwyddo o Falans y Gronfa Gyffredinol i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Y Cyngor fel Prydlesydd

Prydlesau Cyllid

Pan fydd y Cyngor yn rhoi prydles gyllid dros eiddo neu beiriant neu offer, mae'r ased perthnasol yn cael ei symud o'r Fantolen fel gwarediad. Ar ddechrau'r brydles, bydd swm yr ased i'w gario yn y Fantolen (boed yn Eiddo, Peiriannau ac Offer neu Asedau a Ddelir i'w Gwerthu) yn cael ei ddileu yn y llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r colledion o waredu. Mae enillion, sy'n cynrychioli buddsoddiad net y Cyngor yn y brydles, yn cael eu credydu hefyd i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r colledion a wneir o waredu (h.y. eu netio yn erbyn llyfrwerth yr ased ar yr adeg y cafodd ei waredu), gan gael eu cydweddu ag ased prydles (dyledwr tymor hir) yn y Fantolen. Mae rhenti prydlesau sy'n dderbyniadwy yn cael eu dosrannu rhwng:

- tâl am gaffael diddordeb yn yr eiddo – wedi'i gymhwyso i ddibrisio'r dyledwr prydles (ynghyd ag unrhyw breimiymau a ddaw i law), a
- incwm cyllid (i'w gredydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Ni chaniateir gan y statud i'r enillion a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr wrth waredu, gynyddu Balans y Gronfa Gyffredinol ac mae'n ofynnol iddynt gael eu trin fel derbyniad cyfalaf. Lle mae premiwm wedi cael ei dderbyn, caiff hwn ei drosglwyddo o Falans y Gronfa Gyffredinol i Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Pan fydd y swm sy'n ddyledus mewn perthynas â'r ased prydles yn cael ei setlo drwy dalu rhenti yn y blynnyddoedd ariannol yn y dyfodol, mae hwn yn cael ei drosglwyddo o Falans y Gronfa Gyffredinol i Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Pan fydd y rhenti yn cael eu derbyn yn y dyfodol, bydd yr elfen ar gyfer y derbyniad cyfalaf ar gyfer cael gwared ar yr ased yn cael ei ddefnyddio i ddibrisio'r dyledwr prydles. Ar y pwynt hwn, mae'r derbyniadau cyfalaf gohiriedig yn cael eu trosglwyddo i Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf.

O ddileu dyled y gwarediadau, ni chodir hynny ar dreth y cyngor, oherwydd darperir yn llawn ar gyfer cost asedau sefydlog dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllid cyfalaf. Caiff symiau eu neilltuo, felly, i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf (sy'n cynnwys y Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio) o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

Prydlesau Gweithredol

Pan fydd y Cyngor yn caniatáu prydles weithredol dros eiddo neu beiriant neu offer, bydd yr ased yn cael ei gadw yn y Fantolen. Mae incwm rhent yn cael ei gredydu i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff credydau eu gwneud ar linell syth dros oes y brydles, hyd yn oed os nad yw hyn yn cydfynd â'r patrwm o daliadau (e.e. telir premiwm ar ddechrau'r brydles). Ychwanegir costau uniongyrchol cychwynnol am drafod a threfnu'r brydles at faint fydd gwerth yr ased perthnasol a'i godi fel traul dros gyfnod y brydles ar yr un sail ag incwm rhent. Pan fo cyfnod y les yn amhenodol, neu heb ei nodi, tybir mai 125 mlynedd fydd y cyfnod at ddibenion y Datganiad o Gyfrifon.

xviii. Contractau Hirdymor

Caiff symiau sy'n ddyledus o dan gontractau hirdymor eu codi ar refeniw pan ddônt yn daladwy o dan delerau'r contract.

xix. Darpariaeth Isafswm Refeniw

Mae Polisi Darpariaeth Isafswm Refeniw (MRP) y Cyngor yn dilyn egwyddorion y canllawiau a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cynulliad Cymru dan adran 21(A) Deddf Llywodraeth Leol 2003 trwy ddefnyddio un o'r dewisiadau a amlinellwyd yn y canllawiau.

Mae prif gyfran yr MRP yn parhau i fod yn gysylltiedig gyda'r rhwymedigaeth dyled hanesyddol a oedd yn bodoli cyn 2008 neu ar ôl 2008, lle y mae'n ymwneud â Benthycia â Chymorth a ariannir gan Lywodraeth Cynulliad Cymru. Darparir ar gyfer y rhwymedigaeth MRP ar Ofyniad Cyllido Cyfalaf y Cyngor sy'n ymwneud gyda dyled cyn 2008 a Benthycia â Chymorth ar ôl 2008 a ariannwyd trwy system Grant Cynnal Refeniw (RSG) gan ddefnyddio Opsiwn 3 (Dull Oes Asedau) o ganllawiau Llywodraeth Cynulliad Cymru 2018 a gweithredu'r Dull Blwydd-dal gyda chyfradd llog o 4.2% (cyfradd fenthycia gyfartalog y benthyciadau sy'n ddyledus ar 01/04/21) dros gyfnod o 44 mlynedd yn dechrau ar Ebrill y 1af 2021. Mae'r cyfnod yn cynnwys y cyfnod o 50 mlynedd a ddewiswyd i gyd-fynd ag oesau cyfartalog Asedau'r Cyngor nad ydynt wedi'u hariannu'n benodol gan Fenthycia Digymorth ar ôl Ebrill y 1af 2008, wedi tynnu'r chwe blynedd a ddaeth i ben ers iddo gael ei weithredu'n wreiddiol ar Ebrill y 1af 2015. Gan fod Benthycia newydd pellach â Chymorth yn cael ei ddefnyddio yn y Rhaglen Gyfalaf, darperir hefyd ar gyfer rhwymedigaeth yr MRP ar bob cyfran newydd o fenthycia o'r fath gan ddefnyddio Opsiwn 3 o ganllawiau 2018 a gweithredu'r Dull Blwydd-dal. Darperir ar gyfer gwariant a ariannwyd gan Fenthycia Darbodus Digymorth gan ddefnyddio Opsiwn 3 (Dull Oes Asedau) o ganllawiau 2018 a gweithredu'r Dull Blwydd-dal gyda chyfradd llog o 3.68% (cyfartaledd pwysedig cyfradd llog y benthycia dan sylw) dros gyfnod o 38 mlynedd (cyfartaledd pwysedig oes sy'n weddill ar gyfer yr asedau perthnasol) yn dechrau ar Ebrill y 1af 2021. Gan fod Benthycia Darbodus Digymorth pellach yn cael ei ddefnyddio yn y Rhaglen Gyfalaf, bydd rhwymedigaeth yr MRP a adlewyrchir yn y Gofyniad Ariannu Cyfalaf hefyd yn cael ei chodi dros gyfnod sy'n gymesur â'r amcangyfrif o fywyd defnyddiol cyfartalog asedau gan ddefnyddio Opsiwn 3 a'r Dull Blwydd-dal.

Pennir y cyfnodau oes amcangyfrifedig yn unol â Chod Ymarfer Cyfrifo Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig. Cyn belled nad yw'r gwariant yn ymwneud â chreu ased, a'i fod o fath sy'n amodol ar gyfnodau oes amcangyfrifedig a gyfeirir atynt yn y cyfarwyddyd, bydd y Cyngor yn mabwysiadu'r cyfnodau hyn yn gyffredinol. Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn cadw'r hawl i bennu cyfnodau oes buddiol a Darpariaeth Isafswm Refeniw darbodus mewn amgylchiadau eithriadol pan na fyddai argymhellion y cyfarwyddyd yn briodol.

Pan fo ased yn cael ei adeiladu, mae'r Cyngor yn cadw'r hawl i beidio â gwneud isafswm tâl darpariaeth refeniw tan y flwyddyn ariannol ar ôl y flwyddyn y mae'r gwariant cyfalaf yn cael ei wneud, ac yn achos ased newydd tan ddechrau ei ddefnyddio.

Mae'r Cyngor yn parhau â'r egwyddor o beidio â chodi Darpariaeth Isafswm Refeniw ar unrhyw fenthyciad (darbodus) digymorth dros dro. Ar hyn o bryd, dim ond cyllid ar gyfer Gwelliannau Tai ac Eiddo Gwag sydd i'w ad-dalu i Lywodraeth Cymru, sy'n cael ei drin yn y fath ffordd.

Gan nad yw rhai mathau o wariant cyfalaf y Cyngor yn gallu cael eu perthnasu i asedau unigol, asesir oesau asedau ar sail sy'n adlewyrchu'r cyfnod buddiol y rhagwelir y bydd

yn deillio o'r gwariant. Hefyd, pa bynnag fath o wariant sydd dan sylw, caiff ei grwpio gyda'i gilydd mewn modd sy'n adlewyrchu prif elfen y gwariant a chaiff ei wahanu dim ond mewn achosion lle mae dwy brif elfen neu fwy ag oesau buddiol economaidd sy'n sylweddol wahanol.

Yn ôl y Cod, mae'r asedau a ddelir o dan gynlluniau Menter Cyllid Preifat a phrydlesau cyllid yn amodol ar y Ddarpariaeth Isafswm Refeniw yn yr un modd ag asedau a gafwyd gan ddefnyddio ffurfiau eraill o fenthycu. O dan reoliadau a chanllawiau statudol, gall y taliadau hyn gyfateb i ad-dalu'r rhwymedigaeth. Cafodd y cynnydd yn y Ddarpariaeth Isafswm Refeniw yn sgil ychwanegu asedau'r prydlesau cyllid, felly, eu talu ar yr un gyfradd â dibrisiant y rhwymedigaeth gyfatebol ar y fantolen fel na fydd effaith gyffredinol ar Falansau Cronfa Gyffredinol y Cyngor. Yn 2017/18 torrwyd cysylltiad â'r Ddarpariaeth Isafswm Refeniw oedd yn ddyledus ar gyfer asedau Menter Cyllid Preifat Ysgol Gyfun Penweddig, a oedd, yn hanesyddol, wedi'u trin yn debyg i asedau prydlesu cyllid ac yn lle hynny bydd yn cael ei ddibrisio dros weddill oes adeiladau Ysgol Gyfun Penweddig ar sail blwydd-dal yn lle hynny.

xx. Gwasanaethau Cymorth a Gorbenion

Mae'r Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cael ei baratoi fesul Gwasanaeth, yn unol ag adroddiadau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn. Fel y cyfryw, nid yw'r costau a ailgudir am wasanaethau cymorth a gorbenion yn cael eu cynnwys yn y Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

xxi. Eiddo, Peiriannau ac Offer

Mae asedau y mae iddynt sylwedd ffisegol ac a gedwir i'w defnyddio i gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, neu at ddibenion gweinyddol ac y disgwylir iddynt gael eu defnyddio yn ystod mwy nag un flwyddyn ariannol, yn cael eu hystyried fel Eiddo, Peiriannau ac Offer.

Mae Ysgolion Gwirfoddol a Reolir yn cael eu cynnwys ar y Fantolen, tra bod Ysgolion Gwirfoddol a Gynorthwyr yn cael eu heithrio.

Os bydd gan unrhyw ran sylweddol o adeilad hyd oes sy'n sylweddol fyrrach na'r prif strwythur, a bod gwerth y rhan honno'n fwy na £10,000, yna fe'i hystyrir fel cydran i'w nodi ar wahân ar gofrestr asedau'r Cyngor. Caiff unrhyw gydrannau o'r fath a nodir o fewn y gwariant cyfalaf newydd eu prisio ar wahân pan gânt eu hychwanegu at y gofrestr asedau i ddechrau (neu pan gaiff yr ased ei drosglwyddo o Asedau sy'n cael eu Hadeiladu gydag adeiladau newydd).

Cydnabyddiaeth – Caiff gwariant ar gaffael, creu neu wella Eiddo, Peiriannau ac Offer ei gyfalafu ar sail croniadau, â'i fod yn bosib y bydd y buddiannau economaidd i'r dyfodol neu botensial gwasanaeth sy'n gysylltiedig â nhw yn llifo i'r Cyngord ac y gellir mesur cost yr eitem yn ddibynadwy. Defnyddiwyd rheol de-minimis ar gyfer cyfalaf – yn gyffredinol, ni chaiff gwariant cyfalaf â gwerth llai na £10,000 ei gynnwys o fewn gwariant cyfalaf. Mae gwariant sy'n cynnal, ond nad yw'n ychwanegu at botensial asedau i gyflenwi buddiannau economaidd i'r dyfodol neu botensial gwasanaeth (e.e. trwsio a chynnal a chadw) yn cael ei ychwanegu at asedau sefydlog yn y Fantolen, ond yn cael ei godi fel traul fel y mae'n digwydd. Mae'r cofnod wedyn yn cael ei wrthdroi allan i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf i sicrhau nad oes unrhyw effaith ar Lefelau Treth y Cyngor.

Mesur – Caiff asedau eu mesur yn y lle cyntaf ar gost, yn cynnwys:

- a) y pris pwrcasu
- b) unrhyw gostau a briodolir i ddod ag ased i'r lleoliad a'r cyflwr sy'n angenrheidiol iddo fedru gweithredu yn y dull a fwriadwyd gan y rheolwyr

- c) amcangyfrif cychwynnol o gostau datgymalu a symud yr eitem ac adfer y safle y lleolir ef arno

Nid yw'r Cyngor yn cyfalafu costau benthycu a achosir tra bod asedau'n cael eu hadeiladu.

Tybir bod cost asedau a gaffaelir heblaw drwy bryniant i fod eu gwerth teg, oni bai nad oes sylwedd masnachol i'r caffaeliad (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llif arian y Cyngor). Yn yr achos olaf, pan y gaffaelir ased drwy gyfnewid, cost y caffaeliad yw swm yr ased i'w gario a roddir i fyny gan y Cyngor.

Yna mae'r asedau'n cael eu cario i'r Fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur canlynol:

- Cerbydau, Peiriannau Trwm, Celfi a chyfarpar ac Asedau Seilwaith – Cost Dibrisiant Hanesyddol
- Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd, Asedau Cymunedol a rhai Asedau Treftadaeth – Cost Hanesyddol
- Asedau sydd ar werth– Ffigwr isaf y swm a gariwyd a gwerth teg llai costau gwerthu
- Pob ased arall – Gwerth Teg, a bennir Gwerth yr Ased ar y Farchnad

Pan nad oes tystiolaeth seiliedig ar y farchnad o werth teg oherwydd natur arbenigol ased, defnyddir cost amnewidiol dibrisiedig fel amcangyfrif o werth teg.

Pan fo gan asedau, nad ydynt yn eiddo, oes ddefnyddiol fer neu werth isel (neu'r ddau), defnyddir sail cost hanesyddol dibrisiedig fel procsi ar gyfer gwerth teg.

Mae'r asedau a gaiff eu cynnwys ar y Fantolen yn ôl eu gwerth teg gan mwyaf yn cynnwys Tir ac Adeiladau Eraill. Rhannwyd y categori hwn yn bum is-gategori. Mae pob is-gategori cyfan yn cael ei ailbricio bob pum mlynedd. Dyma'r amserlen gyfredol o ran ailbricio asedau:

2025/26	Swyddfeydd ac Adeiladau Gweithredol Eraill
2026/27	Adeiladau Gwasanaethau Cymdeithasol
2027/28	Asedau Tir Amrywiol a Meysydd Parcio
2028/29	Adeiladau Cyhoeddus (Canolfannau Hamdden, Cyfleusterau Cyhoeddus, Theatrau a Phyllau Nofio), Asedau Treftadaeth (pan gânt eu cadw ar werth teg)
2029/30	Adeiladau Addysgiadol (Ysgolion Cynradd, Uwchradd a Phob Oed, Clybiau Ieuenctid ac Unedau Cyfeirio)

Caiff Asedau sy'n weddill eu hystyried i'w hailbricio yn seiliedig ar bryd y bydd pum mlynedd ers y prisiad diwethaf, felly bydd yn ddibynnol ar pa un o'r categorïau y bu iddynt trosglwyddo'r gwarged oddi wrtho.

Efallai y bydd ailbrisiadau eraill yn cael eu cyflawni rhwng yr ymchwiliadau a drefnwyd os bydd y Prisiwyr yn barnu bod gwerth yr ased berthnasol neu'r asedau perthnasol wedi newid yn sylweddol.

Mae cynnydd mewn ailbricio'n cydweddu â chredydau i'r Gronfa Ailbricio Wrth Gefn i gydnabod enillion heb eu gwireddu. Yn eithriadol, gellir credydu enillion i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fônt yn codi o wyrdroad colled a godwyd yn flaenorol i wasanaeth.

Pan ddynodir lleihad mewn gwerth, cyfrifir amdanynt trwy:

- Pan fo balans o enillion ailbrisiant i'r ased yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, dibrisir swm yr ased i'w gario yn erbyn y balans hwnnw (i fyny hyd at y swm o enillion cronnus)
- Pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn neu falans annigonol, dibrisir swm yr ased i'w gario yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn yn cynnwys enillion ailbrisiant a gydnabyddir ers 1 Ebrill 2007 yn unig, dyddiad ei gweithredu'n ffurfiol. Mae'r enillion a gafwyd cyn y dyddiad hwnnw wedi eu cyfnerthu yn y Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Diffygion – Mae gwerth asedau'n cael eu hasesu ar ddiwedd pob blwyddyn am arwydd o amhariad ar werth. Pan fo arwyddion, ac amcangyfrifir bod gwahaniaethau posib yn berthnasol, yna amcangyfrifir swm adferadwy'r ased a, lle bo hwn yn llai na swm yr ased i'w gario, cydnabyddir colled amhariad ar gyfer y diffyg.

Pan ddynodir colledion amhariad, cyfrifir amdanynt trwy:

- Pan fo balans o enillion ailbrisiant i'r ased yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn, dibrisir swm yr ased i'w gario yn erbyn y balans hwnnw (i fyny hyd at y swm o enillion cronnus)
- Pan nad oes balans yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn neu falans annigonol, dibrisir swm yr ased i'w gario yn erbyn llinell(au) y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan fo colled amhariad yn cael ei gwyrddroi'n dilyn hyn, credydir y gwyrddroad i'r llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, i fyny hyd at swm y golled wreiddiol, wedi ei addasu ar gyfer Dibrisiant y byddid wedi ei godi pe na fyddai'r golled wedi ei chydabod.

Dibrisiant

Darperir ar gyfer dibrisiant yr holl asedau Eiddo, Peiriannau ac Offer trwy ddyraniad systematig o'u symiau dibrisio dros eu hoes ddefnyddiol. Gwneir eithriad ar gyfer asedau heb oes ddefnyddiol benodadwy gyfyngedig (h.y. tir rhydd-ddaliad, Asedau Treftadaeth ac Asedau Cymunedol) ac asedau nad ydynt eto ar gael i'w defnyddio (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu).

Cyfrifir dibrisiant ar y seiliau canlynol:

- Adeiladau – Dyraniad llinell syth dros oes ddefnyddiol yr eiddo fel yr amcangyfrifir gan y prisiwr.
- Cerbydau, peiriannau ac offer – Dyraniad llinell syth o'r gost hanesyddol dros oes ddisgwyliedig yr ased. Rhoddir gwerth gweddilliol o 10% o bris pwrcasu cychwynnol i'r cerbydau er mwyn adlewyrchu eu gwerth ailwerthu posibl.
- Seilwaith – Dyraniad llinell syth o'r gost hanesyddol dros oes ddisgwyliedig yr ased sy'n weddill.

Caiff asedau sefydlog sy'n cael eu caffael neu'u gwerthu'u hychwanegu at y gofrestr asedau fel y maent ar y dyddiad prynu neu werthu yn y flwyddyn gyfrifyddu berthnasol ac felly cânt eu dibrisio yn y modd arferol ar gyfer y flwyddyn o'r dyddiad hwnnw os ydynt mewn categori y gellir ei ddibrisio fel arfer.

Pan fydd gan eitem sy'n ased Eiddo, Peiriannau ac Offer gydrannau mawr sy'n costio symiau sylweddol (dros £10,000), ac sydd â hyd oes sy'n sylweddol wahanol i'r prif ased, mae'r cydrannau'n cael eu dibrisio ar wahân yn unol â'u hyd oes amcangyfrifol gwahanol.

Mae enillion ailbrisiant hefyd yn cael eu dibrisio, gyda swm sy'n cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng gwerth presennol dibrisiant a godir ar asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi ei godi yn seiliedig ar eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Gwaredu – Pan ddaw'n debygol y bydd swm yr ased i'w gario yn cael ei adennill yn bennaf drwy werthiant yn hytrach na pharhau i'w ddefnyddio, caiff ei ailddosbarthu fel Ased a Ddelir i'w Gwerthu. Er mwyn i'r trosglwyddiad o'r categori hyn ddigwydd, mae'n rhaid i'r ased fodloni'r meini prawf canlynol:

- Rhaid iddo fod ar gael i'w werthu yn ei gyflwr presennol ac yn amodol ar delerau gwerthu arferol.
- Rhaid i'r penderfyniad i wneud y gwerthiant fod wedi cael ei wneud ar y lefel reoli briodol.
- Rhaid mynd ati i farchnata'r ased am bris priodol.
- Rhaid disgwyl i'r gwerthiant gael ei gwblhau o fewn blwyddyn.

Mae'r ased yn cael ei ailbrisio yn union cyn ei ailddosbarthu ac yna ei gario ar yr isaf o'r swm hwn a gwerth teg wedi tynnu'r costau gwerthu. Pan fo gostyngiad dilynol i werth teg wedi tynnu'r costau gwerthu, mae'r golled yn cael ei chofnodi ar y llinell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Dim ond hyd at swm unrhyw golledion a gydnabuwyd yn flaenorol yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau, y cydnabyddir enillion mewn gwerth teg. Ni chodir dibrisiant ar Asedau a Ddelir i'w Gwerthu.

Os nad yw asedau bellach yn cwrdd â'r meini prawf i'w dosbarthu fel Asedau a Ddelir i'w Gwerthu, yna cânt eu hailddosbarthu'n ôl i asedau nad ydynt yn rhai cyfredol a'u prisio ar yr isaf o'u swm cario cyn iddynt gael eu dosbarthu fel rhai a ddelir i'w gwerthu; wedi'u haddasu ar gyfer dibrisiant, amorteiddiad neu ailbrisiadau a fyddai wedi cael eu cydnabod petaent heb gael eu dosbarthu fel rhai a Ddelir i'w Gwerthu, a'u swm adferadwy ar ddyddiad y penderfyniad i beidio â gwerthu.

Mae asedau nad ydynt mwyach yn cael eu defnyddio sy'n methu â bodloni'r holl feini prawf uchod neu y maent i'w gadael neu eu sgrapio fel arfer yn cael eu hailddosbarthu fel Gorged Asedau, oni bai nad yw'r Cyngor yn mynd ati i farchnata'r eiddo oherwydd ei fod yn aros i brisiau yn y farchnad godi, ac os felly efallai y gellid categoreiddio'r ased fel Eiddo Buddsoddi. Mae Gorged Asedau yn cael eu dibrisio yn y ffordd arferol, fodd bynnag, mae'r dibrisiant yn cael ei godi i gostau sydd heb gael eu dosbarthu ac nid gyfrif y gwasanaeth gwreiddiol gan nad yw'r ased mwyach yn cael ei ddefnyddio.

Pan gaiff ased ei waredu neu'i ddadgomisiynu, caiff swm yr ased i'w gario ar y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Peiriannau ac Offer neu Asedau a Ddelir i'w Gwerthu) ei symud i linell Gwariant Gweithredol Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r colledion o waredu. Caiff yr enillion a wneir o waredu eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enillion neu'r colledion o waredu (h.y. wedi eu netio yn erbyn llyfrwerth yr ased ar yr adeg y cafodd ei waredu). Caiff unrhyw enillion/gynnydd yn sgil ailbrisio eu trosglwyddo o'r Graonfa Ailbrisio Wrth Gefn i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

Caiff symiau mwy na £10 mil eu hystyried yn dderbyniadau cyfalaf. Bydd angen credydu balans y derbyniadau i gronfa wrth gefn y Derbyniadau Cyfalaf, ac yna ni fydd modd eu defnyddio ond ar gyfer buddsoddiadau cyfalaf newydd neu eu neilltuo i leihau angen sylfaenol y Cyngor i fenthycu (gofyniad cyllid cyfalaf). Caiff derbyniadau eu neilltuo i'r Gronfa Wrth Gefn o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

O ddileu dyled y gwarediadau, ni chodir hynny ar Dreth y Cyngor, oherwydd darperir yn llawn ar gyfer cost asedau sefydlog dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllid cyfalaf. Caiff symiau eu neilltuo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn.

xxii. Menter Cyllid Preifat a Chontractau Tebyg

Mae Menter Cyllid Preifat a chontractau tebyg yn gytundebau i dderbyn gwasanaethau, lle mae'r cyfrifoldebau ar gyfer gwneud yr eiddo, y peiriannau a'r offer ar gael, sydd eu hangen i ddarparu'r gwasanaethau, yn trosglwyddo i gontractwr y Menter Cyllid Preifat. Gan fod y Cyngor yn cael ei ystyried i reoli'r gwasanaethau a ddarperir o dan ei gynlluniau Menter Cyllid Preifat, a gan y bydd perchnogaeth yr eiddo, y peiriannau a'r offer yn trosglwyddo i'r Cyngor ar ddiwedd y contractau am ddim tâl ychwanegol, mae'r Cyngor yn cario'r asedau a ddefnyddir o dan y contractau ar ei Mantolen fel rhan o'r Eiddo, Peiriannau a'r Offer.

Cafodd cydnabyddiaeth wreiddiol yr asedau hyn ar werth teg (yn seiliedig ar y gost o brynu'r eiddo, y peiriannau a'r offer) ei gydbwyso gan y gydnabyddiaeth o rwymedigaeth am symiau a oedd yn ddyledus i weithredwr y cynllun i dalu am y buddsoddiad cyfalaf. Ar gyfer cynllun Menter Cyllid Preifat Ysgol Gyfun Penweddig, dibrisiwyd y rhwymedigaeth gan gyfraniad cyfalaf cychwynnol o £12,027,000.

Mae asedau tymor hir a gydnabyddir ar y Fantolen yn cael eu hailbrisio a'u dibrisio yn yr un modd ag eiddo, peiriannau ac offer sy'n eiddo i'r Cyngor.

Mae'r symiau sy'n daladwy i weithredwyr y Menter Cyllid Preifat yn cael eu dadansoddi bob blwyddyn i bedair elfen:

- gwerth teg y gwasanaethau a dderbyniwyd yn ystod y flwyddyn – wedi'i ddebydu i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- cost cyllid – tâl llog o 4.5% ar rwymedigaeth y Fantolen sy'n ddyledus, wedi'i ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- talu tuag at rwymedigaeth – wedi'i gymhwyso at ddibrisio rhwymedigaeth y Fantolen tuag at weithredwr y Fenter Cyllid Preifat (mae'r proffil ar gyfer dibrisio yn cael ei gyfrifo gan ddefnyddio'r un egwyddorion ag ar gyfer prydles gyllid).
- Costau adnewyddu dros oes— caiff cyfran o'r symiau sy'n daladwy ei dynodi fel Gwelliant i'r diffyg sy'n cyfateb yn ased Ysgol Penweddig o dan Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar pan gaiff y gwaith sy'n ofynnol ei gwblhau yn y diwedd. Ni fydd yn cael effaith net ar y Fantolen

Cafodd pumed elfen ei dadgydnabod, sef rhenti wrth gefn, o 1 Ebrill 2024 pan fabwysiadwyd Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol 16 gan God Ymarfer CIPFA ar gyfer 2024/25. Cynhaliwyd ailasesiad o gynllun Menter Cyllid Preifat Penweddig gan Farchnadoedd Corfforaethol MUFG ar ran y Cyngor ac, fel rhan o'r adolygiad hwnnw, Ymgorfforwyd y rhenti wrth gefn yn y costau cyllido a'r taliadau tuag at rwymedigaeth ddiwygiedig.

xxiii. Darpariaethau, Rhwymedigaethau Wrth Gefn ac Asedau Wrth Gefn

Darpariaethau

Gwneir darpariaethau pan fo digwyddiad wedi cymryd lle sy'n rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol neu adeiladol i'r Awdurdod sydd yn ôl pob tebyg angen setliad trwy drosglwyddo buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth, ac y gellir gwneud amcangyfrif dibynadwy o faint y rhwymedigaeth. Efallai na fydd darpariaethau a gynhwysir yn y cyfrifon yn gallu cael eu gorfodi'n gyfreithiol ac efallai gallant ond gael eu casglu o set o ffeithiau mewn sefyllfa arbennig, felly nid yw eu cynnwys yn y cyfrifon yn golygu bod atebolrwydd wedi cael ei dderbyn.

Codir darpariaethau fel traul ar y llinell gwasanaeth briodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn y daw'r Cyngor yn ymwybodol o'r rhwymedigaeth, a chânt eu mesur yn ôl yr amcangyfrif gorau ar ddyddiad y Fantolen o'r gwariant sydd ei angen i setlo'r rhwymedigaeth, gan gymryd i ystyriaeth y risgiau ac ansicrwydd perthnasol.

Pan fydd taliadau'n cael eu gwneud yn y pen draw, maent yn cael eu codi i'r ddarpariaeth a'u cario yn y Fantolen. Caiff setliadau tybiedig eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol – lle mae'n mynd yn llai na thebygol y bydd angen trosglwyddo buddion economaidd bellach (neu bydd setliad is na'r disgwyl yn cael ei wneud), mae'r ddarpariaeth yn cael ei gwrthdroi a'i chredydu yn ôl i'r gwasanaeth perthnasol. Mae rheoliadau yn darparu'r pŵer i wneud cofnod addasu ar gyfer darpariaethau penodol yng Nghost Net y Gwasanaethau a'r Fantolen.

Lle disgwylir i beth o'r taliad neu'r taliad cyfan sy'n ofynnol i setlo darpariaeth gael ei adennill o barti arall (e.e. o hawliad yswiriant), mae hyn ond yn cael ei gydnabod fel incwm ar gyfer y gwasanaeth perthnasol os yw hi bron yn sicr y bydd ad-daliad yn cael ei dderbyn os bydd y Cyngor yn setlo'r rhwymedigaeth.

Rhwymedigaethau Amodol

Mae rhwymedigaeth amodol yn codi pan fo digwyddiad wedi digwydd sy'n rhoi rhwymedigaeth bosibl i'r Cyngor, y mae ei bodolaeth ond yn cael ei gadarnhau gan y digwyddiad neu fel arall gan ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth y Cyngor. Mae rhwymedigaethau amodol hefyd yn codi mewn amgylchiadau lle fel arall byddai darpariaeth yn cael ei wneud ond naill ai nid yw'n debygol y bydd angen all-lif o adnoddau neu ni ellir mesur swm y rhwymedigaeth mewn modd dibynadwy.

Nid yw rhwymedigaethau amodol yn cael eu cydnabod yn y Fantolen, ond yn cael eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon. Maent yn cynnwys sefyllfaoedd pan fydd achosion cyfreithiol a hawliadau eraill sy'n ymdrin ag ystod o faterion yn yr arfaeth. Maent yn ymwneud â materion cyfreithiol a ffeithiol anodd a chymhleth sy'n amodol ar lawer o ansicrwydd a chymhlethdodau, gan gynnwys ond heb fod yn gyfyngedig i ffeithiau ac amgylchiadau pob achos penodol. Oherwydd yr ansicrwydd cynhenid mewn materion o'r fath, mae'n aml yn anodd rhagweld y canlyniad terfynol.

Asedau Amodol

Mae ased amodol yn codi pan fo digwyddiad wedi digwydd sy'n rhoi ased posibl i'r Cyngor y mae ei bodolaeth ond yn cael ei gadarnhau gan y digwyddiad neu fel arall gan ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth y Cyngor.

Nid yw asedau amodol yn cael eu cydnabod yn y Fantolen, ond yn cael eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon lle mae'n debygol y bydd mewnllif o fuddion economaidd neu botensial gwasanaeth.

xxiv. Cronfeydd Wrth Gefn

Bydd y Cyngor yn neilltuo symiau penodol o arian mewn cronfeydd wrth gefn at ddibenion polisiâu'r dyfodol neu ar gyfer digwyddiadau na ellir eu rhagweld. Caiff Cronfeydd Wrth Gefn eu creu drwy neilltuo symiau o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn. Pan ariennir gwariant o gronfa wrth gefn, caiff yr arian ei godi i'r gwasanaeth priodol ar gyfer y flwyddyn honno yn erbyn Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth y Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Yna, caiff yr arian wrth gefn ei neilltuo yn ôl i Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn i sicrhau nad oes tâl net yn erbyn treth y cyngor am y gwariant hwn.

Cedwir rhai cronfeydd wrth gefn i reoli'r broses gyfrifyddu ar gyfer asedau sefydlog diriaethol, offerynnau ariannol, buddion ymddeoliad a chyflogai ac nad ydynt yn cynrychioli adnoddau defnyddiadwy i'r Cyngor – eglurir y cronfeydd wrth gefn hyn yn y polisiau perthnasol.

xxv. Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf o dan Statud

Cafodd gwariant a wnaed yn ystod y flwyddyn y gellir ei gyfalafu o dan ddarpariaethau statudol ond nad yw'n arwain at greu ased tymor hir ei godi fel gwariant i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn. Lle y mae'r Cyngor wedi penderfynu talu cost y gwariant o'r adnoddau cyfalaf cyfredol neu drwy fenthycia; yna, mae trosglwyddiad yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd o Falans y Gronfa Gyffredinol i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn gwrthdroi'r symiau a godwyd i sicrhau nad oes unrhyw effaith ar lefel treth y cyngor.

xxvi. Treth Ar Werth (TAW)

Cafodd y Cyfrifon eu paratoi gan hepgor TAW, i'r graddau y mae modd ei hadennill.

1.3 SAFONAU CYFRIFYDDU SYDD WEDI'U CYHOEDDI OND NAD YDYNT WEDI'U MABWYSIADU ETO

Mae'r Cod Ymarfer yn mynnu bod y Cyngor yn datgelu gwybodaeth yn ymwneud ag effaith newidiadau o ran cyfrifyddu, a fydd yn ofynnol gan safonau newydd sydd wedi'u cyhoeddi, ond nad ydynt wedi'u mabwysiadu eto. Y newidiadau a gyflwynir yn y Cod ar gyfer 2025/26 yw:

- a) **IAS 21 Effeithiau Newidiadau Mewn Cyfraddau Cyfnewid Tramor (Diffyg Cyfnewidiadwyedd)** cyhoeddwyd ym mis Awst 2023. Mae'r diwygiadau i IAS 21 yn esbonio sut y dylai endid asesu a yw arian cyfredol yn gyfnewidiol a sut y dylai bennu cyfradd cyfnewid ar y pryd pan welir diffyg cyfnewidiadwyedd, yn ogystal â gofyn am ddatgelu gwybodaeth sy'n galluogi defnyddwyr datganiadau ariannol i ddeall yr effaith pan nad yw arian cyfredol yn gyfnewidiadwy.
- b) **IFRS 17 Contractau Yswiriant** cyhoeddwyd ym mis Mai 2017. Mae IFRS 17 yn disodli IFRS 4 ac yn nodi egwyddorion ar gyfer cydnabod, mesur, cyflwyno a datgelu contractau yswiriant.
- c) Mae'r newidiadau i fesur asedau na fuddsoddir o fewn Côd 2025/26 yn cynnwys addasiadau a dehongliadau o IAS 16 Eiddo, Offer a Chyfarpar ac IAS 38 Asedau Anniriaethol. Mae'r rhain yn cynnwys sefydlu tair proses ailbrizio ar gyfer eiddo, offer a chyfarpar gweithredol, gan ofyn am ddefnyddio ffactorau mynegrifo ar gyfer asedau diriaethol na fuddsoddir a gofyniad i brizio asedau anniriaethol gan ddefnyddio'r dull cost hanesyddol. Mae gan y rhain yr un effaith a gofyn am newid i bolisi cyfrifyddu oherwydd diwygiad i'r safonau, a fyddai fel arfer yn cael ei ddatgelu o dan IAS 8. Fodd bynnag, mae'r addasiadau hefyd yn cynnwys rhyddhad rhag gofynion IAS 8 ar ôl newid yn y polisi cyfrifyddu.

Ni ddylai newidiadau a) a b) effeithio'n sylweddol ar y Cyngor. Bydd y gofynion mynegrifo yn cael eu gweithredu a bydd eu heffaith yn cael ei dangos yn Natganiad Cyfrifon 2025/26. Nid oes unrhyw effaith ar Ddatganiad Cyfrifon 2024/25 gan fod y gweithrediad o 1af Ebrill 2025.

1.4 BARN GRITIGOL MEWN CYMHWYSO POLISIÂU CYFRIFYDDU

Wrth gymhwyso'r polisiâu cyfrifo a nodir, mae'n rhaid i'r Cyngor wneud rhai penderfyniadau am drafodion cymhleth neu'r rheiny sy'n ymwneud ag ansicrwydd am ddigwyddiadau yn y dyfodol. Y penderfyniadau hanfodol a wnaed yn y Datganiad o Gyfrifon yw:

Lefelau ariannu yn y dyfodol

Mae yna lefel uchel o ansicrwydd ynghylch lefelau ariannu yn y dyfodol ar gyfer llywodraeth leol gyda setliadau un flwyddyn yn unig yn parhau ar lefel San Steffan a Llywodraeth Cymru.

Ysgolion Gwirfoddol a Reolir ac Ysgolion Gwirfoddol a Gynorthwyr

Ni chaiff adeiladau Ysgolion Gwirfoddol a Reolir ac Ysgolion Gwirfoddol a Gynorthwyr eu cynnwys yn y Fantolen o hyd, oherwydd y cadarnhawyd nad ydynt yn asedau'r Cyngor.

Cyd-bwyllgorau Corfforedig

Newidiadau posibl i drefniadau llywodraethu yn y dyfodol yn sgil cyflwyno Cyd-bwyllgorau Corfforedig

1.5 RHAGDYBIAETHAU A WNEIR AM Y DYFODOL A FFYNONELLAU MAWR ERAILL O ANSICRIFYDD AMCANGYFRIF

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys ffigyrau amcangyfrifedig sydd wedi eu seilio ar ragdybiaethau a wnaed gan y Cyngor ynghylch y dyfodol neu sydd fel arall yn ansicr. Gwneir amcangyfrifon gan gymryd i ystyriaeth brofiad hanesyddol, tueddiadau presennol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, oherwydd na ellir pennu balansau gyda sicrwydd, gallai'r canlyniadau gwirioneddol fod yn sylweddol wahanol i'r rhagdybiaethau ac amcangyfrifon. Yr eitemau ar Fantolen y Cyngor ar 31 Mawrth 2025 lle ceir risg o addasiad mewn blynyddoedd ariannol dilynol yw:

Ased/Rhwymedigaeth Pensiynau

Mae amcangyfrif o'r ased/rhwymedigaeth net i dalu pensiynau'n dibynnu ar nifer o ddyfarniadau cymhleth sy'n ymwneud â'r gyfradd disgownt a ddefnyddir, cyfradd ddisgwyliedig chwyddiant prisiau, cyfradd ddisgwyliedig codiadau cyflog a phensiynau, cyfraddau marwolaeth a chyfradd cymudo pensiynau. Cyngor Sir Caerfyrddin yw'r Awdurdod Pensiynau arweiniol ac mae'n defnyddio cwmni o actiwariaid i sicrhau bod y Cyngor yn cael cyngor arbenigol ynghylch y rhagdybiaethau i'w defnyddio.

Lwfans Amhariad

Mae'n anodd amcangyfrif gyda sicrwydd lefel y lwfans amhariad sy'n ofynnol ar gyfer y gwahanol fathau o ddyled.

Prisio Tir ac Adeiladau

Mae unrhyw waith prisio a gyflawnwyd yn y blynyddoedd 2020/21 i 2023/24 wedi eu hadolygu ac mae rhai o'r prisiadau wedi'u newid o ganlyniad i gynnydd sylweddol mewn costau adeiladu neu oherwydd yr incwm a gynhyrchir gan yr ased.

1.6 GWARIANT AC INCWM WEDI'I DDADANSODDI YN ÔL EI NATUR

Mae gwariant ac incwm y Cyngor wedi'i ddadansoddi fel a ganlyn:

	Ailosodwyd	
	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
Gwariant Rheoladwy		
Gweithwyr	132,109	123,629
Eiddo	12,840	11,272
Cludiant	12,184	11,748
Cyflenwadau a Gwasanaethau	150,112	139,616 *
Cyfanswm Gwariant	307,245	286,265
Incwm Rheoladwy		
Grantiau	(62,861)	(59,215)
Incwm Arall	(41,514)	(37,194) *
Gwasanaethau Contract/Ysgolion	(5,184)	(4,880) *
Cyfanswm Incwm	(109,559)	(101,289)
Cyllideb cyn Cronfeydd Wrth Gefn	197,686	184,976
Gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf dan statud	1,667	1,697
Addasiadau IAS19 <i>Buddiannau Gweithwyr</i>	2,023	43
Absenoldebau Cronedig	726	(691)
Dibrisiad, amorteiddio a diffygion	31,146	16,616
(Enillion)/Colledion o waredu asedau	(689)	171
Taliadau gwariant cyfalaf yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	(8,220)	(3,124)
Addasiadau cyfrif cyfalaf eraill	(1,679)	(1,563)
Praeseptau	12,759	11,621
Treth ac Incwm Grant Amhenodol	(225,409)	(222,322)
(Gorged) neu Ddiffyg Darparu Gwasanaethau	10,010	(12,576)

* Wedi'i ailddatgan oherwydd cywiro codio incwm

1.7 ADDASIADAU RHWNG SAIL GYFRIFYDDU A SAIL ARIANNU DAN Y RHEOLIADAU

Mae'r nodyn hwn yn manylu ar yr addasiadau a wneir yn y Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a gydnabyddir gan y Cyngor yn y flwyddyn yn unol ag arferion cyfrifyddu cywir i'r adnoddau y manylir arnynt gan ddarpariaethau statudol fel eu bod ar gael i'r Awdurdod i gwrdd â gwariant cyfalaf a refeniw i'r dyfodol.

	Balans Gronfa Gyffredinol £'000	Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy £'000	Grantiau Cyfalaf heb Gymhwyso £'000	Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio £'000
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf:				
<u>Gwyrddroi eitemau a ddebyddwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:</u>				
Taliadau am ddibrisiant ac amhariad asedau nad ydynt yn gyfredol	17,483	0	0	(17,483)
Colledion/enillion Ailbrisio Eiddo, Peiriannau ac Offer	15,537	0	0	(15,537)
Symudiad yng ngwerth teg Eiddo Buddsoddi	(1,874)	0	0	1,874
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a ddefnyddiwyd	(17,523)	0	0	17,523
Gwariant refeniw a gyllidir o gyfalaf dan statud	1,667	0	0	(1,667)
Symiau asedau nad ydynt yn gyfredol a ddilëir ar waredu neu werthiant fel rhan o enlliad/colled ar waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	81	0	0	(81)
<u>Ychwanegu eitemau sydd heb eu debydu na'u credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:</u>				
Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf	(1,911)	0	0	1,911
Taliadau gwariant cyfalaf yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	(8,220)	0	0	8,220
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso:				
Grantiau a chyfraniadau cyfalaf heb eu cymhwyso a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(86)	0	86	0
Cymhwyso grantiau i gyllid cyfalaf wedi'u trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	0	0	(3,095)	3,095
Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Derbyniadau Cyfalaf:				
Trosglwyddo arian o waredu asedau wedi eu credydu fel rhan o elw/colled wrth waredu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(261)	261	0	0
Defnyddio'r Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	0	(806)	0	806
Cyfraniad o'r Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf tuag at gostau gweinyddol gwaredu asedau nad ydynt yn gyfredol	0	0	0	0
Trosglwyddo o'r Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf a Ohiriwyd ar adeg derbyn yr arian	0	0	0	0

Addasiadau'n ymwneud â'r Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig wrth Gefn:

Trosglwyddo o enillion gwerthiant gohiriedig wedi eu credydu fel rhan o'r elw/colled yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(509)	0	0	509
--	-------	---	---	-----

Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol:

Swm lle mae'r costau ariannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau ariannu priodoladwy am y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	232	0	0	(232)
--	-----	---	---	-------

Addasiadau yn ymwneud â'r Gronfa Bensiwn:

Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â budd-dal ymddeol wedi eu debydu/credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	12,313	0	0	(12,313)
Cyfraniadau pensiwn y Cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sydd yn daladwy yn y flwyddyn	(10,290)	0	0	10,290

Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Absenoldeb Cronedig:

Gwahaniaeth rhwng taliadau swyddogion sydd wedi ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail croniadau a'r taliadau swyddogion yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	726	0	0	(726)
--	-----	---	---	-------

Cyfanswm Addasiadau	7,365	(545)	(3,009)	(3,811)
----------------------------	--------------	--------------	----------------	----------------

2023/24**Cronfeydd Wrth Gefn
Defnyddiadwy**

Balans Gronfa Gyffredinol £'000	Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiadwy £'000	Grantiau Cyfalaf heb Gymhwyso £'000	Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio £'000
------------------------------------	---	--	--

Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf:Gwyrddroi eitemau a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:

Taliadau am ddibrisiant ac amhariad asedau nad ydynt yn gyfredol	15,980	0	0	(15,980)
Colledion Ailbrisio Eiddo, Peiriannau ac Offer	470	0	0	(470)
Symudiad yng ngwerth teg Eiddo Buddsoddi	167	0	0	(167)
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a ddefnyddiwyd	(27,429)	0	0	27,429
Gwariant referniw a gyllidir o gyfalaf dan statud	1,697	0	0	(1,697)
Symiau asedau nad ydynt yn gyfredol a ddilêir ar waredu neu werthiant fel rhan o enilliad/colled ar waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	990	0	0	(990)

Ychwanegu eitemau sydd heb eu debydu na'u credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:

Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf	(1,568)	0	0	1,568
Taliadau gwariant cyfalaf yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	(3,124)	0	0	3,124

Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso:

Grantiau a chyfraniadau cyfalaf heb eu cymhwyso a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(3,127)	0	3,127	0
Cymhwyso grantiau i gyllid cyfalaf wedi'u trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	0	0	(2,534)	2,534

Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Derbyniadau Cyfalaf:

Trosglwyddo arian o waredu asedau wedi eu credydu fel rhan o elw/colled wrth waredu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(533)	533	0	0
Defnyddio'r Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	0	(146)	0	146
Cyfraniad o'r Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf tuag at gostau gweinyddol gwaredu asedau nad ydynt yn gyfredol	8	(8)	0	0
Trosglwyddo o'r Gronfa Wrth Gefn y Derbyniadau Cyfalaf a Ohiriwyd ar adeg derbyn yr arian	0	0	0	0

Addasiadau'n ymwneud â'r Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig wrth Gefn:

Trosglwyddo o enillion gwerthiant gohiriedig wedi eu credydu fel rhan o'r elw/colled yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(294)	0	0	294
--	-------	---	---	-----

Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol:

Swm lle mae'r costau ariannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau ariannu priodoladwy am y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	5	0	0	(5)
--	---	---	---	-----

Addasiadau yn ymwneud â'r Gronfa Bensiwn:

Gwrthdroi eitemau yn ymwneud â budd-dal ymddeol wedi eu debydu/credydu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	9,800	0	0	(9,800)
Cyfraniadau pensiwn y Cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sydd yn daladwy yn y flwyddyn	(9,757)	0	0	9,757

Addasiadau yn ymwneud â'r Cyfrif Absenoldeb Cronedig:

Gwahaniaeth rhwng taliadau swyddogion sydd wedi ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail croniadau a'r taliadau swyddogion yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	(691)	0	0	691
--	-------	---	---	-----

Cyfanswm Addasiadau	(17,406)	379	593	16,434
----------------------------	-----------------	------------	------------	---------------

1.8 CRONFEYDD NEILLTUEDIG A BALANSAU YSGOLION DIRPRWYEDIG

Isod, ceir crynodeb o'r cronfeydd neilltuedig y mae'r Cyngor wedi'u sefydlu:

	31/03/23	Tros-gl- wyddo	Tros-gl- wyddo	31/03/24	Tros-gl- wyddo	Tros-gl- wyddo	31/03/25
	Balans	i'r	o'r	Balans	i'r	o'r	Balans
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cyllideb Dirprwyedig yr Ysgolion - Cynradd	2,594	90	(839)	1,845	388	(374)	1,859
Cyllideb Dirprwyedig yr Ysgolion - Uwchradd	1,450	3	(477)	976	67	(284)	759
Cyllideb Dirprwyedig yr Ysgolion - Ysgolion	1,083	1	(110)	974	264	(54)	1,184
Pob Oed							
Cyllideb Dirprwyedig Ysgolion - Pob Ysgol	5,127	94	(1,426)	3,795	719	(712)	3,802
Yswiriant- Cyflenwi Athrawon	85	0	(85)	0	0	0	0
Gwasanaethau Ysgolion, Dysgu Gydol Oes a Diwylliant	770	0	(174)	596	0	0	596
Gwasanaethau Ysgolion, Dysgu Gydol Oes a Diwylliant	5,982	94	(1,685)	4,391	719	(712)	4,398
Cyfalaf Corfforaethol	6,196	0	(540)	5,656	1,461	0	7,117
Addysg- Menter Cyllid Preifat Penweddig	1,614	0	(301)	1,313	0	(305)	1,008
Cydraddoli Cyllid / Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor	700	0	0	700	180	0	880
Dileu Swyddi Corfforaethol	1,062	0	0	1,062	0	(335)	727
Yswiriant	1,206	140	0	1,346	32	0	1,378
Cyllid - Cyffredinol	480	45	0	525	45	(45)	525
Cyllid a Chaffael	11,258	185	(841)	10,602	1,718	(685)	11,635
Gwasanaethau Democrataidd	112	0	0	112	0	0	112
Cronfa wrth gefn etholiad y Cyngor Sir	35	0	0	35	140	0	175
Gwasanaethau Democrataidd	147	0	0	147	140	0	287
Pobl a Threfniadaeth	17	0	(17)	0	113	0	113
Porth Cymorth Cynnar	2	0	0	2	155	0	157
Buddsoddiad Pyrrh	250	0	0	250	0	0	250
Porth Gofal	50	354	0	404	0	0	404
Model Gydol Oes y Pyrrh	302	354	0	656	155	0	811
Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd	127	0	0	127	50	0	177
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	1,086	18	0	1,104	0	(496)	608
Cynnal a chadw dros y gaeaf / Atgyweirio ar ôl stormydd	155	0	0	155	0	0	155
Diogelu'r Amgylchedd ac Amddifyn rhag Llifogydd	177	0	0	177	0	0	177
Gorfodi Parcio Sifil	102	80	0	182	2	0	184
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	1,520	98	0	1,618	2	(496)	1,124
Cynllun Datblygu Lleol	233	0	0	233	0	0	233
Economi ac Adfywio	93	0	0	93	0	0	93
Canolfan Bwyd Cymru (Horeb)	198	453	0	651	167	0	818
Y Fargen Dwf	219	0	(100)	119	481	(100)	500
Rhaglen Gwella Gwaith Trin Carthion	452	0	0	452	0	0	452
Perfformiad ac Economi	1,195	453	(100)	1,548	648	(100)	2,096
TGCh ac Buddsoddiad Digidol	1,000	0	0	1,000	200	0	1,200
Cronfa Wrth Gefn Adnewyddu Seilwaith TGCh Ysgolion	0	262	0	262	271	0	533
Cyswllt Cwsmeriaid	181	150	(75)	256	20	(150)	126
Cyswllt Cwsmeriaid	1,181	412	(75)	1,518	491	(150)	1,859

	31/03/23	Trosgl- wyddo	Trosgl- wyddo	31/03/24	Trosgl- wyddo	Trosgl- wyddo	31/03/25
	Balans	i'r	o'r	Balans	i'r	o'r	Balans
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Hapddigwyddiadau/Wrth Gefn a Rheoli'r Gyllideb	4,137	586	(1,966)	2,757	300	(1,165)	1,892
Chost a Phwysau Chwyddiant	1,322	0	(534)	788	0	0	788
Cydraddoli Lleoliadau	0	500	0	500	1,524	(500)	1,524
Premiwm Treth y Cyngor	1,797	770	(10)	2,557	0	(363)	2,194
Darparu'r dechrau gorau mewn bywyd a galluogi pobl o bob oed i ddysgu	4,877	0	(1,507)	3,370	1,000	(2,876)	1,494
Hybu'r Economi, Cefnogi Busnesau a Galluogi Cyflogaeth	8,000	0	(500)	7,500	0	0	7,500
Creu Cymunedau Gofalgar ac Iach	2,302	0	(290)	2,012	900	(1,008)	1,904
Creu Cymunedau Cynaliadwy a gwyrdd sydd wedi'u cysylltu'n dda â'i gilydd	4,640	0	(747)	3,893	0	(2,660)	1,233
Grŵp Arweiniol	27,075	1,856	(5,554)	23,377	3,724	(8,572)	18,529
CYFANSWM CRONFEYDD NEILLTUEDIG	48,804	3,452	(8,272)	43,984	7,760	(10,715)	41,029

NODIADAU YNGHYLCH Y CRONFEYDD WRTH GEFN A GLUSTNODWYD

Cyllidebau Dirprwyedig Ysgolion

Mae'r cronfeydd wrth gefn hyn wedi'u clustnodi ac maent yn cynnwys y balansau unigol sydd gan bob ysgol gynradd, ysgol uwchradd ac ysgol gydol oed yng Ngheredigion.

Cyfalaf Corfforaethol

Mae'r gronfa wrth gefn hon yn bodoli i ddarparu cyllid ar gyfer y Rhaglen Gyfalaf a bydd yn cael ei defnyddio i wneud cyfraniad refeniw i Raglenni Cyfalaf y presennol, yn ogystal â rhai'r dyfodol.

Hapddigwyddiadau/Wrth Gefn a Rheoli'r Gyllideb

Mae'r gronfa wrth gefn hon yn cynnwys arian sydd wedi ei roi o'r neilltu i gyfrannu at liniaru a rheoli peryglon ariannol, yn ogystal â darparu cyllid un-tro neu gyllid graddedig sy'n ymwneud ag eitemau yr ymdrinnir â nhw yn gorfforaethol.

Darparu'r Dechrau Gorau Mewn Bywyd a Galluogi Pobl o Bob Oed i Ddysgu

Mae'r gronfa wrth gefn hon wedi'i chreu i gynorthwyo yn y broses o gyflawni un o Flaenoriaethau Corfforaethol penodol y Cyngor. Mae'n cynnwys arian cyfatebol ar gyfer Rhaglen Gyfalaf Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif.

Hybu'r Economi, Cefnogi Busnesau a Galluogi Cyflogaeth

Mae'r gronfa wrth gefn hon wedi'i chreu i gynorthwyo yn y broses o gyflawni un o Flaenoriaethau Corfforaethol y Cyngor. Mae'n cynnwys arian cyfatebol ar gyfer Strategaeth Economaidd y Cyngor.

Creu Cymunedau Gofalgar ac Iach

Mae'r gronfa wrth gefn hon wedi'i chreu i gynorthwyo yn y broses o gyflawni un o Flaenoriaethau Corfforaethol penodol y Cyngor.

Creu Cymunedau Cynaliadwy a Gwyrdd sydd wedi'u Cysylltu'n Dda â'i Gilydd

Mae'r gronfa wrth gefn hon wedi'i chreu i gynorthwyo yn y broses o gyflawni un o Flaenoriaethau Corfforaethol penodol y Cyngor. Mae'n cynnwys arian cyfatebol ar gyfer rhaglenni Cyfalaf Diogelu'r Arfordir.

Cronfeydd Wrth Gefn Eraill

Mae'r cronfeydd wrth gefn eraill i gyd yn cael eu cadw gan y gwasanaethau priodol at y Diben neu'r Gwasanaeth penodol a enwir. Maent wedi'u sefydlu yn sgil arbedion neu

danwariant a gafwyd yn ystod blynyddoedd ariannol blaenorol ac maent yn bodoli i fodloni gwariant un-tro nad yw'n mynd i ddigwydd eto neu i gynorthwyo gwasanaethau i reoli eu cyllidebau mewn unrhyw flwyddyn ariannol benodol a hynny ar sail un-tro.

1.9 GWARIANT GWEITHREDOL ARALL

	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
Praesept y Cynghorau Cymuned	1,547	1,376
Praesept Awdurdod Heddlu Dyfed Powys	11,212	10,245
Ardollau	5,365	4,867
Colledion/(Enillion) o waredu asedau nad ydynt yn gyfredol	(688)	171
Cyfanswm	17,436	16,659

1.10 GWARIANT AC INCWM ARIANNU A BUDDSODDI

	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
Llog taladwy a thaliadau eraill	6,319	5,314
Cost llog pensiynau ac enillion a ddisgwylir ar asedau pensiynau	(252)	(2,614)
Llog derbyniadwy ac incwm tebyg	(2,058)	(2,685)
Incwm a Gwariant parthed Eiddo Buddsoddi	(865)	(677)
(Gwarged)/diffyg ar werthiant Eiddo Buddsoddi	(1)	0
Newidiadau i werth teg Eiddo Buddsoddi	(1,874)	167
Cyfanswm	1,269	(495)

1.11 TRETH AC INCWM GRANT AMHENODOL

	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
Incwm Treth y Cyngor	72,514	62,569
Ardrethi Annomestig	27,211	24,614
Grantiau'r Llywodraeth heb eu clustnodi (RSG)	108,075	104,583
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf	17,609	30,556
Cyfanswm	225,409	222,322

Y Dreth Gyngor

Mae incwm y Dreth Gyngor yn dod o'r taliadau a godir yn ôl gwerth eiddo preswyl sydd wedi'u rhannu i ddeg band prisio ar sail eu gwerth amcangyfrifedig ar 1^{af} Ebrill 2003. Cawsant eu prisio at y diben penodol hwn. Caiff y taliadau eu cyfrifo drwy gymryd swm yr incwm sydd ei angen ar Gyngor Sir Ceredigion, Cynghorau Tref a Chymuned ac Awdurdod Heddlu Dyfed Powys ar gyfer y flwyddyn i ddod a rhannu'r swm hwnnw â sylfaen y Dreth Gyngor.

Sylfaen y Dreth Gyngor yw cyfanswm yr eiddo ym mhob band wedi'i addasu gan gyfran i drosi'r nifer yn swm sy'n gyfwerth â Band D a'i addasu ar gyfer gostyngiadau 33,768.51 yn 2024/25 (32,767.99 yn 2023/24).

Sylfaen Treth Gyngor Cyngor Sir Ceredigion 2024/25

Sylfaen y Dreth (ar sail cyfradd gasglu o 98.5%)

<u>Band</u>	<u>Sylfaen y Dreth</u>
A*	1.78
A	1,038.52
B	3,222.84
C	6,020.54
D	6,958.29
E	9,923.06
F	4,905.02
G	1,479.96
H	174.84
I	43.66
Cyfanswm Sylfaen y Dreth	33,768.51

Dadansoddiad o enillion net Treth y Cyngor:

	2024/25	2023/24
Treth y Cyngor a gasglwyd	72,798	62,763
<i>Tynnu i ffwrdd:</i>		
(Cynydd)/Gostwng darpariaeth am beidio â thalu	(284)	(194)
Enillion net Treth y Cyngor	<u>72,514</u>	<u>62,569</u>

Gellir dadansoddi'r enillion net fel a ganlyn:

	2024/25	2023/24
Cyngor Sir Ceredigion	59,755	50,948
Praesept Awdurdod Heddlu Dyfed Powys	11,212	10,245
Praesept ar gyfer Cyngorau Tref a Chymuned	1,547	1,376
	<u>72,514</u>	<u>62,569</u>

Ardrethi Annomestig Cenedlaethol

Caiff yr Ardrethi Annomestig Cenedlaethol eu gweithredu ar sail genedlaethol. Mae Llywodraeth Cymru'n pennu swm yr ardreth, sef 56.2c yn 2024/25 (53.3c yn 2023/24), ac mae busnesau lleol yn talu ardrethi a gyfrifir drwy luosi'u gwerth ardrethol â'r swm hwnnw. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gasglu'r ardrethi sy'n ddyledus gan y trethdalwyr yn ei ardal, ond mae'n talu'r enillion i gronfa'r Ardrethi Annomestig Cenedlaethol a weinyddir gan Lywodraeth Cymru. Mae Llywodraeth Cymru'n aildosbarthu'r symiau sy'n daladwy i'r Awdurdodau Lleol ar sail swm penodol y pen o'r boblogaeth dros 18 oed.

Ar 31 Mawrth 2025 y gwerth ardrethol oedd £56,419,199 (£56,830,579 ar 31 Mawrth 2024).

1.12 INCWM GRANTIAU

Grantiau Refeniw – A gredydir i'r Gwasanaethau:

	Ailosodwyd	
	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
LIC - Cyllid Ôl-16	4,076	3,982
LIC - Grant Gwella Ysgolion y Consortiwm Rhanbarthol*	0	3,534
LIC - Grant Datblygu Disgyblion*	0	1,791
LIC - Grant Addysg yr Awdurdod Lleol	11,232	4,998
LIC - E-Ysgol	600	600
LIC - Grant Plant a Chymunedau	2,820	2,639
LIC - Grant Cymorth Tai	4,378	3,972
LIC - Neb Heb Help	489	652
LIC - Grant Pwysau Cynladwyedd	1,021	1,030
LIC - Integreiddio Rhanbarthol ar gyfer lechyd a Gofal Cymdeithasol	2,012	2,036
LIC - Rheoli Gwastraff Cynaliadwy	528	525
LIC - Grant Tocynnau Teithio Rhatach	526	446
LIC - Grant Gwasanaethau Bysiau Cyhoeddus	685	687
LIC - Grant Cynnal Gwasanaethau Bysiau	763	763
LIC - Cynnig Gofal Plant	592	2,286
LIC - Grant Dileu Elw o Ofal	421	752
LIC - Refeniw Ychwanegol	1,072	0
LIC - Costau Pensiwn SCAPE pwysau cyflog NJC	1,263	0
Gofal Cymdeithasol Cymru - Rhaglen Datblygu Gweithlu	1,283	1,040
UE - Rhaglen Trosglwyddo Gwybodaeth ac Arloesi	1,072	1,117
DLUHC - Cronfa Adfywio Cymunedol	0	4
DLUHC - Cronfa Ffyniant Gyffredin	8,206	1,328
Swyddfa Gymraeg - Rhaglenni Ffoadur	800	1,067
AGPh - Cymhorthdal y Budd-dal Tai a Grantiau Gweinyddu Budd-dal Tai	12,794	13,573
Grantiau a Chyfraniadau Eraill y Llywodraeth	6,228	10,393
Cyfanswm Grantial Llywodraeth mewn Cost	62,861	59,215
Net o Wasanaethau		

* Wedi'i uno i Grant Addysg yr Awdurdod Lleol o 2024/25.

Grantiau Cyfalaf a Chyfraniadau – A Gredydur i'r Dreth ac Incwm Grant Amhennodd

	Ailosodwyd	
	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
LIC - Grant Cyfalaf Cyffredinol	2,945	2,969
LIC - Waunfawr i IBERS Cyswllt Teithio Llesol	401	1,609
LIC - Ysgolion y 21ain Ganrif	3,436	6,178
LIC - Ysgolion - Gwaith Cyfalaf Ychwanegol	902	183
LIC - Diogelu'r Arfordir yn Aberaeron	0	1,944
LIC - Coridor Bws Traws Cymru	942	0
LIC - Grant Gofal Plant	1,034	525
Llywodraeth y DU – Prosiectau Ffyniant Bro	1,802	622
Ased a roddwyd	310	11,310
Grantiau Eraill	5,837	5,216
	17,609	30,556

Ariannu Cymorth Ychwanegol

Yn ystod y flwyddyn, darparwyd amrywiaeth o gyllid cymorth ar gyfer nifer o wahanol ddibenion gan gynnwys manwerthu, hamdden a rhyddhad ardrethi lletygarwch a cynlluniau adsefydlu Wcráin.

Mae'r Cyngor yn derbyn cyllid lle mae'n gweithredu fel pennaeth (gan weithredu ar ran ei hun) ond hefyd lle mae'n gweithredu fel asiant (gan weithredu fel cyfryngwr). Mae'r holl gyllid sy'n cael ei dderbynnir fel Pennaeth wedi'i gynnwys yn y Datganiad Cyfrifon, ond nid yw'r cyllid a dderbynnir fel asiant.

Crynhair gwerth y ffrydiau cyllido ychwanegol a dderbynnir fel asiant yn y tablau canlynol:

Asiantaethau yn ôl eu Natur 2024/25

	Incwm	
	Llywodraeth	Cymru
	Gwariant	Cymru
	£000	£000
Cynllun rhyddhad ardrethi - Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch	2,083	2,083
Cynlluniau adsefydlu Wcráin	152	152
Cyfanswm	2,235	2,235

2023/24	Incwm	
	Llywodraeth	Cymru
	Gwariant	Cymru
	£000	£000
Cynllun rhyddhad ardrethi - Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch	3,733	3,733
Grant Hunanynysu	1	1
Cymorth Costau Byw	202	202
Cynlluniau adsefydlu Wcráin	156	156
Cyfanswm	4,092	4,092

1.13 EIDDO, PEIRIANNAU A CHYFARPAR

Symudiadau yn 2024/25:

	Tir ac Adeiladau £'000	Cerbydau, Peiriannau, Celfi a Chyfarpar £'000	Asedau Cymunedol £'000	Asedau sy'n weddill £'000	Asedau caiff eu hadeiladu ar hyn o bryd (AUC) £'000	Cyfanswm Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar £'000
Cost neu Brisiad						
Ar 31 Mawrth 2024	327,011	25,809	1,491	2,674	8,660	365,645
Cydnabod asedau hawl i ddefnyddio	682	117	0	0	0	799
Ychwanegiadau	10,634	2,328	0	35	6,701	19,698
Rhoddion	0	0	0	225	0	225
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbrisio yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn	15,487	0	0	(971)	0	14,516
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbrisio yn y Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	(27,092)	0	0	(451)	0	(27,543)
Dadgydnabod—gwaredu	0	(1,888)	0	0	0	(1,888)
Dadgydnabod—eraill	0	0	0	0	0	0
Ail-ddosbarthwyd asedau (i)/o cadwyd i'r gwerthu	(653)	0	0	0	0	(653)
Ail-ddosbarthwyd asedau o AUC	14,783	0	0	0	(14,783)	0
Symudiadau eraill	(3,754)	587	0	3,168	0	1
Ar 31 Mawrth 2025	337,098	26,953	1,491	4,680	578	370,800
Croniad o ran y Dibrisio a Diffygion						
Ar 31 Mawrth 2024	(2,381)	(14,406)	0	(267)	0	(17,054)
Tâl dibrisio	(11,919)	(1,973)	0	(101)	0	(13,993)
Dibrisiad wedi ei osod yn erbyn Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	11,126	0	0	304	0	11,430
(Colledion) diffygion/gwyrddroadau yn y Gronfa Wrth Gefn Ailbrisio	(513)	0	0	0	0	(513)
(Colledion) diffygion/gwyrddroadau o ran y Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	980	0	0	26	0	1,006
Dadgydnabod—gwaredu	0	1,809	0	0	0	1,809
Dadgydnabod—eraill	0	0	0	0	0	0
Symudiadau eraill	(80)	480	0	(369)	0	31
Ar 31 Mawrth 2025	(2,787)	(14,090)	0	(407)	0	(17,284)
Gwerth ar Bapur Net						
Ar 31 Mawrth 2025	334,311	12,863	1,491	4,273	578	353,516
Ar 31 Mawrth 2024	324,630	11,403	1,491	2,407	8,660	348,591

Symudiadau yn 2023/24:

	Tir ac Adeiladau £'000	Cerbydau, Peiriannau, Celfi a Chyfarpar £'000	Asedau Cymunedol £'000	Asedau sy'n weddill £'000	Asedau caiff eu hadeiladu ar hyn o bryd (AUC) £'000	Cyfanswm Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar £'000
Cost neu Brisiad						
Ar 31 Mawrth 2023	288,671	24,459	1,471	3,132	6,395	324,128
Ychwanegiadau	5,624	2,057	20	0	7,879	15,580
Rhoddion	11,310	0	0	0	0	11,310
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbrisio yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn	27,829	0	0	(165)	0	27,664
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbrisio yn y Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	(11,242)	(13)	0	(42)	0	(11,297)
Dadgydnabod-gwaredu	(586)	(752)	0	(402)	0	(1,740)
Dadgydnabod-arall	0	0	0	0	0	0
Ail-ddosbarthwyd asedau (i)/o cadwyd i'r gwerthu	0	0	0	0	0	0
Ail-ddosbarthwyd asedau o AUC	5,614	0	0	0	(5,614)	0
Symudiadau eraill	(209)	58	0	151	0	0
Ar 31 Mawrth 2024	327,011	25,809	1,491	2,674	8,660	365,645
Croniad o ran y Dibrisio a Diffygion						
Ar 31 Mawrth 2023	(1,585)	(13,372)	0	(469)	0	(15,426)
Tâl dibrisio	(10,703)	(1,851)	0	(69)	0	(12,623)
Dibrisiad wedi ei osod yn erbyn Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	10,225	14	0	54	0	10,293
(Colledion) diffygion/gwyrddroadau yn y Gronfa Wrth Gefn Ailbrisio	(282)	0	0	0	0	(282)
(Colledion) diffygion/gwyrddroadau o ran y Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	(81)	(35)	0	0	0	(116)
Dadgydnabod-gwaredu	45	712	0	343	0	1,100
Dadgydnabod-eraill	0	0	0	0	0	0
Symudiadau eraill	0	126	0	(126)	0	0
Ar 31 Mawrth 2024	(2,381)	(14,406)	0	(267)	0	(17,054)
Gwerth ar Bapur Net						
Ar 31 Mawrth 2024	324,630	11,403	1,491	2,407	8,660	348,591
Ar 31 Mawrth 2023	287,086	11,087	1,471	2,663	6,395	308,702

Mae asedau Hawl i Ddefnyddio wedi'u cynnwys yn y colofnau is-gategori perthnasol o 1 Ebrill 2024 fel rhan o'r trosglwyddiad i'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS) 16. Mae'r rhwymedigaeth les cyfatebol wedi'u hamlinellu yn Nodiadau 1.34 ac 1.25.

Dibrisio

Defnyddiwyd yr oes ddefnyddiol a chyfraddau dibrisio canlynol wrth gyfrif y dibrisiad:

Tir ac Adeiladau eraill – 1-99 mlynedd

Cerbydau, Peiriannau, Celfi a Chyfarpar – 1-20 mlynedd

Seilwaith – 10-99 mlynedd

Caiff asedau o dan Brydlesau Cyllid eu dibrisio ar sail llinell syth dros oes y brydles gyfredol nad yw wedi dod i ben.

Ailbriso

Mae'r Cyngor yn cynnal rhaglen dreigl sy'n sicrhau y caiff holl Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar y bydd angen eu mesur ar werth teg yn cael eu hailbriso o leiaf bob pum mlynedd ac ystyrir Eiddo Buddsoddi a Ffermydd y Sir yn flynyddol. Cynhaliwyd yr holl brisiadau eiddo ar gyfer 2024/25 yn allanol gan briswyr swyddogol a benodwyd gan y Cyngor, sef Bruton Knowles, sydd wedi'u hachredu gan Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS). Yr asedau a ailbrisiwyd gan y Cyngor yn 2024/25 oedd Adeiladau Addysgol (Ysgolion Cynradd, Uwchradd ac Ysgolion Pob Oed, Clybiau Ieuenctid ac Unedau Cyfeirio). O ran gweddill adeiladau'r Cyngor sy'n cael eu dal ar sail Cost Amnewid Dibrisiedig, cafodd eu prisiadau presennol eu huwchraddio gan fynegai sy'n seiliedig ar ffigyrau addas a gymerwyd o ddata'r Gwasanaeth Gwybodaeth am Gostau Adeiladu. Cafodd prisiadau Meysydd Parcio'r Cyngor eu huwchraddio hefyd yn seiliedig ar amcangyfrifon diweddaraf y Cyngor o ran yr incwm yn y dyfodol. Barnodd y prisiwyr fod y prisiadau ar gyfer gweddill y categorïau o asedau'n ddigon cywir fel nad oedd angen eu mynegeo ar hyn o bryd.

Gwneir prisiadau ar dir ac adeiladau yn unol â'r methodolegau ac y mae'r sail ar gyfer yr amcangyfrif wedi ei nodi yn safonau proffesiynol Sefydliad Brenhinol Syrfewyr Siartredig, y cyfeiriwyd ato fel y 'Llyfr Coch'. Mae prisiadau cerbydau, peiriannau a chyfarpar yn seiliedig ar brisiau cyfredol lle y mae marchnad ail law weithredol neu'r prisiau catalog diweddaraf wedi eu haddasu yn unol â chyflwr yr ased.

Nodir isod y rhagdybiaethau penodol a ddefnyddir wrth amcangyfrif gwerth teg:

- Mae cost hanesyddol yn rhesymol i'w ystyried ar gyfer gwerth teg
- Mae oes ased cerbydau, peiriannau a chyfarpar yn seiliedig ar y cyfnodau prydles a ddefnyddir gan y Cyngor ar gyfer cerbydau neu gyfarpar o fath penodol.
- Mae gwerth gweddillion ar gyfer asedau cerbydau, peiriannau a chyfarpar yn 10% o'r gost gychwynnol ar gyfer y cerbydau ac nid oes gwerth gweddilliol i unrhyw gyfarpar arall.

Mae'r datganiad canlynol yn nodi'r datblygiadau o ran rhaglen dreigl y Cyngor ar gyfer ailbriso Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar:

	Tir ac Adeiladau £'000	Cerbydau, Peiriannau, Celfi ac Offer £'000	Aседau Dros Ben £'000
Ar gost hanesyddol:	2,596	26,953	459
Prisiad ar werth teg ar:			
31 Mawrth 2025	309,476	0	4,221
31 Mawrth 2024	2,601	0	0
31 Mawrth 2023	1,338	0	0
31 Mawrth 2022	6,911	0	0
31 Mawrth 2021	14,176	0	0
CYFANSWM	337,098	26,953	4,680

Asedau Seilwaith

Yn unol â'r rhyddhad dros dro a gynigiwyd gan y diweddariad i'r Cod ar asedau seilwaith, nid yw'r nodyn hwn yn cynnwys datgelu cost gros a dibrisio cronedig ar gyfer asedau seilwaith oherwydd bod arferion adrodd hanesyddol a diffygion gwybodaeth canlyniadol yn golygu na fyddai hyn yn dangos y sefyllfa o ran asedau yn gywir i ddefnyddwyr y datganiadau ariannol. Nid oes unrhyw effaith ar unrhyw un o'r datganiadau ariannol.

Mae'r awdurdod wedi penderfynu yn unol â Rheoliad 24L Cymru o Reoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifeg) (Cymru) 2003 (fel y'u diwygiwyd) mai'r symiau cario ymlaen sydd i'w dad-gydnabod o ran yr asedau seilwaith pan fo gwariant newydd yw dim.

Mae'r Cyngor wedi dewis peidio â datgelu'r wybodaeth hon gan fod yr arferion yr adroddwyd arnynt yn flaenorol a'r diffygion gwybodaeth canlyniadol yn golygu nad yw cost gros a dibrisio cronedig yn cael eu mesur yn gywir ac ni fyddai'n sail i ddefnyddwyr y datganiadau ariannol wneud penderfyniadau economaidd neu benderfyniadau eraill sy'n ymwneud ag asedau seilwaith.

Roedd Asedau Seilwaith gyda swm net o £177,965mil yn cael eu dal ar 31 Mawrth 2025 (£148,264mil ar 31 March 2024).

	2023/24	2022/23
	£'000	£'000
Gwerth ar Bapur Net ar 1 Ebrill	148,264	138,885
Cydnabod asedau hawl i ddefnyddio	746	0
Ychwanegiadau	32,153	12,338
Tâl dibrisio	(3,182)	(2,953)
Diffygion	(16)	(6)
Gwerth ar Bapur Net ar 31 Mawrth	177,965	148,264

1.14 EIDDO BUDDSODDI

Nid oes unrhyw gyfyngiadau ar allu'r Cyngor i wireddu gwerth ei eiddo buddsoddi ac nid oes cyfyngiadau ychwaith ar hawl y Cyngor i dderbyn yr incwm a derbyniadau wedi i'r eiddo gael ei waredu. Nid oes gan y Cyngor unrhyw oblygiadau contract i brynu, adeiladu na datblygu eiddo buddsoddi, nac ychwaith i'w hatgyweirio, cynnal a'u cadw na'u gwella.

Mae'r tabl canlynol yn crynhoi'r symudiadau yng ngwerth teg eiddo buddsoddi ar draws y flwyddyn:

	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	19,279	18,948
Ychwanegiadau:		
Pryniannau	0	0
Gwariant dilynol	632	498
Gwarediadau	(3)	(167)
Enillion/(colledion) net o fuddsoddiadau gwerth teg	1,874	0
Balans ar ddiwedd y flwyddyn	21,782	19,279

1.15 ASEDAU TREFTADAETH

Cost neu Brisiad	Tir ac Adeiladau Hanesyddol	Amguedd-feydd	Gwaith Celf	Regalia Dinesig	Eitemau ar ddangos mewn Amgueddfeydd	Cyfanswm Asedau
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
1af Ebrill 2023	1,163	2,316	116	65	58	3,718
Ailbrisiadau	0	79	0	0	0	79
31ain Mawrth 2024	1,163	2,395	116	65	58	3,797
Cost neu Brisiad						
1af Ebrill 2024	1,163	2,395	116	65	58	3,797
Ychwanegiadau	5	35	0	0	0	40
Ailbrisiadau	0	(1,176)	0	0	0	(1,176)
31ain Mawrth 2025	1,168	1,254	116	65	58	2,661

Mae rhagor o wybodaeth ar Asedau Treftadaeth y Cyngor ar gael yn adran 1.1 o'r nodiadau i'r Datganiad Cyfrifon – rhan xii.

1.16 MESUR GWERTH TEG ASEDAU ANARIANNOL

Hierarchaeth Gwerth Teg

Categori / Is-Gategori	Lefel 1	Lefel 2	Lefel 3	Gwerth Teg ar 31/03/2025
Asedau a Ddelir i'w Gwerthu	0	290	0	290
Ystad Gorfforaethol	0	0	12,614	12,614
Eiddo Gwag	0	0	628	628
Eiddo Buddsoddi	0	226	5,470	5,696
Adeiladau ar Brydles	0	0	292	292
Adeiladau Eraill	0	0	2,552	2,552
Dros Ben	0	23	4,249	4,272
	0	539	25,805	26,344

Categori / Is-Gategori	Lefel 1	Lefel 2	Lefel 3	Gwerth Teg ar 31/03/2024
Asedau a Ddelir i'w Gwerthu	0	120	0	120
Ystad Gorfforaethol	0	11,581	0	11,581
Eiddo Gwag	0	582	0	582
Eiddo Buddsoddi	0	5,089	0	5,089
Adeiladau ar Brydles	0	177	0	177
Adeiladau Eraill	0	1,851	0	1,851
Dros Ben	0	2,407	0	2,407
	0	21,807	0	21,807

Trosglwyddiadau rhwng Hierarchaeth Lefelau Gwerth Teg

Nid oedd unrhyw drosglwyddiadau rhwng Lefelau 1 a 2 yn ystod 2024/25.

Technegau Prisio a ddefnyddiwyd er mwyn Pennu Gwerthoedd Teg lefel 2 a 3 ar gyfer Eiddo Buddsoddi

Mewnbynnau Sylwadwy Sylweddol – Lefel 2

Seiliwyd gwerth teg yr asedau hyn ar ddull gweithredu'r farchnad gan ddefnyddio'r amodau presennol yn y farchnad a phrisiau gwerthu a welwyd yn ddiweddar, ynghyd â gwybodaeth berthnasol arall ar gyfer asedau tebyg yn ardal y Cyngor lleol. Mae amodau'r farchnad yn golygu bod eiddo tebyg yn cael eu prynu mewn ffordd weithredol

a'u gwerthu, ac mae lefel y mewnbynnau sylwady yn sylweddol, gan arwain at gategoreiddio'r eiddo ar Lefel 2 yn yr hierarchaeth gwerth teg.

Mewnbynnau Ansylwady Sylweddol – Lefel 3

Seiliwyd gwerth teg yr asedau hyn ar yr incwm wedi'i gyfalafu a gafwyd gan ddefnyddio data'r Cyngor, ond hefyd, yn ôl yr angen, gan ddefnyddio dull gweithredu y farchnad sy'n defnyddio'r amodau yn y farchnad ar hyn o bryd trwy werthu/gosod asedau tebyg yn ardal y Cyngor lleol yn ddiweddar.

Defnydd Uchaf a Gorau o'r Eiddo Buddsoddi

Wrth amcangyfrif gwerth teg eiddo buddsoddi y Cyngor, y defnydd uchaf a gorau o'r eiddo yw eu defnydd presennol.

Technegau Prisio

Bu newid yn y technegau prisio a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn ar gyfer eiddo buddsoddi, gan fod y prisiadau wedi'u cynnal yn allanol gan briswyr penodedig swyddogol y Cyngor, sef Bruton Knowles.

Cysoni Mesuriadau Gwerth Teg wedi'u Categoreiddio yn Lefel 3 yr Hierarchaeth Gwerth Teg

	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
Balans Agoriadol	0	20
Trosglwyddiadau I Lefel 3	24,365	0
Trosglwyddiadau allan o Lefel 3	0	(20)
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbrisio sy'n cael eu cydnabod yn y Gronfa Wrth Gefn Ailbrisio	(971)	0
Cynnydd/(gostyngiadau) ailbrisio sy'n cael eu cydnabod yn y Gwarged/Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	2,186	0
Ychwanegiadau	225	
Balans Terfynol	25,805	0

Balans Terfynol

Caiff enillion neu golledion yn deillio o newidiadau i werth teg yr eiddo buddsoddi eu cydnabod yn y Gwarged neu'r Diffyg ar linell Darparu Gwasanaethau – Ariannu ac Incwm a Gwariant Buddsoddi.

Gwybodaeth Feintiol am Fesur Gwerthoedd Teg Eiddo Buddsoddi gan ddefnyddio Mewnbynnau Ansylwady Sylweddol – Lefel 3

Ar Techneg brisio a		
31/03/2025 ddefnyddiwyd i fesur gwerth teg		
Is-Gategori	£'000	
Masnachol	25,805	Prisiad wedi'i seilio ar rhent y farchnad sy'n pasio neu amodau y cytunwyd ar gyfer yr eiddo
	25,805	

Proses Brisio ar gyfer Eiddo Buddsoddi

Mesurir gwerth teg eiddo buddsoddi'r Cyngor bob blwyddyn ar bob dyddiad adrodd. Cynhelir pob prisiad yn allanol gan briswyr swyddogol a benodwyd gan y Cyngor, sef Bruton Knowles yn unol â'r fethodoleg a'r sail er mwyn amcangyfrif a nodir yn safonau proffesiynol Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig.

1.17 DYLEDWYR TYMOR HIR

	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
Gofal Cymdeithasol i Oedolion	225	613
Tai	4,046	3,751
Eraill	159	139
	4,430	4,503

1.18 OFFERYNNAU ARIANNOL

Nodir y categorïau canlynol o offerynnau ariannol yn y Fantolen:

	Hir Dymor		Cyfredol	
	31/03/25	31/03/24	31/03/25	31/03/24
	£'000	£'000	£'000	£'000
Buddsoddiadau				
Benthyciadau ac arian derbyniadwy	0	0	15,146	16,162
Cyfanswm y Buddsoddiadau	0	0	15,146	16,162
	Hir Dymor		Cyfredol	
	31/03/25	31/03/24	31/03/25	31/03/24
	£'000	£'000	£'000	£'000
Dyledwyr				
Benthyciadau ac arian derbyniadwy	4,430	4,503	0	0
Asedau ariannol ar gost amorteiddiedig	0	0	52,755	32,755
Cyfanswm y Dyledwyr	4,430	4,503	52,755	32,755
	Hir Dymor		Cyfredol	
	31/03/25	31/03/24	31/03/25	31/03/24
	£'000	£'000	£'000	£'000
Benthyciadau				
Rhwymedigaethau ariannol ar gost amorteiddiedig	127,089	102,610	1,848	6,340
Cyfanswm y Benthyciadau	127,089	102,610	1,848	6,340
	Hir Dymor			
	31/03/25	31/03/24		
	£'000	£'000		
Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill				
Brydlesau cyllid a PFI	10,138	5,182		
Cyfanswm y Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill	10,138	5,182		
	Hir Dymor		Cyfredol	
	31/03/25	31/03/24	31/03/25	31/03/24
	£'000	£'000	£'000	£'000
Credydwyr				
Rhwymedigaethau ariannol ar gost amorteiddiedig	1,330	1,164	60,854	43,447
Cyfanswm y Credydwyr	1,330	1,164	60,854	43,447

Incwm, Costau, Enillion a Cholledion

Mae'r enillion a cholledion a gydnabyddir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr parthed offerynnau ariannol fel a ganlyn:

	2024/25			2023/24		
	Rhwymedigaethau ariannol ar gost amorteiddiedig £'000	Asedau Ariannol: Benthyciadau ac Arian Derbinyddwy £'000	Cyfanswm £'000	Rhwymedigaethau ariannol ar gost amorteiddiedig £'000	Asedau Ariannol: Benthyciadau ac Arian Derbinyddwy £'000	Cyfanswm £'000
Treuliau Llog	5,630	0	5,630	4,757	0	4,757
Cost ffi	15	0	15	15	0	15
Cyfanswm y gwariant yn Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	5,645	0	5,645	4,772	0	4,772
Incwm Llog	0	(2,199)	(2,199)	0	(2,839)	(2,839)
Incwm llog a gronnwyd ar asedau ariannol diffygiol	0	0	0	0	0	0
Cyfanswm yr incwm yn Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	0	(2,199)	(2,199)	0	(2,839)	(2,839)
(Enillion)/colledion net am y flwyddyn	5,645	(2,199)	3,446	4,772	(2,839)	1,933

Gwerthoedd teg Asedau a rhwymedigaethau ariannol na fesurir yn ôl eu Gwerth Teg

Cyfrifir y gwerthoedd teg fel a ganlyn:

<u>Rhwymedigaethau Ariannol</u>	31 Mawrth 2025		31 Mawrth 2024	
	Swm Cario £'000	Gwerth Teg £'000	Swm Cario £'000	Gwerth Teg £'000
Rhwymedigaethau Ariannol (Pob un - Cyfraddau Ad-dalu Cyn Pryd)	128,936	125,335	108,950	109,367
Rhwymedigaethau Ariannol (Pob un - Cyfradd Benthyciadau Newydd)	128,936	110,862	108,950	98,289
Rhwymedigaethau Ariannol (Benthyciadau PWLB yn unig - Cyfradd Ad-dalu Cyn Pryd)	95,837	91,759	100,024	103,389
Rhwymedigaethau Ariannol (Benthyciadau PWLB yn unig - Cyfradd Benthyciadau Newydd)	95,837	83,189	100,024	93,215

Prisio benthyciadau PWLB: Ar gyfer benthyciadau gan PWLB, darparwyd amcangyfrifon gwerth teg gan ddefnyddio cyfraddau disgownt adbrynu a benthycia newydd (cyfradd sicrwydd).

Prisio benthyciadau nad ydynt yn fenthyciadau PWLB: Ar gyfer benthyciadau nad ydynt yn rhai PWLB, darparwyd amcangyfrifon gwerth teg gan ddefnyddio cyfraddau adbrynu cynamserol a benthycia newydd. Yn absenoldeb marchnad weithredol sylweddol ar gyfer benthyciadau marchnad tymor hir newydd, mae'r cyfraddau a ddefnyddir ar gyfer benthycia newydd yn seiliedig ar drafodaethau gyda chyfranogwyr posibl y farchnad ar gyfer benthyciadau Mae'r cyfraddau hyn yn darparu procsi rhesymol ar gyfer cyfraddau y mae'n ymddangos bod cyfranogwyr marchnad wedi'u defnyddio ar gyfer costau adbrynu cynnar ar gyfer benthyciadau marchnad.

Mae'r amcangyfrifon gwerth teg yn defnyddio'r 'dull incwm', sef techneg brisio sy'n trosi symiau yn y dyfodol (ee llifau arian parod neu incwm a threuliau) i un swm cyfredol (hy wedi'i ddisgowntio). Mae'r sail brisio a fabwysiadwyd yn defnyddio **Mewnbynnau Lefel 2** – h.y. mewnbynnau yn hytrach na phrisiau a ddyfynnwyd y maent yn sylwadwy ar gyfer yr Atebolrwydd Ariannol.

Benthyciadau PWLB:

Mae'r ymrwymiad i dalu llog sy'n uwch na'r cyfraddau yn y farchnad ar hyn o bryd yn cynyddu'r swm y byddai'n rhaid i'r Cyngor ei dalu os byddai PWLB yn gofyn i'r Cyngor ad-dalu'r benthyciadau'n gynnar (cyfradd Ad-dalu Cyn Pryd), neu os byddai'n cytuno i hynny. Mae gan y Cyngor allu parhaus i fenthycia arian am gyfraddau gostyngol gan PWLB, yn hytrach nag o'r marchnadoedd. Mesur atodol o'r llog ychwanegol y bydd y Cyngor yn ei dalu o ganlyniad i'w ymrwymadau PWLB ar gyfer benthyciadau cyfradd sefydlog yw cymharu amodau'r benthyciadau hyn gyda'r cyfraddau benthycia newydd sydd ar gael gan PWLB (cyfradd benthyciadau Newydd).

Defnyddiwyd y tybiaethau canlynol yn y cyfrifiadau gwerth teg:

- Mae'r llog cronrus yn gynywysedig yn y cyfrifiad gwerth teg. Caiff y ffigwr yma ei gyfrifo hyd at, ac yn cynnwys y dyddiad prisio.
- Cafwyd y cyfraddau disgownt o'r farchnad ar 31 Mawrth 2025

Tybiaethau eraill a wneir am werthoedd teg asedau ariannol a rhwymedigaethau ariannol:

- Cymrir mai gwerth teg elfennau i'w talu a'u cael (Credydwy'r a Dyledwy'r Tymor Byr) yw'r swm a anfonebwyd neu a nodwyd mewn bil.
- Cyfrifwyd gwerth teg benthyciadau a symiau i'w derbyn ac nid ydynt yn wahanol iawn i'r gwerth cludo.

1.19 YMRWYMIADAU CYFALAF

Ar 31 Mawrth 2025, mae'r awdurdod wedi ymrwymo i nifer o contractau ar gyfer adeiladu neu wella eiddo, peiriannau ac offer yn 2024/25 ac yn y blynyddoedd i ddod, sydd wedi'u cyllidebu i'r gost £4,660mil. Roedd ymrwymadau tebyg ar 31 Mawrth 2024 yn cyfateb i £34,118k. Dyma'r prif ymrwymadau:

2024/25	£'000
Harbwr Aberaeron - Adeiladu er mwyn Amddiffyn yr Arfordir *	3,743
Fflyd - Gweithgynhyrchu a Chyflenwi 2 Ysgubwr (cerbydau)	381
Adfywio Promenâd Aberystwyth - Cam 1 o'r Gwaith	253
Teithio Llesol Trefechan - Cam 2 o'r Gwaith	229
Prom Aberystwyth wedi'i Adfywio – Gosod Goleuadau	54
Cyfanswm	4,660

* Mae Cynllun Amddiffyn yr Arfordir yn Aberaeron yn parhau ac mae'n ddarostyngedig i amrywiol ddigwyddiadau iawndal o dan delerau'r contract. Nid yw gwerth yr holl ddigwyddiadau yma wedi'i bennu'n llawn eto. Mae'r ffigur a nodwyd yn adlewyrchu

gwerth y Gorchymyn Prynu diweddaraf a gymeradwywyd, ond mae'n debygol y bydd y swm terfynol sy'n weddill o ran ymrwymiad contractiol yn uwch na'r hyn a nodir uchod.

2023/24	£'000
Adeiladu Amddiffyn yr Arfordir Harbwr Aberaeron	25,319
Ysgol Ardal Newydd Dyffryn Aeron - Cam 2 Dylunio ac Adeiladu	7,415
Ysgol Gynradd Aberporth Adeiladu Cysylltffuriau	520
Fflyd - 7.2t Cerbydau tipio â chab sengl wedi ei insiwleiddio gyda phod	399
Trosi Byngalo ym Min y Mor i Lety Diogel i Blant	392
Sycharth, Felin-fach – Adnewyddu ac Ailfodelu Annedd i Gartref Grŵp Bach	73
Cyfanswm	34,118

1.20 CYFEIRIAD CYFALAFU

DEDDF LLYWODRAETH LEOL 2003 ADRANNAU 16(2)(b) ac 20: TRIN RHAI COSTAU FEL GWARIANT CYFALAF

Mae'r Cyngor wedi bod yn hyblyg yn ei ddefnydd o dderbyniadau cyfalaf yn unol â'r canllawiau a'r cyfarwyddyd a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru ym mis Mawrth 2024 ar gyfer blynyddoedd ariannol hyd at 2029/30. Mae hyn wedi galluogi'r Cyngor i gyfalafu rhai gwariannau refeniw cymwys. Mae'r prosiectau canlynol wedi denfyddio'r canllawiau a'r cyfarwyddyd:

Prosiect	Gwariant yn ystod y flwyddyn £'000	Gwariant a Gyfalafwyd ac a Ariannwyd drwy Dderbyniadau Cyfalaf £'000
Diwygio Gwasanaeth	75	75

Nod Diwygio Gwasanaeth yw trawsnewid y modd y caiff gwasanaethau eu darparu a chyflawni diwygio gwasanaethau gyda'r nod o leihau costau yn y dyfodol a/ neu galw yn y dyfodol.

1.21 DYLEDWYR

	31/03/25 £'000	31/03/24 £'000
Cyrff Llywodraeth Ganol	38,296	17,199
Awdurdodau Lleol Eraill	2,451	3,042
Cyrff GIG	4,090	5,216
Corfforaethau Cyhoeddus a Chronfeydd Masnachu	4	0
Endidau ac Unigolion eraill	19,555	16,488
Lwfans lleihad yn y gwerth	(5,222)	(4,444)
Cyfanswm	59,174	37,501

1.22 ARIAN AC EITEMAU CYFWERTH AG ARIAN

Mae balans yr arian ac eitemau cyfwerth ag arian yn cynnwys yr elfennau canlynol:

	31/03/25	31/03/24
	£'000	£'000
Arian a gedwir gan y Cyngor	37	37
Cyfrif cyfredol banciau	(3,505)	(1,845)
Adneuon tymor byr gyda banciau/cymdeithasau adeiladu/sefydliadau ariannol eraill	12,367	21,205
Cyfanswm yr arian ac eitemau cyfwerth ag arian	8,899	19,397

1.23 CREDYDWYR

	31/03/25	31/03/24
	£'000	£'000
Cyrff Llywodraeth Ganol	4,157	5,801
Awdurdodau Lleol Eraill	26,094	6,982
Cyrff GIG	235	229
Corfforaethau Cyhoeddus a Chronfeydd Masnachu	0	55
Endidau ac unigolion eraill	30,391	30,467
Cyfanswm	60,877	43,534

1.24 BENTHYCA

Mae'r rhan fwyaf o fenthyciadau tymor hir y Cyngor yn deillio'n bennaf oddi wrth y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLb) gyda rhywfaint o fenthycia gan sefydliadau eraill a etifeddwyd gan Gyngor Sir Dyfed gynt. Caiff y benthyciadau eu dadansoddi yn ôl aeddfedrwydd ac mae'r cyfraddau llog yn amrywio rhwng 1.73% a 9.875%.

Yn ystod 2024/25 benthycodd y Cyngor £24.9m gan yr hyn a elwid bryd hynny yn Fanc Seilwaith y DU (UKIB) i gyfrannu at gyllid Cynllun Amddiffyn Arfordirol Aberaeron. Mae'r costau sy'n gysylltiedig â'r benthyciad hwn yn cael eu hariannu'n llawn gan Lywodraeth Cymru. Ers i'r benthyciad hwn gael ei dynnu allan, mae UKIB wedi'i ailenwi'n Gronfa Cyfoeth Genedlaethol (NWF). Tynnwyd y benthyciad i lawr mewn dwy gyfran, y gyfran gyntaf o £12m ar 4.53% a'r £12.9m sy'n weddill ar 4.38%. Mae'r benthyciad hwn wedi'i gynnwys yn y golofn Benthycia Arall isod.

Dadansoddiad o'r benthyciadau yn ôl aeddfedrwydd:

	31/03/25	31/03/25	31/03/25	31/03/24	31/03/24	31/03/24
	PWLB	ARALL	CYFANSWM	PWLB	ARALL	CYFANSWM
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Aeddfedu o fewn blwyddyn			0	6,340	0	6,340
Benthyca Hirdymor						
Aeddfedu mewn 1 – 2 flynedd	3,280	651	3,931	1,225	0	1,225
Aeddfedu mewn 2 – 5 mlynedd	4,900	2,692	7,592	7,630	0	7,630
Aeddfedu mewn 5 – 10 mlynedd	19,193	6,505	25,698	17,794	556	18,350
Aeddfedu mewn 10 – 15 blynedd	19,497	5,306	24,803	17,244	250	17,494
Aeddfedu mewn 15 – 20 mlynedd	3,572	6,621	10,193	7,650	0	7,650
Aeddfedu mewn 20 – 25 blynedd	12,876	4,735	17,611	13,001	0	13,001
Aeddfedu mewn 25 – 30 blynedd	7,500	0	7,500	7,500	0	7,500
Aeddfedu mewn 30 – 35 blynedd	20,000	0	20,000	16,000	0	16,000
Aeddfedu mewn 35 – 40 blynedd	4,000	0	4,000	8,000	0	8,000
Aeddfedu mewn 40 – 45 blynedd	0	5,760	5,760	0	5,760	5,760
45+ blynedd	0	0	0	0	0	0
Cyfanswm y benthychiadau hirdymor	94,818	32,270	127,088	96,044	6,566	102,610

Ailstrwythuro Benthychiadau

Ni ailstrwythurwyd benthychiadau yn 2024/25.

Grantiau Llywodraeth Cymru i'w had-dalu yn y dyfodol

Derbyniodd y Cyngor fenthyciad strategol gwerth £2m ar gyfer y rhaglen Trawsnewid Trefigan gan Lywodraeth Cymru yn ystod 2024/25 sy'n ad-daladwy ymhen saith mlynedd. Ynghyd â benthyciad presennol gan Lywodraeth Cymru gwerth £806k, mae'r Cyngor bellach wedi derbyn cyfanswm o £2,806k o fenthyciadau gan Lywodraeth Cymru sy'n ad-daladwy yn y dyfodol. Er bod y rhain wedi cael eu galw'n grantiau, maent wedi cael eu trin fel benthychiadau o fewn y fantolen oherwydd yr angen i'w had-dalu'n ôl o fewn 5-15 mlynedd. Mae'r benthychiadau hyn wedi'u cynnwys yn y colofnau 'Arall' yn y tabl uchod.

1.25 RHWYMEDIGAETHAU HIRDYMOR ERAILL

	31/03/25	31/03/24
	£'000	£'000
Rhwymedigaethau Ysgol Gyfun Penweddig PFI	3,019	2,522
Rhwymedigaethau Pensiwn	2,869	0
Rhwymedigaethau Prydlesau Cyllid	1,111	504
Addasiad ddibrisio MRP	3,139	2,156
Cyfanswm	10,138	5,182

1.26 CRONFEYDD WRTH GEFN Y GELLIR EU DEFNYDDIO

Nodir symudiadau yng nghronfeydd wrth gefn y Cyngor y gellir eu defnyddio yn y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn ar dudalen 18 a Nodyn 1.8.

1.27 CRONFEYDD WRTH GEFN NA ELLIR EU DEFNYDDIO

	31/03/25	31/03/24
	£'000	£'000
Cronfa Wrth Gefn Ailbrisi	179,363	173,008
Cyfrif Addasu Cyfalaf	208,388	202,530
Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	381	613
Cronfa Wrth Gefn Bensiynau	(2,869)	0
Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf a Ohiriwyd	4,319	3,809
Cyfrif Absenoldebau Cronedig	(4,108)	(3,382)
Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu defnyddio	385,474	376,578

Mae'r canlynol yn ddadansoddiad o'r Cronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio sydd fwyaf arwyddocaol:

Cronfa Wrth Gefn Ailbrisi

Mae'r Gronfa Ailbrisi Wrth Gefn yn cynnwys enillion a wnaed gan y Cyngor o ganlyniad i gynydd yng ngwerth ei Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar. Bydd y balans yn lleihau pan fydd asedau ag enillion a gronnwyd yn cael:

- eu hailbrisi'n llai neu'n ddiffygiol ac y mae'r enillion wedi eu colli
- eu defnyddio wrth ddarparu gwasanaethau a chaiff yr enillion eu defnyddio drwy ddibrisiad, neu
- eu gwaredu a chaiff yr enillion eu cyflawni

Bydd y Gronfa Ailbrisi Wrth Gefn ond yn cynnwys enillion ailbrisi a wireddwyd ers 1 Ebrill 2007, sef y dyddiad y'i rhoddwyd ar waith yn ffurfiol. Cafodd enillion a wnaed cyn y dyddiad hwnnw eu cyfuno â'r Cyfrif Addasu Cyfalaf.

	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	173,008	153,643
Asedau a ail-brisiwyd ar i fyny	20,024	31,570
Asedau a ail-brisiwyd ar i lawr a cholledion diffygiol na chafodd eu hawlio ar y Gwarged/Diffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	(6,471)	(4,110)
Gwarged neu Ddiffyg ar ailbrisi asedau tymor hir na chafodd eu nodi ar y Gwarged/Ddiffyg o ran Darpariaeth Gwasanaethau	13,553	27,460
Gwahaniaeth rhwng dibrisio gwerth teg a dibrisio cost hanesyddol	(7,198)	(7,705)
Enillion a gronnwyd ar asedau a werthwyd neu a ddiystyriwyd	0	(390)
Swm a osodwyd yn erbyn y Cyfrif Addasu Cyfalaf	(7,198)	(8,095)
Balans ar 31 Mawrth	179,363	173,008

Cyfrif Addasu Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn cymathu'r gwahaniaethau amseru rhwng y trefniadau gwahanol ar gyfer cyfrif y defnydd a wneir o asedau nad ydynt yn rhai cyfredol a'r trefniadau ar gyfer ariannu'r gwaith o brynu, adeiladu neu wella'r asedau hynny o dan ddarpariaethau statudol. Bydd debyd yn y cyfrif parthed y gost o brynu, adeiladu neu wella fel dibrisiad a chaiff colledion oherwydd diffygion neu amorteiddio eu nodi yn y

Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant (gan gysoni trosglwyddiadau o'r Gronfa Ailbrisio wrth gefn er mwyn trosi ffigyrau gwerth teg i sail cost hanesyddol). Rhoddir credyd i'r cyfrif drwy gynnwys y symiau a osodwyd i'r naill ochr gan y Cyngor er mwyn ariannu costau prynu, adeiladu a gwella.

Mae'r cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion a gronnwyd ar Eiddo Buddsoddi ac enillion ailbrisio a gronnwyd ar Eiddo, Cyfarpar a Pheiriannau cyn 1 Ebrill 2007, sef y dyddiad y crëwyd y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn i gadw enillion o'r fath.

Bydd Nodyn 1.7 yn darparu manylion ffynhonnell y trosglwyddiadau i'r Cyfrif oni bai am y rheiny a oedd yn cynnwys y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn.

	2024/25 £'000	2023/24 £'000
Balans ar 1 Ebrill	202,530	178,938
Gwyrddroi eitemau sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf ar ddebyd neu gredyd i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant:		
Ffioedd parthed dibrisio a diffygion asedau nad ydynt yn rhai cyfredol	(17,483)	(15,980)
Ailbrisio colledion ar Eiddo, Peiriannau ac Offer	(15,537)	(470)
Gwariant refeniw a ariannwyd o gyfalaf dan statud	(1,667)	(1,697)
Nifer yr asedau nad ydynt yn rhai cyfredol caiff eu diystyru ar ôl gwaredu neu werthu gan eu nodi fel rhan o'r enillion/colledion ar waredu yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant	(81)	(990)
	<u>(34,768)</u>	<u>(19,137)</u>
Cymhwyso symiau a ddiddymwyd o'r Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn	7,197	8,096
Swm net a ddiddymwyd o gost Asedau anghyfredol a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn	<u>(27,571)</u>	<u>(11,041)</u>
Cyllid cyfalaf a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn:		
Defnyddio Derbynion Cyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf newydd	806	145
Grantiau a chyfraniadau cyfalaf wedi eu credydu i'r Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant sy'n briodol i ariannu cyfalaf	17,523	27,429
Cymhwyso grantiau i gyllid cyfalaf o'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso	3,095	2,534
Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad cyfalaf a hawliwyd yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	1,911	1,568
Gwariant Cyfalaf a nodwyd yn erbyn y Gronfa Gyffredinol	<u>8,220</u>	<u>3,124</u>
	31,555	34,800
Symudiadau yng ngwerth marchnad Eiddo Buddsoddi a ddebyddwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant	1,874	(167)
Balans ar 31 Mawrth	<u><u>208,388</u></u>	<u><u>202,530</u></u>

Cronfa Wrth Gefn Bensiynau

Mae'r Gronfa Bensiynau'n delio â'r gwahaniaethau amseru o ganlyniad i drefniadau gwahanol ar gyfer cyfrifo manteision pensiynau ar ôl gwaith ac ar gyfer ariannu manteision yn unol â'r darpariaethau statudol. Mae'r Cyngor yn rhoi cyfrif am fanteision ôl gyflogaeth yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant fel y manteision y bydd gweithwyr yn eu hennill wrth gasglu blynyddoedd o wasanaeth, gan ddiweddarau'r rhwymedigaethau a nodir er mwyn adlewyrchu chwyddiant, addasiadau sy'n newid a dychweliadau ar fuddsoddi parthed unrhyw adnoddau a osodwyd yn erbyn y costau. Fodd bynnag yn unol â threfniadau statudol bydd angen i'r manteision yma gael eu hariannu gan fod y Cyngor yn sicrhau cyfraniadau cyflogwyr i'r gronfa bensiwn neu mi ddylai yn y diwedd dalu unrhyw bensiynau y mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt. Mae'r balans debyd ar y Gronfa Bensiwn felly'n dangos diffyg sylweddol yn y manteision a enillwyd gan gyn weithwyr a gweithwyr cyfredol yn ogystal â'r adnoddau y mae'r Cyngor wedi ei roi i'r neilltu ar eu cyfer. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau y caiff arian ei osod i'r neilltu erbyn y bydd yn rhaid talu'r pensiwn.

	31/03/25	31/03/24
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	0	45,020
Cildroi eitemau IAS19	(12,313)	(9,800)
Ailfesuriadau	55,503	41,095
Costau Pensiwn taladwy	10,290	9,757
Addasu terfyn uchaf yr asedau	(56,349)	(86,072)
Balans ar 31 Mawrth	(2,869)	0

Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf a Ohiriwyd

Yn y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf a ohiriwyd ceir yr enillion o'r broses o waredu asedau nad ydynt yn rhai cyfalaf ac nad ydynt wedi eu setlo eto. O dan drefniadau statudol, nid yw'r Cyngor yn ymdrin â'r enillion yma fel rhai y gellir eu defnyddio ar gyfer ariannu gwariant cyfalaf newydd hyd nes y bydd derbyniadau arian wedi eu derbyn. Pan dderbynnir y gwir arian caiff y symiau eu trosglwyddo i'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf.

	31/03/25	31/03/24
	£'000	£'000
Cynllun Perchnogaeth Cartrefi Cost Isel	349	349
LIC Benthyciadau Troi Tai'n Gartrefi	175	274
Benthyciadau Cyfalaf Tai Eraill a Ohiriwyd	190	261
Caniatadu Cynllunio a Ohiriwyd	2,777	2,460
Benthyciadau Atgyweirio Brys	422	400
Benthyciadau'r Cynllun Tai Cymunedol	341	0
Derbyniadau Cyfalaf a Ohiriwyd Eraill	65	65
Balans ar 31 Mawrth	4,319	3,809

Cyfrif Absenoldebau Cronedig

Bydd y Cyfrif Absenoldebau Cronedig yn delio â'r gwahaniaethau y byddai'n codi fel arall yn y Balans ar y Gronfa Gyffredinol o ganlyniad i gronni absenoldebau a enillwyd ond na hawliwyd yn y flwyddyn, e.e. gwyliau blynyddol a gariwyd ymlaen ar 31 Mawrth. Bydd yn ofynnol yn ôl y trefniadau statudol i effaith Balans y Gronfa Gyffredinol gael ei niwtraleiddio gan drosglwyddiadau i'r Cyfrif neu oddi yno.

	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	(3,382)	(4,073)
Setliad neu ganslo croniadau a wnaed ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol	3,382	4,073
Symiau a gronnwyd ar ddiwedd y flwyddyn gyfredol	(4,108)	(3,382)
Gwahaniaeth rhwng tâl swyddogion a nodir ar y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant ar sail gronedig a'r tâl a godir yn y flwyddyn yn unol â gofynion statudol	(726)	691
Balans ar 31 Mawrth	(4,108)	(3,382)

1.28 DATGANIAD LLIF ARIAN – GWEITHGAREDDAU GWEITHREDU

Mae'r llif arian ar gyfer gweithgareddau gweithredu'n cynnwys yr eitemau canlynol:

	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
Llog a dalwyd	(6,411)	(2,676)
Llog a dderbyniwyd	2,218	3,008

1.29 LWFANSAU'R AELODAU

Talodd y Cyngor y symiau a ganlyn i aelodau'r cyngor yn ystod y flwyddyn. Cyhoeddir manylion y taliadau unigol yn y wasg leol, yn unol â gofynion Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Lwfansau i Aelodau Cyngorau Sir a Chynghorau Bwrdeistref Sirol ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol) (Cymru) 2002.

	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
Cyflogau	979	916
Treuliau	4	3
Cyfanswm	983	919

1.30 TALIADAU SWYDDOGION

- Y lluosrif rhwng yr enillion cyfwerth ag amser llawn canolrifol ac uchafswm cyflog y Prif Weithredwr yw **1:5.1** (2023/24: 1:5.2)
- Enillion cyfwerth ag amser llawn y Prif Weithredwr ar gyfartaledd yw **£142,141** (2023/24: £138,674)
- Yr enillion cyfwerth ag amser llawn canolrifol holl weithwyr y Cyngor yw **£27,711** (2023/24 £26,421)

Mae'r cyflog a delir i uwch gyflogeion y Cyngor fel a ganlyn:

Enillion Uwch-swyddogion – Cyflog rhwng £60,000 a £150,000
2024/25

Gwybodaeth am Ddeiliad y Swydd
(Teitl y Swydd)

	Cyflog (yn cynnwys Ffioedd a Lwfansau) £	Taliadau Swyddog Canlyniadau/Etholiadau £	Iawndal am golli cyflogaeth £	Cyfraniadau Pensiwn Cyflogwyr £	Cyfanswm Taliadau Cydnabyddiaeth gan Gynnwys Cyfraniadau Pensiwn £
Prif Weithredwr	142,141	8,527	0	21,331	171,999
Cyfarwyddwr Corfforaethol	114,120	5,451	0	16,662	136,233
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal	99,937	0	0	14,591	114,528
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Dysgu Gydol Oes	92,418	1,330	0	13,493	107,241
Cyfarwyddwr Corfforaethol	87,597	584	0	16,662	104,843
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael (A151)	90,578	716	0	13,224	104,518
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Democrataidd	85,162	6,579	0	12,434	104,175
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu	85,162	1,295	0	12,434	98,891
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Polisi a Pherfformiad	85,162	637	0	12,434	98,233
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Economi ac Adfwyio	85,162	604	0	12,434	98,200
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	85,162	527	0	12,434	98,123
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Pobl a Threfniadaeth	85,162	465	0	12,434	98,061
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Gofal	85,162	275	0	12,434	97,871
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyswllt Cwsmeriaid, TGCh a Digidol	81,549	601	0	11,906	94,056
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cymorth Cynnar (Dros Dro)	81,894	660	0	11,448	94,002
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Ysgolion (Dros Dro) - hyd at Awst 2024 (1)	36,301	0	0	10,411	46,712

Ni thalwyd unrhyw fuddion mewn nwyddau i uwch swyddogion.

1. Gadawodd y Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Ysgolion (Dros Dro) y swydd ar 31 Awst 2024. Roedd y penodiad hwn ar sail secondiad ac yn cynnwys yr hawl i barhau i fod yn aelod o Gynllun Pensiwn yr Athrawon.

**Enillion Uwch-swyddogion – Cyflog rhwng £60,000 a £150,000
2023/24**

**Gwybodaeth am Ddeiliad y Swydd
(Teitl y Swydd)**

	Cyflog (yn cynnwys Ffioedd a Lwfansau)	Taliadau Swyddog Canlyniadau/Etholiadau	lawndal am golli cyflogaeth	Cyfraniadau Pensiwn Cyflogwyr	Cyfanswm Taliadau Cydnabyddiaeth gan Gynnwys Cyfraniadau Pensiwn
	£	£	£	£	£
Prif Weithredwr	138,674	1,269	0	20,418	160,361
Cyfarwyddwr Corfforaethol	111,337	1,015	0	16,255	128,607
Cyfarwyddwr Corfforaethol	108,959	0	0	15,908	124,867
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a Chaffael (A151)	86,608	0	0	12,645	99,253
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Democrataidd	83,085	1,072	0	12,130	96,287
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Economi ac Adfwyio	83,085	0	0	12,130	95,215
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol	83,085	0	0	12,130	95,215
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu	83,085	521	0	12,130	95,736
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Pobl a Threfniadaeth	83,085	0	0	12,130	95,215
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Polisi a Pherfformiad	83,085	0	0	12,130	95,215
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Gofal	83,085	0	0	12,130	95,215
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyswllt Cwsmeriaid ac TGCh (1)	77,796	0	0	11,358	89,154
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Ysgolion (Dros Dro) - Mehefin 2023 ymlaen (2)(3)	68,314	0	0	16,177	84,491
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Dysgu Gydol Oes (Dros Tro) - Mehefin 2023 ymlaen (4)	72,659	0	0	10,608	83,267
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cymorth Cynnar (Dros Dro) - Mehefin 2023 ymlaen (5)	63,966	0	0	9,339	73,305
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal - Medi i Dachwedd 2023 (5)	19,789	0	0	2,768	22,557
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal - Ionawr 2024 ymlaen (5)	17,036	0	0	2,487	19,523
Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Ysgolion (Dros Dro) - hyd at Mai 2023 (2)	15,348	0	0	2,194	17,542
Swyddog Arweiniol Corfforaethol Dros Dro: Porth Cymorth Cynnar - hyd at Mai 2023 (2)	14,771	0	0	2,157	16,928

Ni thalwyd unrhyw fuddion mewn nwyddau i uwch swyddogion.

1. Bu i'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyswllt Cwsmeriaid ymddeol ar 31 Mawrth 2023, a phenodwyd Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyswllt Cwsmeriaid a TGCh newydd a dechrau ar y swydd ar 1 Ebrill 2023.
2. Yn sgil y Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Ysgolion yn gadael ar 31 Mai 2023, gwnaed penderfyniad i rannu'r swydd i ddwy swydd dros dro ar sail secondiad dwy flynedd; Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Dysgu Gydol Oes (Dros Dro) a Swyddog

Arweiniol Corfforaethol: Ysgolion (Dros Dro). Bu i Swyddog Arweiniol Corfforaethol Porth Cymorth Cynnar fynd i swydd Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Dysgu Gydol Oes (Dros Dro) gan ddechrau ar 5 Mehefin 2023. Penodwyd i swydd Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Ysgolion (dros dro) hefyd gan ddechrau ar 5 Mehefin 2023.

3. Yn dilyn y secondiad i Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Ysgolion (Dros Dro) rhoddwyd hawl iddynt barhau yn aelod o Gynllun Pensiwn Athrawon.
4. Yn dilyn penodi Swyddog Arweiniol Corfforaethol : Porth Cymorth Cynnar i swydd Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Dysgu Gydol Oes(dros dro), bu'n rhaid penodi Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cymorth Cynnar (dros dro) newydd ar sail secondiad a bu iddynt ddechrau ar eu swydd ar 5 Mehefin 2023.
5. Bu i Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal gael ei benodi a dechrau ar y swydd ar 1 Medi 2023 gan adael y swydd ar 10 Tachwedd 2023. Penodwyd Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal parhaol newydd ar 29 Ionawr 2024. Yn ystod y cyfnodau lle nad oedd Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Porth Cynnal parhaol defnyddiwyd Swyddog Arweiniol Corfforaethol dros dro drwy asiantaeth. Bu i'r swyddog yma gynnwys y cyfnodau o 1 Tachwedd 2022 i 30 Medi 2023 a 13 Tachwedd 2023 i 28 Ionawr 2024. Y gost ar gyfer 2023/24 oedd £115,520.70. Roedd hyn yn cynnwys cyflog a threuliau a dalwyd i'r swyddog yn ogystal â ffioedd i'r asiantaeth.

Isod, dangosir nifer y cyflogeion (ac eithrio'r uwch gyflogeion a ddangoswyd ar wahân uchod) yr oedd eu cyflog yn £60,000 neu'n uwch, a hynny mewn bandiau o £5,000. Nid yw'r symiau hyn yn cynnwys unrhyw gyfraniadau pensiwn a wnaed gan y cyflogwr. Fodd bynnag, maent yn cynnwys y symiau a dalwyd i'r cyflogai, neu i'w derbyn ganddo, o ran unrhyw iawndal am golli swydd (5 cyflogai yn 2024/25 a 2 cyflogai yn 2023/24).

Cynhwysir yn y bandiau mae athrawon a gyflogir gan Ysgolion Gwirfoddol a Reolir/Gwirfoddol a Gynorthwyr (3 athro yn 2024/25 a 3 athro yn 2023/24).

Band Tâl	2024/25 Nifer y Cyflogeion	2024/25 Nifer sy'n cynnwys Taliadau Terfyniad	2023/24 Nifer y Cyflogeion	2023/24 Nifer sy'n cynnwys Taliadau Terfyniad
£60,000 - £64,999	57	2	42	1
£65,000 - £69,999	39	0	29	0
£70,000 - £74,999	13	2	12	0
£75,000 - £79,999	2	0	2	1
£80,000 - £84,999	2	1	1	0
£85,000 - £89,999	2	0	3	0
£90,000 - £94,999	2	0	1	0
£95,000 - £99,999	0	0	3	0
£100,000 - £104,999	3	0	0	0
£105,000 - £109,999	0	0	0	0
£110,000 - £114,999	0	0	0	0
£115,000 - £119,999	0	0	0	0
£120,000 - £124,999	1	0	1	0
CYFANSWM	121	5	94	2

Mae'r tabl uchod yn cynnwys 93 aelod o staff Addysgu (e.e. Penaethiaid), 12 aelod o staff Soulbury (e.e. swyddogion Gwella Addysg) ac 16 aelod o staff Y Cyd-gyngor Cenedlaethol (e.e. Rheolwyr Corfforaethol) yn 2024/25 (76 aelod o staff Addysgu, 10 aelod o staff Soulbury ac 8 aelod o staff Y Cyd-gyngor Cenedlaethol yn 2023/24).

Bu i'r Cyngor derfynu contractau nifer o weithwyr yn 2024/25, a chododd rhwymedigaethau o £620 mil (£434 mil yn 2023/24). Mae'r taliadau canlynol yn cynnwys costau diswyddo statudol a gwirfoddol, cyfandaliadau, cyfraniadau pensiwn mewn perthynas â blynyddoedd a ychwanegwyd, straen pensiwn a thaliadau ex gratia eraill.

Band cost pecyn gadael	Nifer y		Nifer		Cyfanswm		Cyfanswm	
	diswyddiadau		ymadawiadau		nifer y		cost pecynnau	
	gorfodol		eraill y		pecynnau		gadael ym	
	2024/25	2023/24	2024/25	2023/24	2024/25	2023/24	2024/25	2023/24
	nifer	nifer	nifer	nifer	nifer	nifer	£'000	£'000
£0 - £20,000	26	7	26	26	52	33	337	270
£20,001 - £40,000	1	1	9	5	10	6	283	164
£40,001 - £60,000	0	0	0	0	0	0	0	0
£60,001 - £80,000	0	0	0	0	0	0	0	0
£80,001 - £100,000	0	0	0	0	0	0	0	0
£100,001 - £150,000	0	0	0	0	0	0	0	0
£150,001 - £200,000	0	0	0	0	0	0	0	0
Cyfanswm	27	8	35	31	62	39	620	434
Adio: Symiau y darparwyd ar eu cyfer yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant heb eu cynnwys mewn bandiau							0	0
Cyfanswm cost yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant							620	434

1.31 COSTAU ARCHWILIO ALLANOL

Mae'r ffioedd a ganlyn am waith archwilio ac arolygu allanol am y flwyddyn ariannol 2024/25 yn daladwy gan y Cyngor:

	Ffi Arfaethedig	Ffi Amcangyfrif
	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
Gwaith Archwilio Ariannol	198	195
Gwaith Archwilio Perfformiad	118	116
Gwaith Ardystio Grant	29	29
Gwaith Archwilio Ariannol Arall:		
Awdurdod Harbwr Ceredigion	2	2
	347	342

1.32 TRAFODION PARTÏON PERTHNASOL

Mae'n ofynnol i'r Cyngor ddatgelu trafodion sylweddol â phartïon perthnasol - cyrff neu unigolion a chanddynt botensial i reoli'r Cyngor, neu ddylanwadu arno, neu i gael eu rheoli gan y Cyngor, neu'u dylanwadu ganddo. Mae'r trafodion hyn yn caniatáu i'r darllenwr asesu i ba raddau y gallai'r Cyngor fod wedi'i gyfyngu o ran ei allu i weithredu'n annibynnol neu i ba raddau y mae'n meddu ar y gallu i gyfyngu ar ryddid parti arall i fargeinio â'r Cyngor.

Llywodraeth Ganol

Bydd gan y Llywodraeth Ganol reolaeth effeithiol ar weithgareddau cyffredinol y Cyngor – mae'n gyfrifol am ddarparu fframwaith statudol y bydd y Cyngor yn gweithredu oddi

mewn iddo, gan ddarparu'r mwyafrif o'i arian drwy grantiau gan nodi hefyd amodau nifer o'r trafodion rhwng y Cyngor a phartïon eraill (e.e. biliau treth y cyngor, budd-daliadau tai).

Mae cyfanswm y grantiau refeniw unigol a dderbyniwyd oddi wrth adrannau'r llywodraeth dangosir yn nodyn 1.12

Swyddogion ac Aelodau

Mae gan y Cyngor drefniadau mewn grym sy'n gofyn i swyddogion ac aelodau nodi a datgelu trafodion gyda thrydydd partïon cysylltiedig. Nid oedd unrhyw drafodion perthnasol gyda aelodau neu swyddogion yn ystod y flwyddyn.

Bydd gan aelodau'r Cyngor reolaeth uniongyrchol dros bolisiâu gweithredu ac ariannol y Cyngor. Nodir yn Nodyn 1.29 cyfanswm lwfansau aelodau a dalwyd yn 2024/25. Dan y Cod Ymddygiad a ymgorfforwyd yng Nghyfiansoddiad y Cyngor, mae gofyn i Aelodau gofnodi yng Nghofrestr Buddiannau'r Aelodau unrhyw fuddiannau ariannol a personol. Mae'r Gofrestr yn agored i'w harchwilio gan y cyhoedd ac mae ar gael ar sail Aelod unigol ar wefan y Cyngor. Nid yw Aelodau sy'n datgan buddiant yn cymryd rhan mewn unrhyw drafodaeth neu benderfyniad sy'n ymwneud â grantiau a roddir neu waith neu wasanaethau a gomisiynir.

Cynhaliwyd y trafodiadau canlynol yr oedd gan aelodau etholedig gysylltiad â nhw yn ystod y flwyddyn 2024/25:

Grŵpiau Perthnasol	Manylion perthynas a thrafodion	Swm £'000
Neuadd Pentref Aberporth Village Hall	Mae un aelod yn ymddiriedolwr. Cyllid a ddarperir ar gyfer amrywiol gynlluniau/prosiectau cymorth gan gynnwys darpariaeth 'Changing Spaces', Cronfa Her Lleodedd Lleol ar gyfer a Chronfa Ffyniant Cyffredin.	54
Theatr Mwldan	Mae un aelod yn ymddiriedolwr. Cyfraniad o Cronfa Ffyniant Gyffredin.	83
Ymddiriedolaeth Strata Florida	Mae un aelod yn gyfarwyddwr ac ymddiriedolwr. Cyfraniad o Cronfa Ffyniant Gyffredin a taliad grant ar gyfer prynnu tir.	70
Cyngor Bopeth Ceredigion Citizens Advice Bureau	Mae un aelod yn gyfarwyddwr. Taliadau a wnaed fel rhan o brosiect y Gronfa Cartrefi Cynnes a Gronfa Ffyniant Cyffredin.	180
Cerbydau Cenarth Coaches	Mae un aelod yn gyfarwyddwr. Taliadau ar gyfer cludiant ysgol	696
Cymdeithas Chwaraeon Llandysul	Mae un aelod yn gyfarwyddwr. Cyfraniad o Gronfa Ffyniant Cyffredin.	40
Cardigan Castle Enterprises cyf	Mae un aelod yn gyfarwyddwr. Gwerthu tocynnau ar gyfer digwyddiadau a chyfraniad o Cronfa Ffyniant Gyffredin.	73
Gofal a Thrwsio Gorllewin Cymru	Mae un aelod yn Gyfarwyddwr Gwirfoddol. Grantiau amrywiol i gefnogi byw'n annibynnol i breswylwyr	132
Cyfanswm		1,328

1.33 CYLLID A GWARIANT CYFALAF

Nodir yn y tabl isod y gwariant cyfalaf yn ystod y flwyddyn (gan gynnwys gwerth yr asedau a gafwyd o dan brydlesau cyllid a chontractau PFI), yn ogystal â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Lle y bydd angen ariannu gwariant cyfalaf yn y blynyddoedd i ddod drwy godi tâl ar refeniw fel y caiff asedau eu defnyddio gan y Cyngor, bydd y gwariant yma'n golygu cynnydd yn y Gofyniad am Arian Cyfalaf (CFR), sef mesur y gwariant cyfalaf yn hanesyddol gan y Cyngor nad yw hyd yma wedi ei ariannu. Caiff y Gofyniad am Arian Cyfalaf ei ddadansoddi yn ail ran y nodyn yma.

	2024/25	2023/24
	£m	£m
Gofyniad Cyllid Cyfalaf Agoriadol*	147.6	138.3
Buddsoddiad cyfalaf:		
Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar	49.8	27.7
Eiddo Buddsoddi	0.6	0.5
Eraill	0.2	0.0
Gwariant Refeniw a ariannwyd o Gyfalaf Statudol	1.7	1.7
Ffynonellau cyllid:		
Derbyniadau Cyfalaf	(0.8)	(0.2)
Grantiau'r Llywodraeth a chyfraniadau eraill	(20.3)	(18.7)
Symiau a neilltuwyd o Refeniw:		
Cyfraniadau Refeniw Uniongyrchol - Cronfa Gyffredinol	(8.3)	(3.1)
Darpariaeth Isafswm Refeniw (MRP)	(1.9)	(1.6)
Gofyniad Cyllid Cyfalaf Terfynol	168.6	144.6
Egluro'r symudiadau yn ystod y flwyddyn:		
Cynnydd yn yr angen sylfaenol i fenthycu (â chymorth)	21.8	6.9
Cynnydd yn yr angen sylfaenol i fenthycu (heb gymorth)	(0.4)	(0.5)
Asedau a gafwyd o dan PFI	(0.2)	(0.1)
Asedau a gafwyd o dan prydlesau cyllid	(0.2)	0.0
Cynnydd/(gostyngiad) o ran y Gofyniad Cyllid Cyfalaf	21.0	6.3

* Yn cynnwys addasiad ar gyfer lesioedd Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol 16.

1.34 PRYDLESAU

Y Cyngor fel Deiliad Prydles:

Mae cymhwyso addasiad IFRS16 y Cod wedi arwain at yr ychwanegiadau canlynol i'r fantolen ar 1 Ebrill 2024:

- £1,215,000 Eiddo, cyfarpar ac offer – tir ac adeiladau (asedau hawl i ddefnyddio)
- £978,000 Credydwy'r anghyredol (rhwymedigaethau prydles)
- £152,000 Credydwy'r cyfredol (rhwymedigaethau prydles)

Mae'r rhwymedigaethau prydlesi newydd o £1,130,000 yn cymharu â'r ymrwymadau prydlesi gweithredol o £2,202,000 ar 31 Mawrth 2024. Pan fydd y rhain yn cael eu disgowntio i'w gwerth presennol o £1,179,000 (gan ddefnyddio'r gyfradd fenthycu gynyddol ar 1 Ebrill 2024), mae gwahaniaeth o £49,000 o'r rhwymedigaethau prydles sydd newydd eu cydnabod. Esbonnir hyn gan y ffaith bod rhwymedigaethau prydles yn eithrio symiau ar gyfer prydlesi o eitemau gwerth isel a phrydlesi a fydd yn dod i ben cyn 31 Mawrth 2025.

Asedau Hawl i Ddefnyddio

Mae gan y Cyngor tir ac adeiladau amrywiol, llungopiwy'r, argraffwyr, cyfrifiaduron a chyfarpar eraill amrywiol sy'n cael eu hystyried yn Asedau Hawl i Ddefnyddio. Fe'i nodwyd ar y Fantolen ar y gwerthoedd a nodwyd:

	Tir ac Adeiladau	Cerbydau, Peiriannau, Celfi a Chyfarpar	Seilwaith
	£'000	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill 2024	469	161	746
Ychwanegiadau	213	117	0
Ailbrisio	0	0	0
Dibrisiad ac Amorteiddio	(160)	(87)	(28)
Gwarediadau	0	0	0
Balans ar 31 Mawrth 2025	522	191	718

Dadansoddiad aeddfedrwydd o rwymedigaethau prydles

Mae'r rhwymedigaethau prydles i fod i gael eu setlo dros y bandiau amser canlynol (wedi'u mesur ar symiau heb eu disgowntio'r taliadau arian parod disgwylledig):

31 Mawrth 2025 31 Mawrth 2024

	£'000	£'000
Nid yn hwy na blwyddyn	299	74
Yn hwy na blwyddyn ond nid yn hwy na phum mlynedd	658	135
Hwy na phum mlynedd	1,287	308
Lleiafswm taliadau prydles	2,244	517

Trafodion o dan brydlesi

Tynnodd yr awdurdod y treuliau a'r llif arian canlynol mewn perthynas â phrydlesi:

31 Mawrth 2025 31 Mawrth 2024

	£'000	£'000
Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant		
Treuliau llog ar rwymedigaethau prydles	699	332
Treuliau sy'n ymwneud â phrydlesi tymor byr	95	84
Treuliau sy'n ymwneud â phrydlesi esempt o eitemau gwerth isel	112	91
Incwm o is-osod asedau hawl i ddefnyddio	(12)	(12)
Datganiad Llif Arian		
Cyfanswm all-lif arian parod ar gyfer prydlesi	519	271

Y Cyngor fel Prydlesydd:

Prydlesau Gweithredu

Mae'r Cyngor wedi rhoi ar brydles ei eiddo Stad Corfforaethol o dan amodau prydles gweithredu.

Mae'r lleiafswm taliadau prydles yn y dyfodol sy'n dderbyniadwy o dan brydlesau na ellir eu canslo mewn blynyddoedd i ddod fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2025	31 Mawrth 2024
	£'000	£'000
Nid yn hwy na blwyddyn	668	671
Yn hwy na blwyddyn ond nid yn hwy na phum mlynedd	2,371	2,402
Hwy na phum mlynedd	24,116	26,319
Lleiafswm taliadau prydles	27,155	29,392

1.35 MENTRAU CYLLID PREIFAT A CHONTRACTAU TEBYG

Cynllun Menter Cyllid Preifat Ysgol Gyfun Penweddig

2024/25 oedd y pumed ar hugain flwyddyn o'r cytundeb Menter Cyllid Preifat o 30 mlynedd ar gyfer adeiladu, cynnal a chadw a gweithredu Ysgol Gyfun Penweddig yn

Aberystwyth. Mae'r cytundeb contract Menter Cyllid Preifat yn cwmpasu'r manylebau gweithredu canlynol:

- Rheoli Cyfleusterau – sicrhau bod y safle a'r adeiladu ar gael yn ystod diwrnodau ysgol, diwrnodau swyddfa ac at ddefnydd cymunedol ar amser a chyfnodau y cytunwyd arnynt;
- Cynnal a chadw adeiladau a gwaith peirianyddol – cynnal adeiladau ysgolion, cyfleusterau a chyfarpar mewn cyflwr gwaith da;
- Cynnal a chadw tir – sicrhau y cedwir tir yr ysgol mewn cyflwr diogel, pleserus, ymarferol a gweithredol;
- Cynnal a Chadw Rhwydwaith TG – cynnal prif seilwaith TGCh yr ysgol a'r system ffôn;
- Glanhau – darparu gwasanaeth glanhau a fydd yn sicrhau bod yr ysgol yn gweithredu mewn amgylchedd glân; a
- Gwasanaeth Arlwyo – darparu prydau o safonau maethlon uchel wedi eu darparu yn unol ag anghenion yr ysgol.

Bydd y cytundeb yn nodi'r safonau minimwm ar gyfer y gwasanaethau i'w darparu gan y contractwr, gyda didyniadau o'r ffi sy'n daladwy os na fydd y cyfleusterau ar gael neu os bydd y perfformiad yn is na'r safonau minimwm. Bu i'r contractwr gytuno i fod yn gyfrifol am adeiladu'r ysgol a'i chynnal a'i chadw i gyflwr minimwm derbynol gan gaffael a chynnal y peiriannau a'r cyfarpar angenrheidiol sydd ei angen i redeg yr ysgol. Caiff yr adeilad ac unrhyw beiriannau a chyfarpar a osodwyd ynddi ar ddiwedd y contract eu trosglwyddo i'r Cyngor am ddim ar ddiwedd y contract. Mae gan y Cyngor hawl o dan gytundeb Cynllun Menter Cyllid Preifat i derfynu'r cytundeb os bydd y Darparwr yn methu â'u goblygiadau fel y nodwyd yn y cytundeb. Bydd y Cyngor, os terfynir y contract yn y fath fodd yn atebol i dalu iawndal i'r Darparwr yn unol â Rhan II Atodlen 3 Cytundeb Menter Cyllid Preifat.

Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar

Nodir yr ased ar Fantolen y Cyngor. Caiff symudiadau yn eu gwerth yn ystod y flwyddyn eu nodi yn y dadansoddiad ar symudiadau Balans Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar yn Nodyn 1.13. Mae'r gwerth caiff ei ddwyn ymlaen ar gyfer Ysgol Gyfun Penweddig yn £27,681 mil.

Taliadau

Cytunir gan y Cyngor i wneud taliad bob blwyddyn a gaiff ei gynyddu bob blwyddyn gan chwyddiant a gellir ei leihau os bydd y contractwr yn methu â sicrhau bod deunyddiau ar gael a chyflawni safonau perfformiad mewn unrhyw un flwyddyn sydd fel arall yn sefydlog. Mae'r taliadau sy'n weddill o dan y contract Menter Cyllid Preifat ar 31 Mawrth 2025 (gan eithrio unrhyw amcangyfrif o chwyddiant, sicrhau bod eitemau ar gael/didyniadau perfformiad) fel a ganlyn:

	Tâl am	Ad-dalu		
<u>Taliadau i'w gwneud:</u>	Gwasanaethau	Gwariant Cyfalaf	Llog	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000
o fewn blwyddyn	807	966	556	2,329
o fewn 2 i 5 mlynedd	3,032	2,747	1,238	7,017
o fewn 6 i 10 mlynedd	491	272	52	815
	4,330	3,985	1,846	10,161

Er y disgrifir y taliadau a wneir i'r contractwr fel taliadau unedol, maent wedi eu cyfrif er mwyn digolledu'r contractwr am werth teg y gwasanaethau a ddarperir ganddynt, y gwariant cyfalaf a'r llog sy'n daladwy tra bydd y gwariant cyfalaf yn parhau i gael ei ad-dalu. Mae'r rhwymedigaeth sy'n weddill i'r contract am wariant cyfalaf arno fel a ganlyn:

Gwerth y Rhwymedigaethau ar Ddyddiad y Fantolen

	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	3,010	3,517
Restatement (IFRS16)	2,147	0
Ad-dalu'r prif swm	(1,172)	(507)
Balans ar 31 Mawrth	<u>3,985</u>	<u>3,010</u>
Tymor Hir	3,019	2,521

1.36 CYNLLUNIAU PENSIWN Y RHODDWDYD CYFRIF AMDANYNT FEL CYNLLUNIAU CYFRANIADAU DIFFINIEDIG

Mae'r Athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o Gynllun Pensiwn yr Athrawon, a weinyddir gan Capita. Mae'r Cynllun yn cynnig buddion penodol i athrawon pan fyddant yn ymddeol, ac mae'r Cyngor yn cyfrannu at y costau drwy gyfrannu ar sail canran o gyflog pensiynadwy'r aelodau. Yn dechnegol, Cynllun Buddion Diffiniedig yw hwn. Serch hynny, nid oes cronfa wedi'i sefydlu ar gyfer y Cynllun, a defnyddir cronfa dybiannol fel sail ar gyfer cyfrifo'r gyfradd y bydd yr awdurdodau lleol yn ei gyfrannu fel cyflogwr. Nid yw'r Cyngor yn medru rhoi cyfrif dibynadwy o'i gyfran o'r sefyllfa ariannol waelodol na pherfformiad y Cynllun. At ddibenion y Datganiad Cyfrifon, rhoddir cyfrif am y cynllun hwn fel pe bai'n gynllun cyfraniadau diffiniedig.

Yn 2024/25 talodd y Cyngor £8.1m (£6.6m yn 2023/24) i'r Adran Addysg a Sgiliau mewn perthynas â chostau pensiwn athrawon, sy'n cynrychioli 28.68% o bensiwn taladwy athrawon ar gyfer 2024/25 (23.68% o bensiwn taladwy athrawon am 2023/24). Yn ogystal, mae'r Cyngor yn gyfrifol am yr holl daliadau pensiwn sy'n gysylltiedig â'r blynyddoedd ychwanegol y mae wedi'u dyfarnu, ynghyd ag unrhyw gynnydd perthnasol. Yn 2024/25, talwyd £409 mil (£402 mil yn 2023/24) i'r Gronfa Pensiwn yr Athrawon, naill ai'n uniongyrchol i neu thrwy Gyngor Sir Caerfyrddin (mewn perthynas â chyfran y Cyngor o gostau hen Gyngor Sir Dyfed o ran ymddeoliad cynnar athrawon). Mae'r Cyngor hefyd wedi gwneud taliadau o £450 mil yn 2024/25 (£428 mil yn 2023/24) yn uniongyrchol i athrawon sydd wedi ymddeol yn gynnar ers 1 Ebrill 1996. Gwerth cyfalafol y taliadau uchod yw £7.37m a £8.10m, yn y drefn honno.

1.37 CYNLLUNIAU BUDDION A CHYFRANIADAU DIFFINIEDIG

Cyfranogiad yn y Cynllun Pensiwn

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion, mae'r Cyngor yn gwneud cyfraniadau tuag at gost buddion ôl-gyflogaeth. Er na fydd y buddion hyn yn daladwy tan fod gweithwyr yn ymddeol, mae ymrwymiad gan y Cyngor i wneud y taliadau (ar gyfer y buddion hynny) a'u datgelu pan fydd gweithwyr yn ennill yr hyn y mae ganddynt hawl iddo yn y dyfodol.

Mae'r Cyngor yn cymryd rhan yn y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, wedi'i weinyddu gan Gyngor Sir Caerfyrddin. Mae'n gynllun cyflog terfynol â buddion diffiniedig a ariennir, sy'n golygu bod y Cyngor a'r gweithwyr yn talu cyfraniadau i'r gronfa, wedi'u cyfrifo ar lefel a ddylai gydbwyso'r rhwymedigaethau pensiwn â'r asedau buddsoddi. Amcangyfrif cyfraniadau cyflogwr o £10,290 mil ar gyfer 2025/26 gan fod yn seiliedig ar y cyfraddau cyfrannu a nodwyd fesul Prisiad Actwaraidd 2022.

Trafodion sy'n Gysylltiedig â Buddion Ymddeoliad

Mae'r Cyngor yn cydnabod cost buddion ymddeoliad wrth adrodd cost y Gwasanaethau pan fydd y gweithwyr yn eu hennill, yn hytrach na phan fyddant yn cael eu talu ar ffurf pensiynau. Fodd bynnag, mae'r swm y mae gofyn i'r Cyngor ei godi ar Dreth y Cyngor yn seiliedig ar yr arian sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn. Felly caiff gwir gost y buddion

ôl-gyflogaeth/ymddeoliad ei wrthdroi yn y Datganiad o Symudiadau ar Falans y Gronfa Gyffredinol. Gwnaed y trafodion a ganlyn yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant a Balans y Gronfa Gyffredinol drwy'r Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn:

	2024/25 £'000	2023/24 £'000
Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant:		
Cost y Gwasanaethau:		
– cost gyfredol y gwasanaeth	12,221	12,083
– cost blaenorol y gwasanaeth	344	0
– (elw)/colled o setliadau/cwtogiadau	0	331
Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi:		
– cost llog net	(4,470)	(2,614)
- Llog ar y terfyn uchaf ynghylch cydnabyddiaeth asedau	4,218	0
	12,313	9,800
Cyfanswm y Buddion Ôl-gyflogaeth a godir o'r Gwarged neu'r Diffyg yn y Gwasanaethau		
Buddion Ôl-gyflogaeth eraill a godir yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant:		
Ailfesur y rhwymedigaeth budd diffiniedig net gan gynnwys:		
– Enillion ar asedau'r cynllun (ac eithrio'r swm sydd wedi'i gynnwys yn y costau llog net)	13,611	(30,118)
– Enillion a cholledion actiwaraid sy'n codi ar newidiadau mewn rhagdybiaethau demograffig	(1,107)	(5,955)
– Enillion a cholledion actiwaraid sy'n codi ar newidiadau mewn rhagdybiaethau ariannol	(68,047)	(7,464)
- Profiad (elw)/colled	40	2,442
Addasu terfyn uchaf yr asedau	56,349	86,072
	846	44,977
Cyfanswm y Buddion Ôl-gyflogaeth a godir yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant	13,159	54,777
Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn:		
– gwrthdroi'r taliadau net a wnaed i'r Gwarged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau ar gyfer buddion ol-gyflogaeth yn unol â'r Cod	(12,313)	(9,800)
Gwir swm a godwyd yn erbyn Balans y Gronfa Gyffredinol ar gyfer pensiynau yn ystod y flwyddyn:		
– cyfraniadau cyflogwr taladwy at y cynllun	10,290	9,757

Asedau a Rhwymedigaethau Pensiynau a Gofnodwyd ar y Fantolen

Mae'r swm a gofnodwyd ar y Fantolen yn sgil rhwymedigaeth y Cyngor o ran ei gynlluniau buddion diffiniedig fel a ganlyn:

	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
Gwerth presennol yr ymrwymiad budd diffiniedig	408,916	457,167
Gwerth teg o asedau'r cynllun	(552,686)	(543,239)
Addasu terfyn uchaf yr asedau	146,639	86,072
(Ased)/hwymedigaeth net sy'n codi o'r ymrwymiad budd diffiniedig	2,869	0

Mae IAS19 yn cyfyngu ar faint o warged pensiwn y gellir ei gydnabod, gan roi ystyriaeth i gyfraniadau a chostau yn y dyfodol. Y terfyn hwn yw 'nenfwd' neu derfyn uchaf yr asedau ac fe'i cyfrifir yn unol â Safonau Rhyngwladol Adroddiadau Ariannol.

Newid i'r terfyn uchaf ar gydnabyddiaeth asedau hyd at 31 Mawrth 2025

	£'000
Effaith y terfyn uchaf ar gydnabyddiaeth asedau ar 31/03/24	86,072
Llog ar warged uwchlaw'r terfyn uchaf ar gydnabyddiaeth asedau	4,218
Addasiad i derfyn uchaf cydnabyddiaeth asedau 2024/25	56,349
Effaith y terfyn uchaf ar gydnabyddiaeth asedau ar 31/03/25	146,639

Cysoni Symudiadau yng Ngwerth Teg Asedau'r Cynllun

	Holl Fuddion Gronfa		Buddion heb Gronfa	
	2024/25	2023/24	2024/25	2023/24
	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwerth teg agoriadol asedau'r cynllun	543,239	492,278	0	0
Incwm llog	26,540	23,783	0	0
Ailfesur elw/(colled):				
– Enillion ar asedau'r cynllun, ac eithrio'r swm sydd wedi'i gynnwys yn y costau llog net	(13,611)	30,118	0	0
Cyfraniadau gan y cyflogwr	10,290	9,757	355	358
Cyfraniadau gan weithwyr i'r cynllun	4,262	4,060	0	0
Buddion a dalwyd	(17,762)	(16,500)	(355)	(358)
Arall	(272)	(257)	0	0
Gwerth teg terfynol asedau'r cynllun	552,686	543,239	0	0

Cysoni Gwerth Presennol Rhwymedigaethau'r Cynllun (Rhwymedigaeth Buddion Diffiniedig)

	Holl Rhwymedigaethau Gronfa		Rhwymedigaethau heb Gronfa	
	2024/25	2023/24	2024/25	2023/24
	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans agoriadol ar 1 Ebrill	457,167	447,258	3,281	3,532
Cost gwasanaeth cyfredol	11,949	11,826	0	0
Cost llog	22,070	21,169	152	161
Cyfraniadau gan gyfranogwyr y cynllun	4,262	4,060	0	0
Ailfesur (enillion) a cholledion:				
– Profiad (enillion)/colledion	40	2,442	0	21
– (Enillion)/colledion actiwaraid sy'n codi o newidiadau mewn rhagdybiaethau ariannol	(68,047)	(7,464)	(198)	(23)
– (Enillion)/colledion actwaraidd sy'n codi o newidadau mewn tybiaethau demograffig	(1,107)	(5,955)	(11)	(52)
Cost blaenorol y gwasanaeth	344	0	0	0
Colledion/(enillion) ar gwtogiad	0	331	0	0
Buddion a dalwyd	(17,762)	(16,500)	(355)	(358)
Balans terfynol 31 Mawrth	408,916	457,167	2,869	3,281

Roedd asedau'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn cynnwys:

	Gwerth teg asedau'r cynllun	
	2024/25	2023/24
	£'000	£'000
Ecwitiau: DU	62,288	66,581
Byd-eang	276,951	263,847
Japan	21,555	21,786
Marchnadoedd Datblygol	32,277	31,015
Ewropeaidd heb DU	7,406	11,987
Is-gyfanswm ecwitiau	400,477	395,216
Bondiau: WPP Global Credit Fund	50,737	51,116
Is-gyfanswm bondiau	50,737	51,116
Eiddo: Cronfeydd Eiddo	57,700	66,913
Is-gyfanswm Eiddo	57,700	66,913
Dewisiadau eraill:		
Black Rock UK SAIF	20,394	20,758
Infrastructure WPP GCM Grosvenor	7,627	3,774
Infrastructure WPP Capital Dynamics	553	428
WPP Global Private Credit	10,225	2,313
Is-gyfanswm Dewisiadau eraill	38,799	27,273
Arian Parod: Cyfrifon arian parod	4,973	2,721
Is-gyfanswm arain parod	4,973	2,721
Cyfanswm asedau	552,686	543,239

Ymraniad yr asedau ar draws y categorïau buddsoddi

	2024/25	2023/24
Ecwitiai	72.46%	72.75%
Bondiau	9.18%	9.41%
Eiddo	10.44%	12.32%
Dewisiadau eraill	7.02%	5.02%
Arian Parod	0.90%	0.50%

Sail ar gyfer Amcangyfrif Asedau a Rhwymedigaethau

Mae rhwymedigaethau wedi cael eu hasesu ar sail actiwaraid gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu uned credyd. Mae amcangyfrif o'r pensiynau a fydd yn daladwy yn y dyfodol yn dibynnu ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaeth, lefelau cyflog, ac ati. Amcangyfrifwyd Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol gan Mercer Limited, cwmni annibynnol o actiwariaid, ac mae'r amcangyfrifon ar gyfer y Gronfa yn seiliedig ar y prisiad actiwaraid diwethaf o'r cynllun fel ar 31 Mawrth 2022. Y rhagdybiaethau arwyddocaol a ddefnyddiwyd gan yr actiwari oedd:

	31 Mawrth 25	31 Mawrth 24
Gwybodaeth ynghylch hyd fel ar ddiwedd y cyfnod cyfrifyddu:		
Rhagamcanu hyd rhwymedigaethau Macaulay	18 flynyddoedd	18 flynyddoedd
Proffil hyd a ddefnyddir i bennurhagdybiaethau	Aeddfed lawn	Aeddfed lawn
Rhagdybiaethau ariannol:		
- Cyfradd chwyddiant y Mynegai Prisiau Defnyddwyr (CPI)/ailbrisiad buddion CARE	2.60%	2.70%
- Cyfradd y cynnydd mewn cyflogau	4.10%	4.20%
- Cyfradd y cynnydd mewn pensiynau mewn taliad/gohiriad	2.70%	2.80%
- Cyfradd disgownt	5.80%	4.90%
Rhagdybiaethau marwolaeth ôl-ymddeol (iechyd arferol):		
Aelodau sydd heb ymddeol G/B		
- Tabl Marwolaethau	SAPS 4 / SAPS 4 canol	SAPS 3 / SAPS 3 canol
- Gwelliannau	CMI_23_[1.5%] / CMI_23_1.5%	CMI_22_[1.5%] / CMI_22_1.5%
- Pwysïadau	103% / 97%	105% / 97%
- Paramedrau Ychwanegol	S=7, A=0	S=7, A=0
	W20=W21=0, W22=W23=15%	W20=W21=0, W22=25%
- Disgwyliad Oes am 65*	22.9 / 25.7	22.9 / 25.6
<i>*45 oed ar hyn o bryd</i>		
Aelodau wedi ymddeol G/B		
- Tabl Marwolaethau	SAPS 4 / SAPS 4 canol	SAPS 3 / SAPS 3 canol
- Gwelliannau	CMI_23_[1.5%] / CMI_23_1.5%	CMI_22_[1.5%] / CMI_22_1.5%
- Pwysïadau	100% / 97%	102% / 97%
- Paramedrau Ychwanegol	S=7, A=0	S=7, A=0
	W20=W21=0, W22=W23=15%	W20=W21=0, W22=25%
- Disgwyliad Oes am 65*	21.5 / 23.9	21.5 / 23.8

Mae rhagamcanu rhwymedigaethau budd diffiniedig yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwaraid a amlinellir yn y tabl isod. Mae'r dadansoddiadau sensitifrwydd isod wedi cael eu pennu yn seiliedig ar newidiadau rhesymol posibl o'r rhagdybiaethau sy'n digwydd ar ddiwedd y cyfnod adrodd ac yn cymryd ar gyfer pob newid bod y rhagdybiaeth wedi dadansoddi newidiadau tra bo'r holl ragdybiaethau eraill yn parhau'n gyson. Mae'r rhagdybiaethau mewn hirhoedledd, er enghraifft, yn cymryd bod disgwyliad oes yn cynyddu neu'n lleihau i ddynion a menywod. Yn ymarferol, nid yw hyn yn debygol o ddigwydd, a gall newidiadau mewn rhai o'r rhagdybiaethau fod yn rhyng-gysylltiedig.

Mae'r amcangyfrifon yn y dadansoddiad o sensitifrwydd wedi dilyn polisïau cyfrifyddu ar gyfer y cynllun, h.y. ar sail actiwaraid gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu uned credyd. Nid oedd y dulliau a'r mathau o ragdybiaethau a ddefnyddiwyd wrth baratoi'r dadansoddiad sensitifrwydd isod yn newid o'r rhai a ddefnyddiwyd yn y cyfnod blaenorol.

Dadansoddiad sensitifrwydd fel ar 31 Mawrth 2025

Eitem i'w datgelu	Canolog	Sensitifrwydd 1	Sensitifrwydd 2	Sensitifrwydd 3	Sensitifrwydd 4
		+ 0.5% y flwyddyn cyfradd disgownt	+ 0.25% y flwyddyn chwyddiant	+ 0.25% y flwyddyn twf tâl	blwyddyn o gynnydd mewn disgwyliad oes
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rhwymedigaethau	457,167	422,518	475,543	460,273	468,518
Asedau	(543,239)	(543,239)	(543,239)	(543,239)	(543,239)
Diffyg/(Gwarged)	(86,072)	(120,721)	(67,696)	(82,966)	(74,721)
Cost Gwasanaeth	11,304	9,687	12,196	11,304	11,599
Ddisgwyliedig ar gyfer y flwyddyn nesaf					
Cost Llog Net	(4,457)	(6,782)	(3,547)	(4,295)	(3,891)
Ddisgwyliedig ar gyfer y flwyddyn nesaf					
Sensitifrwydd 5					
Newid o +/- 1% yn nychweliadau Buddsoddi					
		+1%	-1%		
	£'000	£'000			
Rhwymedigaethau	457,167	457,167			
Asedau	(548,703)	(537,775)			
Diffyg/(Gwarged)	(91,536)	(80,608)			
Cost Gwasanaeth	11,304	11,304			
Ddisgwyliedig ar gyfer y flwyddyn nesaf					
Cost Llog Net	(4,725)	(4,189)			
Ddisgwyliedig ar gyfer y flwyddyn nesaf					

Risgiau sy'n gysylltiedig â'r Gronfa Bensiwn

Y prif risgiau i'r Cyngor yn deillio o'r cynllun yw'r rhagdybiaethau hirhoedledd, newidiadau statudol i'r cynllun, newidiadau strwythurol i'r cynllun (h.y. tynnu symiau mawr o'r cynllun), newidiadau i chwyddiant, arenillion bondiau a pherfformiad y buddsoddiadau ecwiti a ddelir gan y cynllun. Mae'r rhain yn cael eu lliniaru i ryw raddau gan y gofynion statudol i godi i'r Gronfa Gyffredinol y symiau sy'n ofynnol gan statud fel y disgrifir yn y nodyn polisïau cyfrifyddu.

1.38 DATGELU NATUR A MAINT Y RISGIAU SY'N DEILLIO O OFFERYNNAU ARIANNOL

Mae gweithgarwch Rheoli Trysorlys y Cyngor yn golygu ei fod yn agored i amrywiaeth o risgiau ariannol:

- Risg credyd – y posibilrwydd y gallai partïon eraill fethu â thalu symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor.
- Risg Hylifedd ac Ail-gyllido – y posibilrwydd na fydd y Cyngor yn meddu ar gyllid i gyflawni ei rwymedigaethau i wneud taliadau.
- Risg y farchnad – posibilrwydd y gallai colledion ariannol ddod i ran y Cyngor o ganlyniad i newidiadau mewn mesurau megis cyfraddau llog a symudiadau ar y farchnad stoc.

Mae tîm Trysorlys canolog yn cyflawni'r gwaith o Reoli'r Trysorlys gyda chymorth cynghorydd allanol – MUFG Corporate Markets. Diffinnir Rheoli'r Trysorlys fel a ganlyn: *'Rheoli buddsoddiadau a llifau arian yr awdurdod, ei drafodion bancio, marchnadoedd ariannol a marchnadoedd cyfalaf; rheoli'n effeithiol y risgiau sydd ynghlwm wrth y gweithgareddau hynny a cheisio sicrhau'r perfformiad gorau posibl yn unol â'r risgiau hynny'*.

Mae Deddf Llywodraeth Leol 2003 yn ei gwneud hi'n ofynnol i'r Cyngor lunio Strategaeth Rheoli'r Trysorlys, a gaiff ei gymeradwyo'n flynyddol gan y Cyngor llawn. Mae canllawiau ar gael ar ffurf cod ymarfer Rheoli Trysorlys CIPFA. Mae Strategaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor yn nodi polisïau'r Cyngor o ran rheoli ei fuddsoddiadau a'i ddyledion ac o ran blaenoriaeth i ddiogelwch a hylifedd y buddsoddiadau hynny.

Risg Credyd

Mae risg credyd yn deillio o adneuon gyda banciau a sefydliadau ariannol, ac o fod yn agored i gwsmeriaid y Cyngor. Ni wneir adneuon gyda banciau a sefydliadau ariannol os nad oes ganddynt statws credyd.

Caiff statws credyd ei fonitro gan wasanaeth monitro ar-lein ynghyd â rhestrau graddfeydd credyd wythnosol a ddarperir gan MUFG Corporate Markets. Mae hwn yn defnyddio sgoriau credyd o'r 3 asiantaeth sgorio credyd (Fitch, Moody's a Standard & Poor's) ac maent hefyd yn cyfnewid data ynglŷn ag unrhyw ddiffyg lle mae hyn yn bodoli yn y marchnadoedd. Hysbysir y Cyngor yn electronig bob tro y bydd statws credyd un o'r sefydliadau sydd ar y rhestr gymeradwy'n newid. Os caiff un o'r gwrthbartïon neu gynllun buddsoddi ei israddio a bod hynny'n golygu nad yw'n bodloni meini prawf sylfaenol y Cyngor o ran credyd, bydd y Cyngor yn rhoi'r gorau ar unwaith i ddefnyddio'r gwrthbarti hwnnw neu'r cynllun buddsoddi hwnnw.

Isod, nodir y meini prawf credyd o ran asedau ariannol y Cyngor ar 31ain Mawrth 2025:

Categori'r Asedau Ariannol	Meini Prawf	Buddsoddiad unigol mwyaf ar 31/03/2025	Cyfanswm Buddsoddiadau ar 31/03/2025
Adneuon sydd gyda Swyddfa Rheoli Dyledion Llywodraeth y DU	Dim sgôr gredyd	£3.0m	£10.0m
Adneuon mewn Banciau / Cymdeithasau Adeiladu.	Isafswm sgôr: Hirdymor A-Byrdymor F1	£5.0m	£17.4m

Mae gan y Cyngor restr fuddsoddi a gymeradwyir gan y Cyngor Llawn fel rhan o'r strategaeth flynyddol i Reoli'r Trysorlys. Mae'r rhestr yn cynnwys:

- y categorïau buddsoddi a ganiateir a phwy sydd wedi ei awdurdodi i fuddsoddi ym mhob categori (e.e. swyddogion mewnol, rheolwyr cronfeydd allanol);
- y meini prawf sylfaenol sy'n ofynnol o ran credyd ar gyfer pob math o fuddsoddiad;
- gwerth uchaf yr arian y gellir ei fuddsoddi gyda phob gwrthbarti unigol;
- gwerth uchaf yr arian y gellir ei fuddsoddi ym mhob categori buddsoddi;
- y cyfnod hiraf a ganiateir ar gyfer pob math o fuddsoddiad;
- y terfyn uchaf ar gyfer buddsoddiadau hirach na 364 o ddiwrnodau.

Caiff y rhestr ei hadolygu a'i diweddarau'n rheolaidd yn unol â'r statws credyd diweddaraf a chyflwr y farchnad.

Mae'r dadansoddiad canlynol yn crynhoi'r risg credyd mwyaf posibl i'r Cyngor, yn seiliedig ar brofiad o ddiffygdlu.

	Swm ar 31 Mawrth 2025 £'000	Profiad Hanesyddol o ddifyg %	Uchafswm amlygiad amcangyfrifedig i ddifyg £'000
Adneuon gyda Banciau a Sefydliadau Ariannol	10,000	0.00%	-
Adneuon Cyfnod Penodol gyda DMO y DU	0	0.04%	-
Partïon i gontract sydd â sgôr AAA	6,000	0.02%	1
Partïon i gontract sydd â sgôr A	11,353	0.05%	6
	27,353		7

Yn ystod y flwyddyn ariannol bu'r Cyngor yn gweithredu o fewn cyfyngiadau'r trysorlys a'r Dangosyddion Darbodus a nodwyd yn yr adroddiad blynyddol ar Strategaeth Rheoli'r Trysorlys.

Mae'r sector gwasanaethau ariannol yn wynebu cryn ansicrwydd a llawer o heriau. Mae'r Cyngor yn parhau i fonitro'n ofalus statws credyd y sefydliadau sydd ar ei restr gymeradwy o bartïon gontract. Bydd unrhyw barti i gontract a gaiff ei israddio, gan olygu nad yw mwyach yn bodloni meini prawf gofynnol y Cyngor o ran credyd, yn cael ei dynnu ar unwaith oddi ar y rhestr gymeradwy o bartïon gontract.

Risg Hylifedd ac Ail-gyllido

Oherwydd bod y Cyngor yn gallu benthycio oddi wrth y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB), nid oes risg sylweddol na fydd yn gallu codi arian i gyflawni'r ymrwymadau sydd ganddo o dan yr offerynnau ariannol. Yn hytrach, mae risg yn codi oherwydd bod y Cyngor yn gorfod adnewyddu cyfran helaeth o'i fenthyciadau ar adeg pan fo'r cyfraddau llog yn anffafriol. I'r perwyl hwn, mae'n allweddol ystyried proffil aeddfedrwydd dyledion wrth ymgymryd â benthyciadau newydd neu ailstrwythuro'r benthyciadau presennol. Dyma ddadansoddiad o aeddfedrwydd dyledion allanol y Cyngor ar 31ain Mawrth 2025:

	£'000
Llai na blwyddyn	1,848
Rhwng blwyddyn a dwy flynedd	3,931
Rhwng dwy a phum mlynedd	9,592
Rhwng pump a deng mlynedd	23,698
Deng mlynedd a mwy	89,867
	128,936

Bydd yr holl ddyledion masnachol a dyledion eraill yn daladwy ymhen llai na blwyddyn.

Risg y Farchnad

Risg Cyfradd Llog

Mae'r Cyngor yn agored i risg o ran ei amlygiad i symudiadau yng nghyfraddau llog ei fenthyciadau a'i fuddsoddiadau. Mae newidiadau i'r gyfradd llog yn cael effaith gymhleth ar y Cyngor. Er enghraifft, byddai cynnydd yn y gyfradd llog yn peri'r effeithiau canlynol:

- Benthyciadau ar gyfraddau newidiol – bydd y treuliau llog a godir ar y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant yn codi.
- Benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg y rhwymedigaethau'n disgyn.
- Buddsoddiadau ar gyfraddau newidiol – bydd yr incwm llog a gredydir i'r Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant yn codi.
- Buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg yr asedau'n disgyn.

Caiff benthyciadau eu cario ar gost amorteiddiedig, ac felly ni fyddai'r enillion a'r colledion enwol ar fenthyciadau ar gyfradd sefydlog yn effeithio ar y Cyfrif Incwm a Gwariant. Fodd bynnag, caiff newidiadau yn y llog sy'n daladwy ac yn dderbyniadwy ar fenthyciadau ar gyfradd newidiol eu codi ar y Cyfrif Incwm a Gwariant a byddant yn effeithio ar Fantolen y Gronfa Gyffredinol.

Y brif strategaeth yw rheoli'r gofynion o ran llif arian a'r balans craidd, gwneud buddsoddiadau mwy hirdymor pan fo'r cronfeydd dros ben yn caniatáu hynny, a mynd ati ar yr un pryd i gydnabod y gofynion cyllido yn rhaglen gyfalaf tair blynedd y Cyngor.

Yn 2024/25 roedd portffolio buddsoddi'r Cyngor (ac eithrio'r llog a gronnwyd) yn £37.2 miliwn ar ddechrau'r flwyddyn ac yn £27.4 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn. Dechreuodd portffolio dyled y Cyngor (ac eithrio'r llog a gronnwyd) ar £106.6 miliwn ac roedd yn £128.7 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r cynnydd mewn benthycia yn bennaf oherwydd ariannu Cynllun Amddiffyn Arfordir Aberaeron. Darperir y cyllid hwn yn rhannol gan Lywodraeth Cymru.

Mae asesiad o sefyllfa ddiweddaraf y gyfradd llog a rhagolygon y dyfodol yn bwydo i mewn i osod y gyllideb flynyddol. Defnyddir hwn hefyd i fonitro a rhagamcanu sefyllfa alldro cyllideb yn rheolaidd yn ystod y flwyddyn. Mae hyn yn caniatáu i unrhyw newidiadau andwyol gael eu cymryd i ystyriaeth. Derbynnir rhagolygon cyfradd llog gan ddaroganwyr annibynnol trwy ymgynghorwyr trysorlys allanol y Cyngor. Mae hyn nid yn unig yn dylanwadu ar strategaethau benthycia ond hefyd ar amserlenni buddsoddi a balans cyffredinol y portffolios buddsoddi a benthycia.

Ar 31/03/2025, pe bai'r cyfraddau llog 1% yn uwch a phob newidyn arall yn gyson, byddai'r effaith ariannol fel a ganlyn:

	£'000
Cynnydd o ran y Llog sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau cyfradd newidiol	19
Cyfanswm yr effaith ar y Cyfrif Incwm a Gwariant	19
Effaith Gwerth Teg	£'000
Gostyngiad yng ngwerth teg y benthyciadau cyfradd sefydlog	10,207

Nid yw Gwerth Teg y buddsoddiadau Cyfradd Sefydlog a'r gwahaniaeth o ran y gwerth caiff ei gwario ymlaen yn berthnasol. Nid oes gan y Cyngor unrhyw rwymedigaethau benthycia ar gyfradd newidiol.

Byddai effaith cwmp o 1% yn y cyfraddau llog fel yr uchod, ond gyda'r symudiadau wedi'u gwrthdroi.

Mae enillion buddsoddi ar gyfer 2024/25 wedi gostwng o'u cymharu â'r flwyddyn flaenorol yn sgil Banc Lloegr yn gostwng cyfraddau llog o'r gyfradd uchaf, sef 5.25% (2024/25: £2.38m 2023/24: £2.75m).

Risg o ran Prisiau

Nid yw'r Cyngor yn defnyddio rheolwr cronfa allanol bellach; felly mae'r buddsoddiadau a wneir ar hyn o bryd yn seiliedig ar gyfraddau llog sefydlog. Nid yw'r Cyngor felly yn agored ar hyn o bryd i golledion sy'n codi yn sgil newidiadau ym mhrisiau eitemau a gaiff eu masnachu e.e. cyfranddaliadau, giltiau, tystysgrifau adneuo.

Risg y Cyfnewidfeydd Tramor

Nid oes gan y Cyngor ddim asedau na rhwymedigaethau ariannol mewn arian cyfred tramor ac felly nid yw'n agored i golled sy'n deillio o symudiadau mewn cyfraddau cyfnewid.

1.39 RHWYMEDIGAETHAU AMODOL

Deddf Hawliau Dynol (1998)

Mae gan y Cyngor achosion yn mynd rhagddynt ar hyn o bryd lle honnir bod y Cyngor wedi torri hawliau dynol yr hawlydd o dan y Ddeddf Hawliau Dynol (1998). Mae'r

achosion hyn yn y camau cynnar lle nad yw union natur yr honiadau a wneir a'r atebolrwydd posibl i'r Cyngor wedi'u cadarnhau eto.

Tor contract

Mae achos cyfreithiol wedi dechrau yn erbyn y Cyngor ar ôl iddo derfynu contract gyda chyflenwr. Mae'r achos hwn yn cael ei adolygu.

Achos Cyfreithiol Pensiwn Virgin Media

Ym mis Mehefin 2023, dyfarnodd yr Uchel Lys yn achos Virgin Media yn erbyn Ymddiriedolwyr Cynllun Pensiwn NTL fod newidiadau i fuddion aelodau mewn cynlluniau pensiwn buddion diffiniedig a gonaethwyd allan rhwng 1996 a 2016 yn gofyn am dystysgrif actiwaraid yn unol ag adran 37 o Ddeddf Cynlluniau Pensiwn 1993, a bod newidiadau heb yr ardystiad hwn i'w hystyried yn ddi-rym. Mae'r gofyniad hwn yn berthnasol i hawliau gwasanaeth yn y gorffennol a hawliau gwasanaeth yn y dyfodol, ac i newidiadau sy'n arwain at anfantais neu fantais i aelodau'r cynllun. Apeliwyd y dyfarniad ym mis Mehefin 2024 ond gwrthodwyd yr apêl. Ym mis Mehefin 2025, cyhoeddodd yr Adran Gwaith a Phensiynau y bydd deddfwriaeth yn cael ei gyflwyno i gwmpasu unrhyw newidiadau budd-daliadau a allai gael eu heffeithio ac ni ddisgwylir unrhyw effaith ar rwymedigaethau yn y dyfodol. Fodd bynnag, fel ar adeg ysgrifennu, nid oes unrhyw deddfwriaeth wedi'i chyhoeddi felly mae atebolrwydd posibl yn parhau.

Anghydfod Contractiol

Mae hawliad llys sirol wedi'i gyflwyno yn erbyn y Cyngor yn ystod y flwyddyn mewn perthynas â dyledion amrywiol sy'n dyddio'n ôl i 2018/19, ynghyd ag iawndal cysylltiedig. Ar hyn o bryd, mae achos y llys wedi'i ohirio er mwyn caniatáu i'r ddwy ochr geisio dod i gytundeb setlo.

1.40 CYD-BWYLLGORAU

Bwrdd Tyfu Canolbarth Cymru

Mae'r Cyngor a Chyngor Sir Powys yn aelodau o Fwrdd Tyfu Canolbarth Cymru a sefydlwyd yn 2020/21. Mae'r Bwrdd yn rhoi arweinyddiaeth, atebolrwydd ac yn gwneud penderfyniadau strategol ar gyfer Bargaen Twf Canolbarth Cymru. Mae datganiad blynyddol ar wahân wedi'i lunio ar gyfer y Bwrdd. Yr unig ffigurau sy'n ymwneud â Thyfu Canolbarth Cymru sydd wedi'u cynnwys yn y Datganiad hwn o Gyfrifon yw cyfraniad y Cyngor i'r Bwrdd, sef £100,000 ar gyfer 2024/25 (£100,000 ar gyfer 2023/24) ac incwm a dderbynir o £20,000 mewn perthynas â gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor (£15,000 yn 2023/24).

1.41 CYD-BWYLLGORAU CORFFORAETHOL

Cyd-Bwyllgor Corfforedig y Canolbarth (CBC)

Mae'r Cyngor, Cyngor Sir Powys ac Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog yn aelodau o'r CBC a sefydlwyd yn 2021/22. Tasg y Pwyllgor yw datblygu trafnidiaeth ranbarthol, cynlluniau datblygu strategol a gwella lles economaidd. Cynhyrchwyd ffurflen flynyddol ar wahân ar gyfer y CBC. Yr unig ffigurau sy'n ymwneud â'r CBC sydd wedi'u cynnwys yn y Datganiad Cyfrifon hwn yw cyfraniad y Cyngor sef £100,000 ar gyfer 2024/25 (£84,997 yn 2023/24) ac incwm a dderbynnir o £224,304 mewn perthynas â gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor (£51,723 yn 2023/24).

1.42 DIGWYDDIADAU AR ÔL Y FANTOLEN AC AWDURDODI'R CYFRIFON I'W CYHOEDDI

Does dim digwyddiadau ôl fantolen ar gyfer 2024/25. Awdurdodir y Datganiad Cyfrifon i'w gyhoeddi gan Swyddog Arweiniol Corfforaethol Gweithredol: Cyllid a Chaffael (Prif Swyddog Cyllid a Swyddog Adran 151) ar 27 Tachwedd 2025.

Datganiad
Llywodraethu
Blynyddol
2024-2025



1. Crynodeb Gweithredol

Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol (AGS) yn asesiad da o drefniadau llywodraethu'r Cyngor ac fe'i defnyddir fel offeryn ar gyfer gwelliannau corfforaethol, i werthuso cryfderau a gwendidau yn y fframwaith llywodraethu ac fel rhan o gynllun gweithredu blynyddol.

Cwblhawyd adolygiad AGS 2024/25 gan y Prif Archwilydd Mewnol (Rheolwr Corfforaethol - Archwilio Mewnol 10fed Chwefror 2025 a darparodd sicrwydd **Sylweddol** bod system gadarn o graffu a chadernid ar waith a bod y systemau a'r gweithdrefnau wrth baratoi a sgorio'r Fframwaith Llywodraethu yn foddhaol.

Asesir bod gan y Cyngor fframwaith llywodraethu boddhaol, rheoli risg a rheolaethau mewnol ar waith i reoli cyflawni amcanion y sefydliad yn ystod y flwyddyn, yn seiliedig ar:

- nifer, cwmpas a sicrwydd o ffynonellau mewnol ac allanol yn ystod y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2025, a
- derbyn camau gweithredu gan reolwyr (lle bo ar gael).

Mae'r fframwaith llywodraethu blynyddol yn adolygu a mesur cynnydd wrth ystyried 'Fframwaith Cyflawni Llywodraethu Da' (*Delivering Good Governance Framework*) (2016) Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifeg (CIPFA) / Cymdeithas Prif Weithredwyr ac Uwch-reolwyr Awdurdodau Lleol Cymru (SOLACE), a chanfuwyd bod y trefniadau llywodraethu ar y cyfan yn dderbyniol neu'n dda. Llwyddodd y Cyngor i gyflawni hyn drwy:

- Gydabod ei gyfrifoldeb o sicrhau bod trefn llywodraethu gadarn ar waith (gan ymgorffori system rheolaeth fewnol) a chyfeirio at fframwaith llywodraethu'r awdurdod
- Cyfeirio at, ac asesu, pa mor effeithiol y mae elfennau allweddol o'r fframwaith llywodraethu a rôl y rheiny sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal y maes llywodraethu.

Mae'r Cyngor wedi gwneud cynnydd da yn ystod y flwyddyn gyda chyflawniadau a gofnodwyd yn erbyn pob un o'r saith egwyddor graidd. Mae'r Fframwaith Llywodraethu yn dwyn ynghyd yr holl drefniadau llywodraethu mewn un ddogfen ac yn sicrhau bod trefniadau llywodraethu clir ar waith. Bydd y trefniadau llywodraethu yn parhau i ddatblygu gan ystyried y newidiadau i'r strategaeth gorfforaethol.

Mae'r meysydd i'w gwella yn cael eu nodi ar ddiwedd y ddogfen mewn cynllun gweithredu sydd i'w gwblhau yn ystod 2024/25.

Wrth ystyried y dystiolaeth a gyflwynwyd iddo ar 12 Mawrth 2025, mae'r Grŵp Arweinyddiaeth hefyd wedi dod i'r casgliad bod trefniadau llywodraethu'r Cyngor a rheolaethau mewnol yn cael eu hystyried yn **dda**.

Daeth y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i'r casgliad yn y cyfarfod ar 26 Mawrth 2025 ar sail y dystiolaeth a gyflwynwyd iddo yn ystod 2024/25, bod trefniadau llywodraethu a rheolaethau mewnol y Cyngor yn cael eu hystyried yn **dda**.

Mae Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr ill dau yn cydnabod pwysigrwydd cael sylfaen gadarn o lywodraethu da a rheolaeth ariannol gadarn.

Maent yn cydnabod yr asesiad a nodir uchod ac yn addo eu hymrwymiad i fynd i'r afael â'r materion a amlygwyd yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol hwn ac i wella trefniadau llywodraethu'r Cyngor ymhellach.

Mae'r Arweinydd a'r Prif Weithredwr yn cadarnhau eu bod wedi cael gwybod am oblygiadau'r adolygiad gan yr Uwch Reolwyr a'r Pwyllgor Archwilio ac maent yn fodlon y bydd y camau a amlinellir yn y AGS hwn yn mynd i'r afael â'r meysydd i'w gwella.

Llofnodwyd ar ran **Cyngor Sir Ceredigion**

Arweinydd y Cyngor

Prif Weithredwr

Dyddiad: 27/11/2025

Dyddiad: 27/11/2025

2. Proses Llywodraethu

Beth yw Llywodraethu?

“Mae llywodraethu wrth wraidd gwasanaethau cyhoeddus. Mae'n sail i sut mae adnoddau'n cael eu rheoli, sut mae penderfyniadau'n cael eu gwneud, sut mae gwasanaethau'n cael eu darparu a'r effaith maen nhw'n eu cael, nawr ac yn y dyfodol. Mae hefyd yn amharu ar sut mae sefydliadau'n cael eu harwain a sut maent yn rhyngweithio â'r cyhoedd.. Mae angen i lywodraethu fod yn gadarn, ond rhaid iddo hefyd fod yn gymesur. Mae sefydliadau sydd wedi'u rheoli'n dda yn ddeinamig ac yn cymryd risgiau a reolir yn dda; nid ydynt yn ddi-hid a biwrocrataidd.” Llywodraethu corfforaethol yw'r system lle mae sefydliad yn cael ei gyfarwyddo a'i reoli.

Bydd strwythur llywodraethu da yn cynnwys o leiaf:

- Safonau llywodraethu clir y bydd sefydliad yn cael ei lywodraethu
- Rolau a chyfrifoldebau llywodraethu
- Mecanwaith ar gyfer mesur perfformiad sefydliad yn erbyn ei safonau llywodraethu.

Er mwyn bod yn llwyddiannus, rhaid i sefydliad fod â sylfaen gadarn o lywodraethu da a rheolaeth ariannol gadarn.

Beth yw Datganiad Llywodraethu Blynyddol?

Bob blwyddyn, mae'n ofynnol i'r Cyngor lunio Datganiad Llywodraethu Blynyddol (AGS) (y ddogfen hon), sy'n esbonio sut mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'r saith egwyddor graidd ac is-egwyddor a gynhwysir yn ei Fframwaith Llywodraethu a'r Fframwaith Llywodraethu a hefyd yn bodloni gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, fel y'u diwygiwyd gan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018.

Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn asesiad o drefniadau llywodraethu'r Cyngor a gellir ei ddefnyddio fel offeryn ar gyfer gwneud cynnydd corfforaethol, gwerthuso cryfderau a gwendidau yn y fframwaith llywodraethu ac fel rhan o gynllun gweithredu blynyddol. Mae Cyngor Sir Ceredigion ('y Cyngor') yn cydnabod y cyfrifoldeb dros sicrhau bod ei fusnes yn cael ei gynnal yn unol â'r gyfraith a'r safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu, ei gyfrif yn briodol, a'i ddefnyddio'n economaidd, effeithlon ac effeithiol.

Fframwaith Llywodraethu

Mae'r [Fframwaith Llywodraethu](#) yn cynnwys y trefniadau a roddwyd ar waith i sicrhau bod y canlyniadau a fwriedir ar gyfer ein holl randdeiliaid yn cael eu diffinio a'u cyflawni, gan sicrhau ein bod bob amser yn gweithredu er budd y cyhoedd. Mae hefyd yn nodi'r ffordd y mae'r Cyngor yn cyflawni'r ymrwymiad hwnnw er mwyn cyflawni gweledigaeth ac Amcanion Lles Corfforaethol y Cyngor, gan ddwyn ynghyd yr holl drefniadau llywodraethu ac yn rhoi sicrwydd bod trefniadau llywodraethu clir ar waith.

Cyfansoddiad

Mae'r [Cyfansoddiad](#) yn nodi trefniadau llywodraethu (Rheolau Sefydlog) y Cyngor ac yn cael eu diwygio'n rheolaidd.

Strategaeth Gorfforaethol

Mae'r [Strategaeth Gorfforaethol](#) yn nodi Amcanion Llesiant Corfforaethol y Cyngor, sy'n anelu at wella a gwella lles cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol dinasyddion Ceredigion ac y bydd y Cyngor yn cyfeirio ei adnoddau iddynt.

Gweledigaeth y Cyngor yw sicrhau gwerth am arian, gwasanaethau cyhoeddus dwyieithog cynaliadwy, sy'n cefnogi economi gref ac amgylchedd iach, wrth hyrwyddo lles pobl a chymunedau Ceredigion. Gwneir hyn drwy gyflawni Amcanion Llesiant Corfforaethol, sydd i'w canfod yn [y Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027 - Cyngor Sir Ceredigion](#)

Bydd y camau y mae'r Cyngor yn bwriadu eu cymryd i gyflawni ei Amcanion Llesiant Corfforaethol yn helpu i wella canlyniadau i bobl leol a gwneud y mwyaf o'i gyfraniad i'r 7 Nod Llesiant Cenedlaethol. Y 7 nod yw: -

1. Cymru sy'n gyfrifol ar lefel byd-eang
2. Cymru lewyrchus
3. Cymru gydnerth
4. Cymru iachach
5. Cymru sy'n fwy cyfartal
6. Cymru o gymunedau sy'n cydlyn
7. Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu.

Mae'r broses o gynhyrchu'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol yn dechrau gydag Adolygiad o'r Fframwaith Llywodraethu sy'n weithdy a gynhelir gan aelodau a swyddogion Llywodraethu ac Archwilio. Mae adolygiad Fframwaith Llywodraethu'r Cyngor yn gwerthuso trefniadau llywodraethu'r Cyngor i sicrhau bod y Cyngor yn cyflawni'r canlyniadau a fwriadwyd ar gyfer ei randdeiliaid/defnyddwyr gwasanaeth. Mae'r fframwaith yn seiliedig ar 'Fframwaith CIPFA/SOLACE Cyflawni Llywodraethu Da o fewn Llywodraeth Leol 2016, Fframwaith Rhyngwladol: Llywodraethu Da yn y Sector Gyhoeddus (CIPFA/IFAC, 2014)' (*Delivering Good Governance in Local Government Framework 2016* CIPFA/SOLACE, *International Framework: Good Governance in the Public Sector* (CIPFA/IFAC, 2014)).

Mae adolygiad y Fframwaith Llywodraethu Blynyddol yn mesur cynnydd yn erbyn Fframwaith Llywodraethu Da newydd CIPFA/SOLACE (2016). Cadarnhaodd yr adolygiad fod trefniadau llywodraethu'r Cyngor yn effeithiol ac yn addas i'r diben.

Bob blwyddyn mae'r Cyngor yn cynhyrchu'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol (AGS), sy'n esbonio sut mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'r saith egwyddor graidd ac is-egwyddor a gynhwysir yn ei Fframwaith Llywodraethu ac yn bodloni gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, fel y'u diwygiwyd gan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018.

Mae trefniadau llywodraethu'r Cyngor ar gyfer y flwyddyn 2024/25 wedi cael eu hadolygu yn unol â'r adolygiad fframwaith llywodraethu. Mae'r fframwaith llywodraethu yn ddatganiad cyhoeddus sy'n nodi'r ffordd y bydd y Cyngor yn cyflawni'r ymrwymiad hwnnw er mwyn cyflawni ei drefniadau llywodraethu.

3. Asesiad o effeithiolrwydd prif elfennau'r Fframwaith Llywodraethu

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i ddangos bod ganddo'r trefniadau llywodraethu corfforaethol angenrheidiol ar waith i berfformio'n effeithiol.

Mae Arweinydd y Cyngor yn darparu cyfeiriad strategol clir, ac mae'r Cyfansoddiad yn diffinio'n glir rolau Cyngorwyr a Swyddogion. Mae'r Pwyllgor Archwilio Mewnol ac Allanol, Moeseg a Safonau, a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio wedi ymrwymo i sicrhau bod y trefniadau llywodraethu yn effeithiol ac yn gadarn.

Mae'r Cyngor wedi cynnal adolygiad blynyddol o effeithiolrwydd ei lywodraethu yn erbyn Fframwaith Llywodraethu Da CIPFA/SOLACE (2016). Roedd yr adolygiad yn cynnwys gweithdy aelod/swyddog lle dadansoddwyd ac adolygwyd Adolygiad Fframwaith Llywodraethu'r Cyngor, gyda newidiadau pellach yn cael eu gwneud ar ôl i'r gweithdy gael ei adrodd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Gwnaed cyfraniadau i'r adolygiad gan yr Aelodau canlynol: Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ynghyd â chynghorydd ac aelodau lleig y Pwyllgor.

Yn ystod y gweithdy cyflwynwyd pob ymddygiad a'i sgorio yn erbyn mecanwaith sgorio, fel a ganlyn:

1	2	3	4	5
Annerbyniol Angen gweithredu ar unwaith	Is na boddhaol - Angen gweithredu ar frys (o fewn 3-6 mis)	Boddhaol - Gweithredu'n ofynnol (cyn diwedd y flwyddyn, 9-12 mis)	Derbyniol - Efallai y bydd angen mân addasiadau	Da - Llywodraethu cyffredinol sy'n cael ei ystyried yn dda ac yn bodloni arfer gorau. Nid oes angen gweithredu pellach

Mae'r Adolygiad Fframwaith Llywodraethu yn cael ei adolygu gan swyddogion, sydd â chyfrifoldebau llywodraethu/rheoli o fewn y Cyngor, a chan Grŵp Arweinyddiaeth y Cyngor.

Daeth y Grŵp Arweinyddiaeth, sy'n cynnwys y Prif Weithredwr, Cyfarwyddwyr Corfforaethol a Swyddogion Arweiniol Corfforaethol, i'r casgliad yn eu hadolygiad ar 12 Tachwedd 2025 bod Ystyrir bod trefniadau llywodraethu a rheolaethau mewnol y Cyngor yn **dda**.

Yn dilyn adolygiad y Fframwaith Llywodraethu, ystyrir bod trefniadau llywodraethu cyffredinol yn **dda** ar y sail bod mwyafrif y sgoriau a gymhwyswyd yn 4/5. Yn seiliedig ar y dystiolaeth a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ystod 2024/25, gan gynnwys yn ystod y Gweithdy blynyddol, daeth y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i'r casgliad bod gan y Cyngor **drefniadau llywodraethu effeithiol ar waith**.

Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn adrodd ar ddigonolrwydd trefniadau rheoli risg a rheolaeth fewnol yr awdurdod, a sylwadau o'u heffeithiolrwydd. Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn dilyn y risgiau a nodwyd gan archwilyd mewnol ac allanol yn adrodd ar risg ac mae'r rhain yn dod i bob pwyllgor. Mae gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio hefyd fynediad at adroddiadau gan reoleiddwyr lle nodir risgiau. Mae pob adroddiad gan archwilyd a rheoleiddwyr yn cael eu rhannu'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fel mater o drefn.

Mae'r camau a argymhellir gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cael eu cynnwys a'u monitro drwy Log Gweithredoedd y Pwyllgor.

Mae effeithiolrwydd yr adolygiad fframwaith llywodraethu yn defnyddio tystiolaeth a sicrwydd gan:

- Archwilio ac Arolygu mewnol ac allanol;
- Rheolaethau ariannol;
- Rheoli Risg a Pherfformiad;
- Safonau cyfreithiol a moeseg;

- Cyfarwyddwyr Corfforaethol ac Uwch Reolwyr Eraill, gan gynnwys y Swyddog A.151 a'r Swyddog Monitro;
- Y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio; a
- Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu.

Archwilio Mewnol

Mae'r Prif Archwilydd Mewnol (Rheolwr Corfforaethol - Archwilio Mewnol) yn cynnal adolygiad annibynnol o'r Datganiad Llywodraethu Blyneddol a'r dull o sgorio a thystiolaeth, yn flynyddol.

Cwblhawyd yr adolygiad o AGS 2024/25 ar y 10fed o Chwefror 2025 ac roedd yn rhoi sicrwydd **sylweddol** bod system gadarn o graffu a chadernid ar waith a bod y systemau a'r gweithdrefnau wrth baratoi a sgorio'r Fframwaith Llywodraethu yn foddhaol.

Mae'r system rheolaeth fewnol yn rhan sylweddol o'r Fframwaith Llywodraethu ac mae wedi'i chynllunio i reoli risg i lefel resymol. Ni all ddileu pob risg o fethu â chyflawni polisïau, nodau ac amcanion ac felly dim ond sicrwydd rhesymol o effeithiolrwydd y gall ddarparu. Mae'r system rheoli fewnol yn seiliedig ar broses barhaus a gynlluniwyd i nodi a blaenoriaethu'r risgiau i gyflawni polisïau, nodau ac amcanion y Cyngor, i werthuso'r tebygolrwydd y bydd y risgiau hynny'n cael eu gwireddu a'r effaith pe byddent yn cael eu gwireddu, a'u rheoli'n effeithlon, effeithiol ac yn economaidd.

Mae Cod Rheoli Ariannol CIPFA yn gosod safonau rheoli ariannol ar gyfer awdurdodau lleol. Fe'i cynlluniwyd i gefnogi arferion effeithiol mewn rheolaeth ariannol a chynorthwyo awdurdodau lleol i ddangos eu cynaliadwyedd cyllidebol.

4. Cyflawniadau Llywodraethu Corfforaethol ar gyfer 2024-25

Mae'r Fframwaith Llywodraethu yn nodi ymrwymiad y Cyngor i egwyddorion llywodraethu da. Mae'r adrannau canlynol yn rhoi crynodeb o brif gyflawniadau Llywodraethu Corfforaethol y Cyngor yn ystod y flwyddyn (ystyriwyd y cyflawniadau yn llawn ar ôl cael eu hystyried yn ystod yr adolygiad Fframwaith a gynhaliwyd rhwng Swyddogion perthnasol ac aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fel rhan o'r broses adolygu).

Er mwyn osgoi ailadrodd diangen, mae crynodeb o dystiolaeth o waith y Cyngor *yn ystod 2024-2025 ond yn berthnasol i bob un o'r egwyddorion A-G.*

A. Gweithredu gyda gonestrwydd, dangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith

Rhaid i Aelodau'r Cyngor a Swyddogion gydymffurfio â'r Codau Ymddygiad, fel y nodir yn y Cyfansoddiad sy'n nodi cyfrifoldebau a dyletswyddau. Darperir hyfforddiant gorfodol ar y Cod Ymddygiad a moeseg i Aelodau, yn ogystal â hyfforddiant ar Foeseg/Ymwybyddiaeth o Dwyll ar gyfer holl swyddogion y Cyngor.

Mae'n ofynnol i aelodau ddiweddarau'r Gofrestr Buddiannau yn unol â'r Cod Ymddygiad, yn flynyddol, sy'n gyfle i gyfeirio unrhyw gymdeithion/rolau personol agos, ac ati. Yn ogystal, gwneir datganiadau o fuddiant gan aelodau mewn cyfarfodydd. Mae hyn yn cynnwys aelodau lleig/annibynnol. Cyhoeddwyd diweddariadau rheolaidd ar ddatganiadau o ddiddordeb a lletygarwch gweithwyr ar safle CeriNet y Cyngor.

Mae'r Pwyllgor Moeseg a Safonau yn hyrwyddo cydymffurfiaeth foesegol i sicrhau bod gan y cyhoedd ymddiriedaeth a hyder bod Aelodau a Swyddogion yn gweithio i'r safonau moesegol a moesol uchaf. Mae'n ystyried safonau aelodau a materion ymddygiad, ac mae'r Pwyllgor yn darparu Adroddiad Blynyddol i'r Cyngor.

Mae gan y Cyngor nifer o bolisiâu a strategaethau ar waith i atal twyll a chyflwynwyd Adroddiad Blynyddol yr Archwilio ar Wrth-dwyll i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

Mae amryw bolisiâu'r Cyngor i'w gweld ar y wefan ac/neu ar CeriNet.

Mae'r Gofrestr Swyddi dan Gyfyngiadau Gwleidyddol ar gyfer Swyddogion yn cael ei chynnal, ac mae'r Polisi Cyfyngiadau Gwleidyddol ar Gyflogai Llywodraeth Leol ar gael i weithwyr ar CeriNet.

[Mae'r Cyfansoddiad](#) yn destun adolygiadau rheolaidd, gyda diweddariadau parhaus yn ôl yr angen, gan gynnwys cyflwyno newidiadau arfaethedig i'r Gweithgor Cyfansoddiad Trawsbleidiol, a gwneud argymhellion ar newidiadau i'r Cyfansoddiad i'r Cyngor. Mae'r Swyddog Monitro/Llywodraethu yn adrodd i'r Cyngor ddiweddarau dirprwyaethau yn y Cyfansoddiad.

Roedd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, sy'n cael ei gadeirio gan Aelod Lleyg ac sydd â chyfansoddiad 1/3 Person Lleyg/Aelod, yn rhan o broses adolygu AGS yn ystod y gweithdy fframwaith llywodraethu blynyddol. Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio hefyd yn ymgymryd â hunanasesiad yn flynyddol ac mae'r Cadeirydd yn cynhyrchu adroddiad blynyddol y Cadeirydd yn amlinellu'r gwaith a'r cyflawniadau ar y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

B. Sicrhau bod yn agored ac ymgysylltiad rhanddeiliaid cynhwysfawr

Mae ymgynghori ac ymgysylltu â dinasyddion yn bwysig i'r Cyngor. Cyhoeddir ymgynghoriadau ar wefan y Cyngor ac fe'u hyrwyddir ar y cyfryngau cymdeithasol. Gellir dod o hyd i ymgynghoriadau a gynhaliwyd yn ystod 2024-2025 ar [Polisi Ymgysylltu a Chyfranogiad - Cyngor Sir Ceredigion](#).

C. Diffinio canlyniadau o ran buddion cynaliadwy, economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol

Mae Amcanion Llesiant Corfforaethol y Cyngor wedi'u cynnwys yn [Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027](http://www.ceredigion.gov.uk/your-council/strategies-plans-policies/strategies/) <<http://www.ceredigion.gov.uk/your-council/strategies-plans-policies/strategies/>> y Cyngor ac yn cael eu hadolygu bob blwyddyn ac yn cael eu hadrodd yn Adroddiad Blynyddol Hunanasesiad ac Adolygiad Blynyddol o Berfformiad ac Amcanion Llesiant a gyhoeddwyd ar wefan Cyngor Sir Ceredigion. Mae'r Cyngor wedi penderfynu ar ddiben a gweledigaeth y Cyngor ac fe'i cynhwysir yn [Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027](http://www.ceredigion.gov.uk/your-council/strategies-plans-policies/strategies/) <<http://www.ceredigion.gov.uk/your-council/strategies-plans-policies/strategies/>>. Mae'r strategaeth hon yn dangos sut y bydd yr awdurdod yn cefnogi ac yn hyrwyddo lles dinasyddion Ceredigion.

Mae'r holl drefniadau Cynllunio Busnes Blynyddol yn adlewyrchu'r Llinyn Aur ac yn cysylltu'r cynlluniau corfforaethol gan gynnwys Cynllun Busnes, Cynllun Strategol, Adroddiad Rheoli Perfformiad Corfforaethol, ac Amcanion Llesiant a Gwella.

Mae gwybodaeth am berfformiad wedi'i hamlinellu yn Adroddiad Blynyddol Hunanasesiad ac Adolygiad Blynyddol y Cyngor o Berfformiad ac Amcanion Llesiant.

Caiff Cynlluniau Busnes eu paratoi'n flynyddol ac maent yn cael eu monitro bob chwarter gan Fwrdd Perfformio, sy'n cynnwys aelodau'r Cabinet a Chadeiryddion ac Is-gadeiryddion y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu, a Chadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

Mae gosod cyllideb yn destun craffu manwl gan y pum Pwyllgor Trosolwg a Chraffu.

Cwblheir ffurflen arfarnu cyfalaf ar gyfer prosiectau cyfalaf newydd, sy'n cwmpasu'r gofyniad ar gyfer y prosiect, ac fe'i defnyddir i asesu gwerth am arian a goblygiadau refeniw prosiectau mawr. Mae Strategaeth Buddsoddi Cyfalaf wedi'i chynnwys yn y [Strategaeth Ariannol Tymor Canolig](#).

D. Penderfynu ar yr ymyriadau sy'n angenrheidiol i wneud y gorau o gyflawni'r canlyniadau a fwriadwyd

Penderfynu ymyriadau

I benderfynu ar yr ymyriadau angenrheidiol i sicrhau'r canlyniadau gorau posibl a fwriadwyd, mae gan y Cyngor offeryn a chanllawiau Asesiad Effaith Integredig ar gael a hyfforddiant sydd wedi'i gyflwyno ar gyfer Swyddogion ac Aelodau. Hefyd, mae grŵp rheoli prosiectau corfforaethol wedi'i sefydlu i ffurfioli datblygu a rheoli prosiectau. Yn ogystal â'r hyfforddiant Ymwybyddiaeth Sefydliadol hwn mae ar gael fel modiwl dewisol o'r Rhaglen Rheolwr Corfforaethol, sy'n cynnwys gwybodaeth yn ymwneud â'r broses o wneud penderfyniadau, Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, Cydraddoldeb, y Gymraeg, a'r defnydd o'r Asesiadau Effaith Integredig, y Pennaeth Gwasanaethau Democraidd a'r Swyddog Monitro (Swyddog Arweiniol Corfforaethol-Llywodraethu a Chyfreithiol) yn cynghori yn ôl yr angen.

Ymyriadau cynllunio

Mae'r trefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol yn sicrhau bod ymyriadau cynllunio yn cynnwys cyfarfodydd Grŵp Arweinyddiaeth wythnosol, adrodd chwarterol ar gynnydd yn erbyn Cynlluniau Busnes lefel 1, cyfarfodydd chwarterol y Bwrdd Perfformiad; a Cyfarfodydd Panel Gweithredol chwarterol.

Mae'r holl brosiectau cydweithredu mawr wedi sefydlu trefniadau llywodraethu a rheoli gan gynnwys rheoli risg.

Caiff pob prosiect ei ystyried gan y Panel Rheoli Prosiectau Corfforaethol, y mae Archwilio Menwol yn bresennol ynddo hefyd ac sy'n fforwm effeithiol ar gyfer cyngor/her ac amlygu risgiau wrth i feysydd y Gwasanaeth ddatblygu prosiectau, gan gynnwys prosiectau cydweithio.

Mae'r Panel Rheoli Prosiectau Corfforaethol yn helpu i sicrhau bod prosiectau'n rhoi ystyriaeth gynnar i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol; arweiniad arall; i gyllid, caffael, llywodraethu a threfniadau cyfreithiol; i oblygiadau Adnoddau Dynol; lechyd a Diogelwch; ac archwilio. Yn gwella trefniadau prosiect cyn adrodd i'r Grŵp Datblygu a phrosesau awdurdodi eraill. Mae hyn hefyd yn helpu i nodi gofynion cyfalaf ar gyfer eu cynnwys mewn rhaglenni cyfalaf yn y dyfodol.

E. Datblygu gallu'r endid, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion ynddo

Datblygu gallu'r endid

Er mwyn datblygu cynhwysedd yr endid, cyflwynwyd cynlluniau datblygu rheolaeth corfforaethol a Rheolwr Corfforaethol. CeriNet yw'r fewnwyd Adnoddau Dynol a'r adnodd i Staff a rheolaeth, caiff hyn ei adolygu a'i ddiweddarau'n rheolaidd yn barhaus er mwyn effeithiolrwydd.

Mae'r trefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol yn darparu'r fforwm ar gyfer anghenion rheoli perfformiad ac wedi hynny paratoi cynlluniau gweithredu ar gyfer cyflawni gwelliannau corfforaethol yn yr adolygiad perfformiad o Staff. Mae'r rhain wedi'u cryfhau ymhellach wrth gyflwyno arfarniadau blynyddol i'r holl Staff drwy system AD Ceri. Mae system AD Ceri wedi sicrhau bod data ystyrlon, cyfredol ar Staff bellach ar gael i reolwyr yn fisol er mwyn monitro trosiant costau ac absenoldeb.

Datblygu gallu arweinyddiaeth yr endid ac unigolion eraill

Mae'r strwythur Arweinyddiaeth ac Uwch Swydddog wedi diffinio'r rolau hyn, gan gynnwys sut maent yn integreiddio â'i gilydd. Mae hyn wedi'i wneud drwy:

- Swydd ddisgrifiadau sy'n diffinio'n glir y rolau a'r chyfrifoldebau sy'n ofynnol o swyddi.
- Mae'r Cyfansoddiad yn nodi rolau a chyfrifoldebau'r Aelodau (Rhan 3.4 Tabl 4) ac uwch swyddogion (rhan 2 Erthygl 2)
- Mae'r Pecyn Cymorth Cynllunio Strategol yn cynnwys elfen o gynllunio olyniaeth a rheoli talent.
- Cynigir cyfleoedd dysgu a datblygu i'r rhai sydd mewn rôl Arweinyddiaeth neu sy'n darpar arweinwyr.
- Cynllun dirprwyo (y Cyfansoddiad Rhan 3.5) yn bodoli ac yn nodi'n glir gyfrifoldebau Aelodau a Swyddogion.
- Mae protocolau ar waith ar gyfer perthnasoedd gwaith rhwng Aelodau a Swyddogion (e.e. Protocol Aelodau'r Swydddog).
- Mae Codau Ymddygiad ar gyfer Swyddogion ac Aelodau ar waith.
- Rheolau Gweithdrefn Cytundeb ('CPR') (Rhan 4 Dogfen G y Cyfansoddiad) a Rheoliadau Ariannol a gweithdrefnau ariannol atodol (Rhan 4 Dogfen F y Cyfansoddiad) yn cael eu hadolygu'n rheolaidd e.e. Diweddardwyd CPR Tachwedd 2023.
- Mae Cyfansoddiad y Cyngor yn nodi swyddogaethau a chyfrifoldebau'r Arweinydd a'r Prif Weithredwr.

F. Rheoli risgiau a pherfformiad trwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth ariannol gref

Rheoli risg

Mae rheoli risg da yn arf allweddol wrth gynorthwyo'r sefydliad i reoli ansicrwydd ac i alluogi'r sefydliad i gyflawni canlyniad ei amcanion yn well. Bwriedir i reoli risg fod yn ddull trefnus a systematig o nodi, asesu a rheoli'r risgiau sy'n wynebu'r sefydliad. Rhaid cymryd camau i reoli'r risgiau hynny'n effeithiol. Mae rheoli risg yn cefnogi atebion arloesol gan ei fod yn ystyried buddion yn ofalus, ochr yn ochr â'r risgiau, a allai ddigwydd.

Mae'r Cyngor yn ystyried pob risg posibl o ran cyflenwi a darparu gwasanaethau wrth baratoi ar gyfer caffael ac yn eu lliniaru trwy gwestiynau diwydrwydd dyladwy o fewn tendrau a mesurau priodol o fewn contractau. Mae rheoli contractau dilynol, monitro contractau

allweddol a sefydlu perthynas dda â chyflenwyr yn ein galluogi i adnabod risgiau sy'n codi yn gynnar yn mywyd y contract, ac er mwyn cymryd camau priodol pan fo angen.

Mae pob sefydliad yn bodoli i gyflawni eu hamcanion. Pwrpas rheoli risg yw rheoli'r rhwystrau i gyflawni'r amcanion hyn trwy gydlyn adnabod, asesu, rheoli ac adrodd ar risgiau.

Mae'r dulliau traddodiadol o amddiffyn rhag y risgiau mwy amlwg wedi bod trwy yswiriant. Fodd bynnag, mae yna lawer o risgiau na ellir eu hyswrio yn eu herbyn, ac y mae'n rhaid mynd i'r afael â nhw mewn gwahanol ffyrdd. Hyd yn oed yn achos y risgiau hynny na ellir eu hyswrio, gellir cymryd camau i leihau'r risgiau posibl o ganlyniad gydag arbedion o bremymau ac amharu ar waith. Gellir dod o hyd i fwy o wybodaeth am risgiau: [risk-management-policy-and-strategy.pdf \(ceredigion.gov.uk\)](https://ceredigion.gov.uk/risk-management-policy-and-strategy.pdf)

Mae adroddiad risg yn cael ei gyflwyno ym mhob Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ac mae unrhyw welliant i'r gofrestr risg yn cael ei adrodd i'r pwyllgor.

Rheoli perfformiad

Mae rheoli perfformiad corfforaethol yn gysylltiedig â'r Amcanion Llesiant a Gwella, Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027 a chynlluniau'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Mae gan y Cyngor hefyd lawer o ddangosyddion lleol sy'n ei helpu i benderfynu a yw wedi cyflawni'r blaenoriaethau yn ei Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027. Cymeradwyodd y Cyngor Hunanasesiad ac Adolygiad Blyneddol o Berfformiad ac Amcanion Llesiant Adroddiad Blyneddol 2023-2024.

Mae Archwilio Mewnol yn ymgymryd â hunanasesiad blyneddol ac mae ganddo asesiad allanol / adolygiad cymheiriaid annibynnol 5 mlynedd yn unol â gofynion y PSIAS. Cwblhaodd EQA fis Mai 2022, adroddiad a chynllun gweithredu dilynol a gyflwynwyd i Bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio 27.9.22 ynghyd â Hunanasesiad Archwilio Mewnol y CMIA. Daeth yr asesydd allanol i'r casgliad bod swyddogaeth Archwilio Mewnol Cyngor Sir Ceredigion yn cydymffurfio'n gyffredinol â'r PSIAS. Ar hyn o bryd mae'r swyddogaeth yn cydymffurfio â 50 o'r meysydd arfer gorau, cydymffurfiaeth rannol mewn chwe maes a dim ardaloedd o ddiffyg cydymffurfio. Mae'r Cynllun Gwella Sicrhau Ansawdd sy'n deillio o hyn wedi'i gynnwys yn adroddiadau cynnydd Archwilio Mewnol i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ac Adroddiad Blyneddol y CMIA.

Mae Panel Rheoli Perfformiad Corfforaethol yn cyfarfod bob chwarter. Mae pob Swyddog Arweiniol Corfforaethol yn adrodd i'r Panel hwn ac mae'r dyddiadau ar gyfer adrodd yn cael eu cyhoeddi yn yr adroddiad. Mae Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu yn mynychu gyda'r egwyddor y gallent nodi meysydd y mae angen eu cynnwys ar eu Blaenraglenni Gwaith priodol.

Darn ychwanegol o waith sydd wedi'i wneud yn 2024-25 yw Adroddiad Asesu Perfformiad y Panel. Canfu'r adroddiad fod:

- O ystyried y galwadau uchel presennol ar wasanaethau a'r pwysau ariannol heriol iawn, mae Cyngor Sir Ceredigion yn awdurdod lleol sy'n cael ei redeg yn dda.
- Mae gan y Cyngor arweinyddiaeth glir ac effeithiol gyda pherthnasoedd cryf ar draws y weithrediaeth wleidyddol a swyddogion a'r strwythurau ehangach a bod y Cyngor yn cyflawni ei swyddogaethau'n effeithiol yng ngoleuni'r pwysau ariannol, strategol a gweithredol sylweddol y mae'r Cyngor yn ymdrin â hwy yn ddyddiol.
- Mae gan y Cyngor drefniadau llywodraethu ac adrodd effeithiol ar waith ond mae cyfle i gryfhau ymhellach y berthynas rhwng gweithrediaeth y Cyngor ac aelodau mainc gefn yn y prosesau gwneud penderfyniadau a'r blaenoriaethau y bydd angen i'r Cyngor eu cymryd wrth symud ymlaen.
- Mae'r Cyngor wedi sefydlu a datblygu meysydd arloesi gan gynnwys Canolfannau Llesiant, TGCh, a gweithio hybrid.
- Mae cyfleoedd ar gyfer gwella wedi'u nodi, a fydd yn gwella'r trefniadau sydd ar waith, i gefnogi cyfathrebu effeithiol, rheoli perthnasoedd a pherchnogaeth gyfunol o heriau'r presennol a'r dyfodol.

Mae dolen i bapur y Cabinet yma: Adroddiad - Adroddiad Terfynol ar Asesu Perfformiad y Panel.pdf

Mae dolen i'r Adroddiad ar ein gwefan yma: Asesiad Perfformiad Panel Cyngor Sir Ceredigion

Rheolaeth fewnol gadarn

Cymeradwywyd Polisi a Strategaeth Rheoli Risg a'r Fframwaith Rheoli Risg gan y Cabinet ar 20 Chwefror 2024 a gellir eu gweld ar [risk-mangement-policy-and-strategy.pdf \(ceredigion.gov.uk\)](#) a [risk-mangement-framework.pdf \(ceredigion.gov.uk\)](#). Mae'r polisi a'r strategaeth yn amlinellu'r hyn y mae'r Cyngor yn ei wneud i sicrhau rheolaeth fewnol gadarn.

Mae'r swyddogaeth Archwilio Mewnol (IA) hefyd yn sicrhau rheolaeth fewnol gadarn ac yn cael ei harwain gan CMIA sydd â chymwysterau CIA, sydd â phrofiad llywodraeth leol sylweddol ac yn cael ei gefnogi gan dîm sydd â gwybodaeth a sgiliau priodol. Un aelod arall o'r tîm IA yw CIA cymwys.

Mae Archwilio Mewnol yn gwerthuso ac yn gwella effeithiolrwydd prosesau rheoli risg, rheoli a llywodraethu yn unol â PSIAS, sy'n cael ei hunanasesu a'i adrodd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn flynyddol ynghyd ag unrhyw welliannau sy'n ofynnol. Mae Archwilio Mewnol yn rhoi sicrwydd unigol i reolwyr ar ôl pob adolygiad archwilio – defnyddir y rhain wedyn i roi barn gyffredinol o sicrwydd yn flynyddol, sy'n bwydo i mewn i'r [Datganiad Llywodraethu Blynyddol \(AGS\)](#).

Rheoli data

Mae strategaeth TGCh a Digidol wedi'i chreu a'i chymeradwyo a gellir dod o hyd i fwy o wybodaeth ar: [Strategaeth Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu a Gwasanaethau Digidol](#)

Mae yna wybodaeth gyfoes Polisi Diogelu Data a GDPR (diweddarwyd yn 2023), cofnod o'r Polisi Rheoli.

Yn ogystal â'r polisïau, mae yna hefyd rolau allweddol a chraffu ar Asedau Gwybodaeth fel a ganlyn:

- Mae Swyddog Diogelwch TG ('ITSO') sy'n cynghori ar ddiogelwch data, cynghorwyr allanol ac ymgynghorwyr yn cael eu cyflogi o bryd i'w gilydd i brofi a chynghori ar drefniadau diogelwch yr Awdurdod;
- Mae Swyddog Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion ('IRMO') yn cynghori ar gydymffurfiaid cyfreithiol ac yn sicrhau bod polisïau a gweithdrefnau ar waith ac yn cydymffurfio â'r canlynol;
- Mae Diogelu Data Corfforaethol (a elwir yn fewnol fel Cyfarfodydd Grŵp Diogelu Data Corfforaethol / Rhyddid Gwybodaeth / Gwybodaeth Amgylcheddol) yn cyfarfod bob chwarter ac yn cael ei gadeirio gan y Pennaeth Polisi Gwasanaeth (Dirprwy HOS ICT&CS); a
- Adroddiadau Blynyddol yn ôl yr angen i Bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio'r Cyngor.

Hefyd:

- ITSO yw Is-gadeirydd Fforwm Diogelwch y Sector Cyhoeddus Cenedlaethol Cymru (CymruWARP) sy'n cyfarfod bob chwarter.
- IRMO sy'n cadeirio Cymdeithas Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion Cymru/Cymru ac yn trefnu digwyddiadau ledled Cymru.
- Mae IRMO yn rhan o Banel Sicrhau Ansawdd WASPI - Canolbarth a Gorllewin Cymru.

Rheolaeth ariannol gyhoeddus gref

Mae fframwaith polisi ar gyfer gosod y cyllidebau'n flynyddol yn ogystal â chynllun 5 mlynedd. Mae'r fersiwn ddiweddaraf o'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig ('MTFS') wedi'i chymeradwyo gan y Cyngor. yn ogystal, mae Archwilio Cymru yn cynnal adolygiad blynyddol o ddatganiadau ariannol y Cyngor. Mae Adroddiad Archwiliad y Datganiad Cyfrifon ar gyfer 2023/24 wedi'i gwblhau a'i gymeradwyo gan y Cyngor ac wedi derbyn barn ddiamod. Mae'r fersiwn derfynol ar gael fel: 4551A2024_Adroddiad Archwiliad Cyfrifon 23-24 - Ceredigion_terfynol 1.pdf

Mae'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig (MTFS) yn risg gorfforaethol sy'n cael ei ddiweddarau a'i adolygu'n chwarterol. Roedd gosod y gyllideb flynyddol hefyd yn cynnwys asesiad risg. Ystyriwyd a chymeradwywyd y MTFS diweddaraf gan y Cyngor Llawn ar 23/10/25. Mae'r fersiwn

ddiweddaraf hon yn cwmpasu cyfnod hirach (5 mlynedd o 2026/27 i 2030/31). Cynlluniwyd y strategaeth i sicrhau bod Cyngor Sir Ceredigion yn parhau i fod yn gynaliadwy yn ariannol. Felly nid yw'r MTFS yn creu Diffyg Cyllideb cwbl afrealistig neu anghyraeddadwy, fodd bynnag, wrth wneud hynny mae cynnydd yn y modelu Treth Gyngor sylfaenol.

Cyhoeddwyd adroddiad Cynaliadwyedd Ariannol gan Archwilio Cymru ym mis Tachwedd 2024 - Adolygiad Cynaliadwyedd Ariannol – Cyngor Sir Ceredigion. Daeth Archwilio Cymru i'r casgliad, ar y cyfan, “Mae gan y Cyngor drefniadau ar waith i gefnogi ei gynaliadwyedd ariannol presennol ond nid oes ganddo strategaeth hirdymor i gefnogi hyn.” Yr argymhelliad a gyhoeddwyd gan Archwilio Cymru oedd, ‘Er mwyn sicrhau bod y Cyngor yn gallu cydlynu a chyfleu ei ddull o ymdrin â chynaliadwyedd ariannol tymor hwy, dylai'r Cyngor sicrhau bod ganddo strategaeth ariannol tymor canolig i hirdymor gynhwysfawr sy'n nodi'n glir sut y bydd yn mynd i'r afael â'i bwysau ariannu disgwyledig dros oes y strategaeth.’ Mae ymateb/camau gweithredu'r Cyngor wedi'u nodi yn ffurflen Ymateb y Rheolwyr ac un o nodau'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig wedi'i diweddarau (sydd bellach wedi'i chymeradwyo) oedd mynd i'r afael ag argymhelliad Archwilio Cymru.

G. Gweithredu Arferion Da mewn tryloywder, adrodd ac archwilio er mwyn sicrhau atebolrwydd effeithiol

Gweithredu arfer da mewn tryloywder

Mae'r Cyngor yn sicrhau arfer da mewn tryloywder trwy gael gwefan gyda phapurau pwyllgor a chofnodion cyfoes. Mae cyfarfodydd y Cyngor a'r Cabinet yn cael eu darlledu ar y wefan a thrwy'r cyfryngau cymdeithasol cyhoeddir papurau yn brydlon. Cyhoeddir manylion cyswllt cynghorwyr ac aelodaeth pwyllgorau ar y wefan yn ogystal â datganiadau o ddiddordeb i'r holl aelodau.

Mae ymgynghori ac ymgysylltu â dinasyddion yn bwysig i'r Cyngor. Cyhoeddir ymgynghoriadau ar wefan y Cyngor ac fe'u hyrwyddir ar y cyfryngau cymdeithasol. Gellir dod o hyd i ymgynghoriadau a gynhaliwyd yn ystod 2024-2025 ar [Polisi Ymgysylltu a Chyfranogiad - Cyngor Sir Ceredigion](#)

Gweithredu arferion da wrth adrodd

Cyhoeddir Adroddiad Blyneddol Hunanasesiad ac Adolygiad y Cyngor Sir o Berfformiad ac Amcanion Llesiant ar wefan Cyngor Sir Ceredigion i hysbysu dinasyddion Ceredigion pa weithgareddau a chamau gweithredu y mae'r Cyngor yn eu cymryd i gefnogi ei Amcanion Llesiant a Gwella. Mae hyn hefyd yn rhan o hunanasesiad y Cyngor. Mae cynllun cryno hefyd ar gael mewn swyddfeydd cyhoeddus ar gyfer ein dinasyddion.. [Atodiad 2 Adroddiad Hunan-asesu 2022-23.pdf \(ceredigion.gov.uk\)](#)

Mae'r Datganiad Llywodraethu Blyneddol yn dangos sut mae'n cydymffurfio â'r saith Egwyddor ac is-egwyddor craidd y Fframwaith Llywodraethu a gynhwysir yn y Fframwaith ac yn y fframwaith llywodraethu, gan gynnwys sut mae'n rhoi trefniadau priodol ar waith ar gyfer llywodraethu ei faterion, yn hwyluso ymarfer ei swyddogaethau'n effeithiol, ac yn gwneud trefniadau ar gyfer rheoli risg.

Sicrwydd ac atebolrwydd effeithiol

Mae perthynas waith dda yn bodoli gyda Llywodraeth Cymru a rheoleiddwyr allanol, gan gynnwys Archwilio Cymru, Estyn, AGC, Awdurdod Gwasanaethau Ariannol ('FSA'), a'r Asiantaeth Safonau Bwyd fel rheoleiddwyr allweddol. Mae Protocol Archwilio Cymru wedi'i ddogfennu, ac mae gweithdrefnau ar waith i sicrhau bod pob 'Ffurflen Ymateb Rheoli' o bob adroddiad Archwilio Cymru yn cael sylw a bod ymatebion y Gwasanaeth yn cael eu cyflwyno i'r Grŵp Arweinyddiaeth, y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ac Archwilio Cymru. Y Swyddog Llywodraethu yw pwynt cyswllt Archwilio Cymru ar gyfer materion MRFs/llywodraethu parhaus sy'n gysylltiedig â llywodraethu. Y Swyddog Perfformiad a Gwella Corfforaethol yw'r pwynt cyswllt ar gyfer y materion MRFs/perfformiad sy'n gysylltiedig â pherfformiad. Mae'r system hon wedi'i nodi mewn Protocol, a gymeradwywyd gan y Grŵp Arweinyddiaeth, a'i chyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

Mae'r Prif Archwilydd Mewnol (CMIA) yn gymwys gan CIA, ac mae ganddo brofiad llywodraeth leol sylweddol, ac fe'i cefnogir gan dîm sydd â gwybodaeth a sgiliau priodol ac mae swyddog pellach yn nhîm yr Archwilio Mewnol yn gymwys gan CIA, gydag un arall yn rhannol gymwys. Mae gan rôl CMIA fynediad am ddim a dilyffethair at Gadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ac mae'r ddau yn cyfarfod yn rheolaidd yn ystod y flwyddyn.

Cafodd swyddogaeth yr Archwilio Mewnol asesiad ansawdd allanol yn 2022 lle daeth yr asesydd allanol i'r casgliad bod swyddogaeth Archwilio Mewnol Cyngor Sir Ceredigion yn cydymffurfio'n gyffredinol â'r PSIAS. Penderfynodd yr asesiad fod y swyddogaeth yn cydymffurfio â 50 o'r meysydd arfer gorau, wedi'u cydymffurfio yn rhannol mewn chwe maes ac nad oedd ganddi unrhyw feysydd o ddiffyg cydymffurfio. Mae Cynllun Sicrhau Ansawdd a Gwella (QA) ar waith ac yn cael ei adrodd yn rheolaidd i GAC.

Mae'r Archwiliadau Mewnol a gynhaliwyd yn 2024-2025 wedi'u rhestru isod – Mae pob archwiliad mewnol a restrir isod yn cynnwys sgôr sicrwydd. Mae'r graddfeydd hyn yn amrywio o Uchel, Sylweddol neu Gymedrol. Pan fo sgôr sicrwydd wedi'i farcio fel Amherthnasol, roedd yr archwiliad naill ai'n ymchwiliad arbennig neu'n ymgynghoriad, ac felly nid oedd yn ddarostyngedig i sgôr sicrwydd ffurfiol.

- Adran Diogelu - Sylweddol
- Incwm yr Amgueddfa - Sylweddol
- Hunanwerthuso Y Fenter Twyll Genedlaethol - Amherthnasol
- Cyfrif Harbwr 2023/2 - Uchel
- Asesu Ansawdd yn Allanol - Sir Ddinbych - Amherthnasol
- Ymchwiliad Arbennig – 'Motability' - Amherthnasol
- Diwygiadau AD - Adroddiad Corfforaethol - Cymedrol
- Adroddiad Harbwr - Sylweddol
- Ymchwiliad Arbennig – Teithio - Amherthnasol
- Awdurdodiad Rhyddhau Cyfreithiol - Amherthnasol

- Rhybudd NAFN - Polygami Gyrfa -Uchel
- Rhybudd NAFN - Cownter Taliadau - Uchel
- Datganiadau o Fuddiant yr Aelodau – Sylweddol
- Datganiadau Buddiant y Prif Swyddogion - Uchel
- GDPR mewn ysgolion - Uchel
- Grant Cyflymu Cysylltedd Gwledig - Uchel
- PCN (Parcio) (Gorfodi Parcio Sifil) - Sylweddol
- Cofrestryddion - Sylweddol
- Asesiad Risg Gwrth-Dwyll - Amherthnasol
- Dadansoddeg Data Cyflogres - Amherthnasol
- Rhybudd NAFN - Polygami Gyrfa - Uchel
- Grant Arloesi y DU - Uchel
- Adolygiad o'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol 2023/24 -Sylweddol
- Ymchwiliad Arbennig – Gweithiwr Cymdeithasol Annibynnol - Amherthnasol
- Ymchwiliad Arbennig - Cronfa Breifat – Amherthnasol
- Gwasanaeth Cyswllt Uniongyrchol – Amherthnasol

5. Barn Sicrwydd ar Drefniadau Llywodraethu Corfforaethol

Mae'r Rheolwr Corfforaethol - Archwilio Mewnol (CMIA) yn paratoi Adroddiad Archwilio Mewnol Blynnyddol ar ddiwedd y flwyddyn, sydd fel arfer yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn ei gyfarfod ym mis Mehefin. Mae'r adroddiad yn nodi canlyniadau unigol a chyfunol yr adolygiadau archwilio a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn ac yn darparu'r farn archwilio gyffredinol o sicrwydd yn seiliedig ar y gwaith archwilio hwn. Mae'r sicrwydd a ddarperir hefyd yn ystyried cynnydd wrth weithredu gwelliannau, ystyried y gofrestr risg a sicrwydd a ddarperir mewn adroddiadau a gyhoeddwyd gan reoleiddwyr allanol. Mae cwrmpas y gwaith archwilio a sut mae'r angen i ail-flaenoriaethu'n gyson i sicrhau bod digon o waith yn cael ei wneud er mwyn sicrhau'r sicrwydd yn cael ei nodi yn yr adroddiad.

Mae'r Adroddiad Blynnyddol ar ddiwedd y flwyddyn yn cynnwys canlyniadau'r archwiliad mewnol hunanasesiad blynnyddol o'r gwasanaeth, yn seiliedig ar dempled Nodyn Cais Llywodraeth Leol CIPFA a'r adolygiad cymheiriaid allanol 5 blynnyddol a'r swyddogaethau Archwilio Mewnol QAIP gan gynnwys camau a gymerwyd i gyflawni'r gwelliannau arfaethedig a nodwyd.

Cyflwynodd y CMIA Strategaeth Archwilio a Chynllun Blynnyddol i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Mae hyn wedi'i gynllunio i sicrhau bod digon o sylw yn cael ei wneud i gefnogi'r farn flynyddol ar effeithiolrwydd systemau llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol ar draws

y Cyngor. Crynhodd y Strategaeth Archwilio a Chynllun Archwilio Mewnol ar gyfer 2024/25 y meysydd gwaith yr oedd yr Adran Archwilio Mewnol yn anelu at ganolbwyntio eu hamser arnynt yn ystod y flwyddyn.

Mae gwaith archwilio mewnol wedi'i asesu'n barhaus gan roi ystyriaeth reolaidd i anghenion a blaenoriaethau'r Cyngor sy'n newid. Rhoddwyd sicrwydd ar gyfer 2024/25 ar adolygiadau a gynlluniwyd ac ychwanegwyd gwaith adweithiol at y cynllun yn ystod y flwyddyn i asesu lefel sicrwydd flynyddol y Cyngor. Yn ogystal, cafwyd sicrwydd gan ffynonellau eraill megis rheoleiddwyr allanol yn y broses fapio sicrwydd i gyfrannu at y sicrwydd a ddarperir ar ddiwedd y flwyddyn.

Cyflwynir adroddiadau cynnydd Archwilio Mewnol yn rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i ddiweddarau'r pwyllgor ar gynnydd swyddogaeth yr IA tuag at y cynllun blynyddol, sicrwydd a ddarperir ar gyfer archwiliadau wedi'u cwblhau, camau rheoli sylfaenol a sylweddol a roddir, adnoddau Archwilio Mewnol sydd ar gael a diweddariadau i'r Cynllun Gwella Sicrwydd Ansawdd Archwilio Mewnol.

Daeth y CMIA i'r casgliad yn ei Hadroddiad Blynyddol 2023/24 fod gan y Cyngor fframwaith boddhaol o lywodraethu, rheoli risg a rheolaethau mewnol ar waith i reoli cyflawni amcanion y sefydliad yn ystod y flwyddyn, yn seiliedig ar:

- nifer, cwmpas a sicrwydd o ffynonellau mewnol ac allanol yn ystod y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2025, a
- derbyn camau gweithredu gan reolwyr (lle bo ar gael).

Bydd y Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn destun adolygiad gan Archwilio Cymru i sicrhau ei fod yn gyson â'u gwybodaeth ac â deddfwriaeth. Yn ogystal, mae'r adran Archwilio Mewnol yn cynnal adolygiad annibynnol blynyddol o'r Fframwaith Llywodraethu Blynyddol a'r dull o sgorio a thystiolaeth, fel y nodwyd ym Mhwynt 2 uchod.

6. Materion a nodwyd o'r llynedd (2023-24)

Mae'r tabl canlynol yn cofnodi'r camau a gymerwyd yn ystod 2023-24 i ddatrys y materion a nodwyd yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer 2023-24, y Swyddog Arweiniol sy'n gyfrifol am oruchwyllo'r Gweithredu a'r dyddiad cwblhau amcangyfrifedig. Mae gan y Swyddog Arweiniol gyfrifoldeb i sicrhau bod y weithred hefyd yn fanwl, yn cael ei monitro a'i diweddarau yng Nghynlluniau Busnes ei Wasanaeth ei hun.

Sylwer: Bydd unrhyw gamau na fydd wedi'u cwblhau'n llawn erbyn y dyddiad cwblhau yn cael eu cario ymlaen i Gynllun Gweithredu 2024-25

Mater	Cam Gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
A1.2 Sicrhau bod Aelodau'n cymryd yr awenau wrth sefydlu egwyddorion neu werthoedd gweithredu safonol penodol ar gyfer y Sefydliad a'i Staff a'u bod yn cael eu cyfathrebu a'u deall. Dylai'r rhain adeiladu ar Saith Egwyddor Bywyd Cyhoeddus (Egwyddorion Nolan)	Camau gweithredu/dogfennau llywodraethu'r Pwyllgor Cynllunio/Rheoli Datblygu wedi'u sefydlu, hyfforddiant i'w roi a chynnydd i'w adolygu yn ystod 2023-2024. Cynhaliwyd trafodaethau gydag Archwilio Cymru i gefnogi eu Adolygiad Dilynol o'r Gwasanaeth Cynllunio. Ymatebwyd i unrhyw argymhellion a oedd yn deillio o'r adolygiad. Mae'r adroddiad ar gael yn y parth cyhoeddus - Adolygiad Dilynol y Gwasanaeth Cynllunio – Cyngor Sir Ceredigion Archwilio Cymru	Ymgorffori rhagor ar yr Egwyddorion Gweithredu Safonol a'r gwerthoedd, a'u cyfathrebu. Cyfarfu'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen Cynllunio ar 7.6.24 a 24.6.24, 19.7.24 a 22.01.25. Prif ffocws y trafodaethau oedd yr argymhellion ar y canlynol: Proses Cnoi Cil; Paneli Arolygu Safle; Proses atgyfeirio gan Aelodau; Gorfodaeth; a mesurau perfformiad Cynllunio. Cyflwynwyd y Ffurflen Ymateb Rheoli i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 29.01.25. Cymeradwyodd y Cyngor newidiadau i'r cyfansoddiad ar 3.3.25. Nid oes angen gweithredu pellach.	Elin Prysor/ Lowri Edwards Russell Hughes Pickering	Mawrth 2025 Wedi'i gwblhau
A1.4 Arddangos, mynegi ac ymgorffori'r egwyddorion neu'r gwerthoedd gweithredu safonol drwy bolisïau a phrosesau priodol a adolygir yn rheolaidd i sicrhau eu bod yn gweithredu'n effeithiol.	Cyhoeddi'r Gofrestr o Benderfyniadau Dirprwyedig. Ymestyn y gofrestr o benderfyniadau dirprwyedig i gynnwys cyhoeddi penderfyniadau dirprwyedig parthed: • gwerthu/gwaredu a	Mae Cofrestrau Gorchmynion Cadwraeth Contract a Gorchmynion Cadw Coed Penderfyniad Dirprwyedig eisoes wedi'u cyhoeddi. Mae cofrestr penderfyniadau dirprwyedig sy'n ymwneud â gwerthu/gwaredu a chaffael eiddo wedi'i chreu a'i chyhoeddi o 1.5.25 ymlaen.	Elin Prysor	Mai 2025 Wedi'i gwblhau

Mater	Cam Gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
	chaffael eiddo (gan gynnwys trafodion dros y trothwy o £25k, a Throsglwyddo Asedau Cymunedol) Gorchmynion Rheoleiddio Traffig - Parhaol/Arbrofol	Mae Gorchmynion Ffyrdd (parhaol/arbrofol wedi'i greu a'i gyhoeddi ar 1.5.25.		
A3.2 Creu'r amodau i sicrhau bod y Swyddogion statudol, deiliaid swyddi allweddol eraill ac aelodau yn gallu cyflawni eu cyfrifoldebau yn unol â'r gofynion deddfwriaethol a rheoleiddiol.	Sicrhau bod deiliaid swyddi allweddol yn gallu cyflawni eu cyfrifoldebau yn unol â'r gofynion deddfwriaethol a rheoleiddiol.	Cwblhaodd y Rheolwr Corfforaethol Archwilio Mewnol Dystysgrif Archwilio Mewnol (CIA) yn Nhachwedd 2023, ac ennill cymhwyster Archwilydd Mewnol Siartredig yn Ionawr 2025	Elin Prysor / Alex Jenkins	Ionawr 2025 Wedi'i gwblhau
A3.5 Sicrhau yr ymdrinnir yn effeithiol â llygredd a chamddefnyddio pŵer.	Cynnal Asesiad Risg Gwrth-dwyll ar draws yr awdurdod i lunio Asesiad Twyll.	Cynhaliwyd Asesiad Risg Atal Twyll ledled yr awdurdod gan y tîm Archwilio Mewnol ym mis Tachwedd 2023. Canlyniadau'r Gofrestr Atal Twyll, a'u defnyddio i fwydo i mewn i Strategaeth a Chynllun Blynnyddol Archwilio Mewnol. Hefyd mae'n llywio Adroddiad Gwrth-dwyll y Rheolwr Corfforaethol Archwilio Mewnol.	Alex Jenkins	Tachwedd 2023 Wedi'i gwblhau
B1.1 Sicrhau bod diwylliant agored ar waith, drwy ddangos, cofnodi a mynegi ymrwymiad y sefydliad i fod yn agored.	Cwblhau adolygiad o Gynllun Cyhoeddi'r Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth	Bydd adolygiad o'r Cynllun Cyhoeddi Rhyddid Gwybodaeth yn cael ei gynnal dros y flwyddyn nesaf gyda chefnogaeth y tîm cymorth Busnes Corfforaethol. Rhoddir y gefnogaeth hon oherwydd y pwysau brys	Alun Williams /Marie-Neige Hadfield	Rhagfyr 2025 Wedi'i gwblhau'n rhannol

Mater	Cam Gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
		o fewn y tîm o ran ymateb i'r cyhoedd.		
B3.2 Sicrhau bod dulliau cyfathrebu yn effeithiol a bod Aelodau a Swyddogion yn glir ynghylch eu rolau o ran ymgysylltu â'r gymuned.	Adolygu'r Polisi Cyfryngau Cymdeithasol (2018).	Yn dilyn adolygiad o'r polisi Cyfryngau Cymdeithasol, bydd y polisi yn cael ei dynnu'n ôl. Yn eil le bydd polisi sengl, bydd y safonau ymddygiad disgwylidig sy'n ymwneud â'r holl gyfathrebu (gan gynnwys trwy'r cyfryngau cymdeithasol) yn cael eu hymgorffori mewn dau bolisi: Polisi Disgyblu a Pholisi Cwyno. Bydd Polisi Cwyno wedi'i ddiweddarau yn cael ei gyflwyno i Craffu ym mis Mai 2025. Bydd Polisi Disgyblu wedi'i ddiweddarau yn cael ei gyflwyno i Craffu ym mis Tachwedd 2025. Bydd canllawiau i staff ar ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol yn cael eu cynnwys ar CeriNet.	Geraint Edwards	Tachwedd 2025 Wedi'i gwblhau'n rhannol
D2.2 Ymgysylltu â rhanddeiliaid mewnol ac allanol wrth benderfynu sut y dylid cynllunio a darparu gwasanaethau a dulliau gweithredu eraill.	Gofyniad i adolygu'r Strategaeth Cyfathrebu Corfforaethol	Mae polisi Cyfathrebu Corfforaethol drafft wedi'i baratoi ac wedi'i rannu â gwasanaethau allweddol i gael eu mewnbyn gyda'r bwriad o symud ymlaen trwy'r broses ddemocrataidd yn ystod y misoedd nesaf.	Lowri Edwards	Mawrth 2026 Ar y gweill

Mater	Cam Gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
E2.2 Cyhoeddi datganiad sy'n pennu'r mathau o benderfyniadau sy'n cael eu dirprwyo a'r rhai a wneir ar y cyd gan y corff llywodraethu.	Cyhoeddi Cofrestr o Benderfyniadau Dirprwyedig	gweler A1.4 uchod Bydd archwiliad o drefniadau gwneud penderfyniadau yn cael ei gynnal fel rhan o raglen archwilio perfformiad Archwilio Cymru ar gyfer 2025-26.	Elin Prysor	Mawrth 2025 Wedi'i gwblhau
E2.9 Cymryd camau i ystyried effeithiolrwydd yr arweinyddiaeth ei hun a sicrhau bod arweinwyr yn agored i gael adborth adeiladol yn dilyn adolygiadau ac arolygiadau gan gymheiriaid.	Adolygiad Panel wedi'i drefnu ar gyfer 2024	Cynhaliwyd adolygiad panel yn yr wythnos oedd yn dechrau ar 30 Medi 2024 a chyflwynwyd adroddiad terfynol i'r Cabinet ar 21.1.25. Cafodd ymateb a chynllun gweithredu'r Cyngor ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 26.3.25 ac yna i'r Cabinet ar 6.5.25.	Alun Williams	Mai 2025 Wedi'i gwblhau

7. Cynllun gweithredu y cytunwyd arno ar gyfer materion i'w hystyried yn ystod 2024-25

Mae'r tabl yn nodi'r mater, cam gweithredu, y canlyniad a ddymunir, y Swyddog Arweiniol sy'n gyfrifol am oruchwylio'r weithred a'r dyddiad cwblhau amcangyfrifedig. Mae'r Swyddog Arweiniol yn gyfrifol am sicrhau bod y camau gweithredu hefyd yn cael eu manwl, eu monitro a'u diweddarau yng nghynlluniau busnes eu Gwasanaeth eu hunain.

Mater	Cam Gweithredu	Canlyniad	Swyddog Arweiniol	Dyddiad cwblhau
A1.1 Sicrhau bod yr Aelodau a'r Swyddogion yn ymddwyn gydag uniondeb ac yn arwain diwylliant lle maent yn gweithredu'n amlwg ac yn gyson er budd y cyhoedd, gan warchod enw da'r sefydliad drwy wneud hynny.	Hyfforddiant gwrth-dwyll i'r Aelodau	Cynhaliwyd hyfforddiant i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 9.6.25.	Alex Jenkins	Mehefin 2025 Wedi'i gwblhau
A1.2 Sicrhau bod Aelodau'n cymryd yr awenau wrth sefydlu egwyddorion neu werthoedd gweithredu safonol penodol ar gyfer y Sefydliad a'i Staff a'u bod yn cael eu cyfathrebu a'u deall. Dylai'r rhain adeiladu ar Saith Egwyddor Bywyd Cyhoeddus (Egwyddorion Nolan)	Camau gweithredu/dogfennau llywodraethu'r Pwyllgor Cynllunio/Rheoli Datblygu wedi'u sefydlu, hyfforddiant i'w roi a chynnydd i'w adolygu yn ystod 2023-2024. Cynhaliwyd trafodaethau gydag Archwilio Cymru i gefnogi ei Adolygiad Dilynol o'r Gwasanaeth Cynllunio. Ymatebwyd i unrhyw argymhellion sy'n deillio o'r adolygiad. Mae'r adroddiad ar gael yn y parth cyhoeddus - Adolygiad Dilynol y Gwasanaeth Cynllunio – Cyngor Sir Ceredigion Archwilio Cymru	Gweler A1.2 uchod. Ymgorffori rhagor ar yr Egwyddorion Gweithredu Safonol a'r gwerthoedd, a'u cyfathrebu. Cyfarfu'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen Cynllunio ar y 7fed a'r 24ain o Fehefin 2024, y 19eg o Orffennaf 2024 ac eto ar 22.1.25. Prif ffocws y trafodaethau oedd yr argymhellion ar y canlynol: Proses Oeri; Paneli Arolygu Safle; Proses atgyfeirio gan Aelodau; Gorfodaeth; a mesurau perfformiad Cynllunio. Does dim angen gweithredu pellach.	Elin Prysor/ Lowri Edwards Russell Hughes Pickering	Mawrth 2025 Wedi'i gwblhau
A1.4 Arddangos, mynegi ac ymgorffori'r egwyddorion neu'r gwerthoedd gweithredu	Cyhoeddi'r Gofrestr o Benderfyniadau Dirprwyedig. Ymestyn y gofrestr o	Penderfyniadau dirprwyedig – Cofrestrau Contractau a Gorchmynion Diogelu Coed wedi'u cyhoeddi eisoes.	Elin Prysor	Mai 2025

safonol drwy bolisïau a phrosesau priodol a adolygir yn rheolaidd i sicrhau eu bod yn gweithredu'n effeithiol.	benderfyniadau dirprwyedig i gynnwys cyhoeddi penderfyniadau dirprwyedig parthed: gwerthu/gwaredu a chaffael eiddo (gan gynnwys trafodion dros y trothwy o £25k, a Throsglwyddo Asedau Cymunedol) Gorchmynion Rheoleiddio Traffig - Parhaol/Arbrofol	Mae cofrestr penderfyniadau dirprwyedig sy'n ymwneud â gwerthu/gwaredu a chaffael eiddo wedi'i chreu a'i chyhoeddi o 1.5.25. Mae cofrestr penderfyniadau dirprwyedig sy'n ymwneud â Gorchmynion Ffyrdd Traffig (parhaol/arbrofol wedi'i chreu a'i chyhoeddi o 1.5.25.		Wedi'i gwblhau
A3.2 Creu'r amodau i sicrhau bod y Swyddogion statudol, deiliaid swyddi allweddol eraill ac aelodau yn gallu cyflawni eu cyfrifoldebau yn unol â'r gofynion deddfwriaethol a rheoleiddiol.	Sicrhau bod deiliaid swyddi allweddol yn gallu cyflawni eu cyfrifoldebau yn unol â'r gofynion deddfwriaethol a rheoleiddiol.	Rheolwr Corfforaethol Archwilio Mewnol wedi cwblhau Tystysgrif Archwilio Mewnol (CIA) yn Nhachwedd 2023, ac ennill cymhwyster Archwilydd Mewnol Siartredig yn Ionawr 2025	Elin Prysor / Alex Jenkins	Ionawr 2025 Wedi'i gwblhau
B1.1 Sicrhau bod diwylliant agored ar waith, drwy ddangos, cofnodi a mynegi ymrwymiad y sefydliad i fod yn agored.	Adolygiad o Gynllun Cyhoeddi'r Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth	Bydd adolygiad o'r Cynllun Cyhoeddi Rhyddid Gwybodaeth yn cael ei gynnal dros y flwyddyn nesaf gyda chefnogaeth y tîm cymorth Busnes Corfforaethol. Rhoddir y gefnogaeth hon oherwydd y pwysau brys o fewn y tîm o ran ymateb i'r cyhoedd.	Alun Williams /Marie-Neige Hadfield	Rhagfyr 2025 Wedi'i gwblhau'n rhannol
B1.3 Darparu rhesymau a thystiolaeth eglur dros benderfyniadau a hynny yn y cofnodion cyhoeddus a'r	Sicrhau bod Asesiadau Effaith Integredig ar gael ar ffurf copïau caled o bapurau Ymgynghori â Thrigolion os nad oes ganddynt	Pan fydd AEI wedi'i baratoi cyn ymgynghori, bydd yn cael ei ychwanegu at y dudalen Ymgynghori ac Ymgysylltu. Pan fydd aelodau'r cyhoedd yn mynd i mewn i'r	Alun Williams	Mawrth 2025 Wedi'i gwblhau

esboniadau i randdeiliaid, a bod yn glir am y meini prawf, y sail resymegol a'r ystyriaethau a ddefnyddiwyd. Maes o law, sicrhau bod effaith a chanlyniadau'r penderfyniadau hynny yn eglur.	fynediad i gopïau ar lein fel y nodir yn Neddf Etholiadau 2022.	llyfrgelloedd i ofyn am gopïau caled, bydd yr AEI gyda'r papurau ymgynghori i staff eu hargraffu.		
B2.1 Ymwneud yn effeithiol â rhanddeiliaid o sefydliadau i sicrhau bod amcanion pob perthynas gyda rhanddeiliad yn eglur, i gyflawni'r amcanion yn llwyddiannus ac yn gynaliadwy.	Angen Map Rhanddeiliaid	Mae rhestr o randdeiliaid sefydliadol wedi'i chynnwys yn y Pecyn Cymorth Ymgysylltu ac Ymgynghori. Yn ogystal, bydd offeryn mapio rhanddeiliaid yn cael ei gwblhau.	Alun Williams	Mehafin 2025 Wedi'i gwblhau
B3.2 Sicrhau bod dulliau cyfathrebu yn effeithiol a bod Aelodau a Swyddogion yn glir ynghylch eu rolau o ran ymgysylltu â'r gymuned.	Adolygu'r Polisi Cyfryngau Cymdeithasol (2018).	Yn dilyn adolygiad o'r polisi Cyfryngau Cymdeithasol, bydd y polisi yn cael ei dynnu'n ôl. Yn eil le bydd polisi sengl, bydd y safonau ymddygiad disgwylidig sy'n ymwneud â'r holl gyfathrebu (gan gynnwys trwy'r cyfryngau cymdeithasol) yn cael eu hymgorffori mewn dau bolisi: Polisi Disgyblu a Pholisi Cwyno. Cafodd Polisi Cwyno wedi'i ddiweddarau ei gymeradwyo ym mis Mai 2025. Bydd Polisi Disgyblu wedi'i ddiweddarau yn cael ei gyflwyno i Craffu ym mis Tachwedd 2025.	Geraint Edwards	Tachwedd 2025 Wedi'i gwblhau'n rhannol

		Mae canllawiau i staff ar gyfathrebu (gan gynnwys defnyddio cyfryngau cymdeithasol) yn cael ei ddrafftio i'w gynnwys ar CeriNet.		
C2.3 Pennu'r lles cyhoeddus ehangach sy'n gysylltiedig â chydbwyso'r amrywiol amcanion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol, drwy ymgynghori lle bo modd, er mwyn cydgyflawni'n briodol.	Rhoddir hyfforddiant i Aelodau. Mae angen gwneud gwaith ar yr AEI a sut mae swyddogion yn ei ddefnyddio ac roedd angen gwell dealltwriaeth ar gyfer Aelodau. DD wedi'i nodi, hyfforddiant ar y gweill	Darparwyd hyfforddiant AEI i Swyddogion Arweiniol Corfforaethol a Rheolwyr Corfforaethol. Darparwyd hyfforddiant AEI i aelodau ym mis Hydref 2023.	Alun Williams	Mawrth 2025 Wedi'i gwblhau
D2.2 Ymgysylltu â rhanddeiliaid mewnol ac allanol wrth benderfynu sut y dylid cynllunio a darparu gwasanaethau a dulliau gweithredu eraill.	Gofyniad i adolygu'r Strategaeth Cyfathrebu Corfforaethol	Mae Cyfathrebu Corfforaethol drafft wedi'i baratoi ac wedi'i rannu â gwasanaethau allweddol i gael eu mewnbwn gyda'r bwriad o symud ymlaen trwy'r broses ddemocrataidd yn ystod y misoedd nesaf.	Lowri Edwards	Mawrth 2026 Ar y gweill
E2.2 Cyhoeddi datganiad sy'n pennu'r mathau o benderfyniadau sy'n cael eu dirprwyo a'r rhai a wneir ar y cyd gan y corff llywodraethu.	Cyhoeddi Cofrestr o Benderfyniadau Dirprwyedig	gweler A1.4 uchod Penderfyniadau dirprwyedig – Cofrestrau Contractau a Gorchmynion Diogelu Coed wedi'u cyhoeddi eisoes. Mae cofrestr penderfyniadau dirprwyedig sy'n ymwneud â gwerthu/gwaredu a chaffael eiddo wedi'i chreu a'i chyhoeddi o 1.5.25. Mae cofrestr penderfyniadau dirprwyedig sy'n ymwneud â Gorchmynion Ffyrdd	Elin Prysor	Mawrth 2025 Wedi'i gwblhau

		Traffig (parhaol/arbrofol wedi'i chreu a'i chyhoeddi o 1.5.25.		
E2.9 Cymryd camau i ystyried effeithiolrwydd yr arweinyddiaeth ei hun a sicrhau bod arweinwyr yn agored i gael adborth adeiladol yn dilyn adolygiadau ac arolygiadau gan gymheiriaid.	Adolygiad Panel wedi'i drefnu ar gyfer 2024	Cynhaliwyd adolygiad panel yn yr wythnos oedd yn dechrau ar 30.1.2024 a chyflwynwyd adroddiad terfynol i'r Cabinet ar 21.1.25. Bydd ymateb y Cyngor a chynllun gweithredu yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 26.3.25 ac yna i'r Cabinet ar 6.5.25.	Lowri Edwards Alun Williams	Mai 2025 Wedi'i gwblhau
G3.4 Cael sicrwydd ynghylch y risg sydd ynghlwm â darparu gwasanaethau drwy drydydd partiön, a bod tystiolaeth o hyn yn y datganiad llywodraethu blynyddol.	• Angen Map Rhanddeiliaid • Adran ar risg wedi'i gynnwys yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol (gweler tudalen 14)	Adran ar risg wedi'i gynnwys yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol sydd nawr yn cynnwys risgiau ym ymwneud â chyflwyno gwasanaethau drwy drydydd parti. Cyflwynir adroddiad a chofrestr risg i bob Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Yn ogystal, mae teclyn mapio rhanddeiliaid wedi'i gwblhau.	Alun Williams	Mawrth 2025 Wedi'i gwblhau
G3.5 Wrth gydweithio mewn partneriaeth, sicrhau bod y trefniadau o ran atebolrwydd yn eglur a bod yr angen i fod yn atebol i'r cyhoedd wedi'i gydnabod a'i gyflawni.	• Angen Map Rhanddeiliaid	Mae gan bob partneriaeth Gylch Gorchwyl sy'n cynnwys manylion am aelodaeth, gwneud penderfyniadau ac atebolrwydd, e.e. mae cofnodion y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ar gael i'r cyhoedd, gall y cyhoedd fynychu'r cyfarfodydd, a chyflwynir y cofnodion i Craffu. Yn ogystal, mae teclyn mapio rhanddeiliaid wedi'i gwblhau.		Mawrth 2025 Wedi'i gwblhau

Gwasanaeth Cyllid a Chaffael
Cyngor Sir Ceredigion
Neuadd Cyngor Ceredigion Penmorfa
Aberaeron
Ceredigion
SA46 0PA
clic@ceredigion.gov.uk

www.ceredigion.gov.uk